

VOLUME 1

VERKENNINGEN

DE PAPIEREN STAD

ATELIER VELDWERK
Rudy J. Luijters / Onno Dirker

Januari 2005

VOORWOORD

Voor u ligt het eerste deel van vier volumes en een appendix die het resultaat vormen van een onderzoek door atelier Veldwerk naar de mogelijkheden van de toepassing van beeldende kunst in de Chassébuurt, onderdeel van stadsdeel de Baarsjes.

Volume 1 is een compilatie van bestaand materiaal. Volume 2, 'Observaties', bestaat volledig uit beelden. Alle foto's zijn door Atelier Veldwerk gemaakt in 2004. Volume 3, 'Vertellingen', bevat een aantal 'essays'. Min of meer literaire verslagen van ervaringen in de wijk, ook weer opgetekend in het afgelopen jaar. Volume 4, 'Tijd', betreft een kort videodocument, op ons verzoek gemaakt door de Nederlands-Marokkaanse filmmaker/tooneelschrijver Ahmed Aynan. De appendix tenslotte bevat een 'conclusie' in woord en beeld; overwegingen en aanbevelingen met betrekking tot de rol die beeldende kunst kan spelen in een zich heel specifiek ontwikkelende stadsdeel. De Chassébuurt kan daarin gezien worden als '*pars pro toto*', de wijk of buurt als onderdeel én metafoor voor de stad als geheel.

INLEIDING

Volume 1, ‘Verkenningen’, heeft als ondertitel ‘de papieren stad’. De inhoud bestaat dan ook volledig uit fragmenten en onderdelen van nota’s, plannen, raadsverslagen, voorstellen, aanbevelingen etc. Papierwerk geproduceerd door verschillende gemeentelijke diensten en instellingen, de deelraad, adviesbureau’s en bewoners- of belangengroepen en onafhankelijke schrijvers. Voor een deel uit het archief van de deelraad gehaald, voor een ander deel uit kranten en tijdschriften, naslagwerken of uit het Amsterdams Gemeentearchief. Veel informatie is ook op het internet gevonden.

De gegevens zijn uiteraard op één of andere wijze aan de Chassébuurt te koppelen. Soms heel letterlijk, bijvoorbeeld in het geval van de verklaring van de straatnamen. (Wie is was Chassé, pag 38). In andere gevallen minder expliciet, maar toch zonder veel moeite in relatie te brengen met ontwikkelingen in de Baarsjes. Zo is het opmerkenswaardig dat de blauwdruk van de nieuw te bouwen Aya Sofia-moskee refereert aan het grondplan van wat ooit de grootste moskee van Europa was (tegenwoordig museum), de huidige Ayasophia in Istanbul, in de 6e eeuw gebouwd als hoogtepunt van de Byzantijnse Christelijke bouwkunst, dus als kerk.

We beschouwen deze verkenningen als een mogelijke introductie voor een ieder die toegang wil krijgen tot de wijk. Van stedenbouwkundige tot beleidsmaker, van politieagent tot bewoner.

Atelier Veldwerk heeft in dit volume niets anders gedaan dan het op rij zetten van de naar haar inzicht mogelijk relevante informatie. Buiten deze inleiding is er in dit deel van het vierluik geen letter door ons geschreven. De ordening van het materiaal is zoveel mogelijk chronologisch. Omdat dat ordeningsprincipe wellicht het meest duidelijk inzicht geeft in de ontwikkelingen en omdat alle andere ordeningsprincipes net zo willekeurig zouden zijn. We nemen verder aan dat het onnodig is om te vermelden dat het niet al het materiaal betreft dat rond de Chassébuurt te vinden is. We zouden kelders vol hebben kunnen doorspitten en reproduceren.

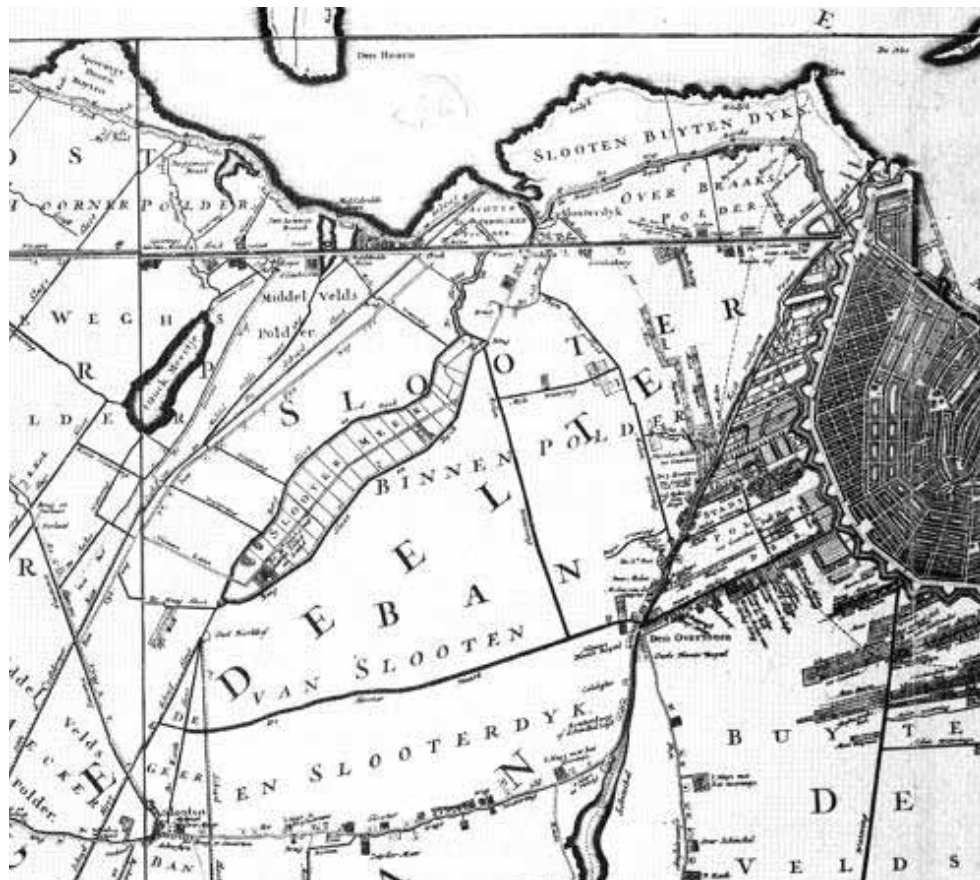
De beperking zit hem in de tijd – ongeveer een jaar van regelmatig onderzoek – maar ook in toegankelijkheid (niet alles kan openbaar gemaakt worden) en uiteraard in de subjectieve keuze van de onderzoekers en samenstellers.

Atelier Veldwerk, Onno Dirker en Rudy J. Luijters

VERKENNINGEN

Landkaart van Amsterdam 1652, Johannes Blaeu's Toonnel der Steden

Op deze oude plattegrond uit de 18e eeuw is in het midden de Sloterdijkmeerpolder te zien die in 1644 werd ingepolderd en tussen 1948 en 1956 werd vergraven tot Sloterpas. Rechts ligt Amsterdam, toen nog begrensd door de Singelgracht. Linksonder ligt de Geerban met het dorp Sloten.

WAAR KOMT DE NAAM DE BAARSJES VANDAAN?

Op de plek waar nu nieuwbouw op de Baarsjesweg bij de Wiegbrug staat, stond in de zeventiende eeuw de herberg 'De Drie Baarsjes'.

Op 27 mei 1642 werd de naam voor het eerst op papier vereeuwigd. Op die dag besloten de schout, de schepenen en de poldermeesters van de Binnenpolder van Sloten en Sloterdijk om twee stenen duikers te leggen in de Kostverlorenkade. Eén van de twee duikers moest naast de herberg De Drie Baarsjes komen te liggen. De Baarsjes werd al gauw voor meer dan alleen de her-

berg gebruikt. Het gebied ten westen van de herberg werd Baarsjeszijde genoemd. Je kon er wonen in de Baarsjespolder of aan de Baarsjes, nu de Baarsjesweg.

Uit oude prentbriefkaarten blijkt dat de hele kade aan de westkant van de Kostverlorenvaart tussen de Overtoomsesluis en de Beltbrug als De Baarsjes werd aangeduid.

In de literatuur stond De Baarsjes bekend om het gezellige karakter van de buurt. In 1723 schreef Daniël Willink de volgende versregel: 'De Baarsjes, een bekende buurt, Van ouds 't vermaak der Amstelaaren'

De drie baarsjes, glas in loodraam van de chasseeerk (1924) boven de ingang van de pastorie

Tweemansmotor: het jagen van een hooischip door de Kostverlorenvaart. Langs het jaagpad van de Baarsjesweg.

De Kostverloren vaart was al in 1413 gegraven tussen Amsterdam en de Leidse- en Haarlemmermeren. Schuilen hoefden vanaf die tijd niet meer over het gevaarlijke IJ om naar Haarlem te komen en eeuwenlang was de route het tafereel van trekschuiten en jaagpad. In latere tijden van de industrialisatie, van

postkoetsen en locomotieven, kwam daaraan een einde.

In de 17e eeuw lag aan deze waterweg in het toemalige buurtschap Baarsdorp of de Baarsjes, de herberg 'De Drie Baarsjes'. Deze herberg ter hoogte van de huidige Wiegbrug langs de Baarsjesweg is gesloopt in 1956.

(...) Tot 1851 behoorde het om Amsterdam liggende platteland aan de Graven van Holland. Het gebied was verdeeld in 'ambachtsheerlijkheden' en één daarvan was De Baarsjes. Deze Graven gaven

Amsterdam vrijgemakkelijk toestemming tot gebiedsuitbreiding wat ten koste ging van het platteland en de daarop gelegen gemeenten, die hierover zelf geen zeggenschap hadden.

Slatuinenweg, Het voormalige Slatuinenpad, Afgesloten in 1927 voor bebouwing.

DE SLATUINEN ONTSTAANSGESCHIEDENIS
Eind negentiende eeuw behoorde het grondgebied ten westen van de Kostverlorenvaart bij de gemeente Sloten. De Sloterpolders waren nog vrijwel onbebouwd en hadden een agrarische functie. Het gebied dat nu wordt aangeduid als 'de Slatuinen' is in feite maar een fractie van het oorspronkelijke gebied waar men groente voor Amsterdam teelde. Het was van oudsher niet alleen in gebruik voor de tuinbouw maar het diende ook als recreatiegebied, waar men ging wandelen in een landelijke omgeving. De oude bebouwing aan de Slatuinenweg en de Baarsjesweg volgt het historische slotenpatroon uit die tijd dat ook bepalend is geweest voor

de latere uitbreidingen.

Door de snelle groei van Amsterdam raakte dit gebied steeds meer onder de stedelijke invloedssfeer.

KENMERKEN

De stedenbouwkundige karakteristiek van de laagbouw langs en rond de Slatuinenweg bestaat uit één á twee bouwlagen met een schuin dak.

Kenmerkend is dat de bebouwing voor een deel in series is uitgevoerd. Ook komen op zichzelf staande panden voor. De bebouwing kan worden getypeerd als sober. In de dakvlakken zijn dakkapellen aangebracht.

Slatuinenweg westzijde

Slatuinenweg oostzijde

(...) Nog tot de jaren twintig van deze eeuw was het in dit hoofdstuk besproken gebied zeer rustig en landelijk. Rond de huidige Slatuinenweg lagen van oudsher vele 'Groen- of Sala-tuinen'. Vanaf het eind van de zeventiende eeuw liep er een aangelegd voetpad van hier helemaal tot aan de 'Haarlemmertrekweg' (de huidige Haarlemmerweg). Na verloop van tijd werd het een romantisch, deels door wilgen omzoomd weggetje langs groentetuinen en weilanden, aan de westrand van de stad.

Deze omgeving had, vooral in het begin van de twintigste eeuw, ook een recreatieve functie voor de Amsterdammers. Vooral Jordaanbewoners kwamen hier vissen, wandelen of zwemmen. Later vestigden zich er steeds meer bedrijfjes (houthandel, scheepswerfje, gieterij, palingrokerij). Daarnaast vond men er vele werkplaatsen en stallen. Zo ontstond een levendig geheel en kreeg het gebied een minder landelijk karakter. De nijverheid ging steeds meer ruimte opeisen.

GEMEENTEWET

In 1851 werd de Gemeentewet van Thorbecke ingevoerd. Door deze wet werd het onderscheid tussen plattelandsgemeenten en steden opgeheven. Ook kleinere gemeenten werden vanaf die tijd bestuurd door een raad, een burgemeester en wethouders zoals in de stad wel gebruikelijk was maar op het platteland niet. Deze gemeenten werden daarmee politiek onafhankelijk van de steden. Deze nieuwe status werd door de bestuurders van die gebieden aan het einde van de negentiende eeuw en in begin van de twintigste eeuw gebruikt om de eenvoudige plattelandsgemeenten sterk te ontwikkelen, vaak tot ongenoegen van de in de nabijheid gelegen steden.

BELASTINGVLUCHT

Na de invoering van de gemeentewet vestigden veel rijke Amsterdammers zich in de randgemeenten. Het was voor welgestelden namelijk zeer aantrekkelijk om hier te wonen. Zowel de belastingdruk als de grondprijzen lagen er aanzienlijk lager dan in de hoofdstad. Dergelijke randgemeenten waren vaak aantrekkelijke bouwlocaties voor particuliere beleggers. Bovendien hanteerden randgemeenten bij het bouwen een minder strenge regelgeving dan Amsterdam. Zodoende verschenen rond Amsterdam luxe nieuwbouwwoningcomplexen voor mensen die wel in Amsterdam hun geld verdienden en haar faciliteiten gebruikten, maar die daar liever geen belasting over afdroegen aan diezelfde stad.

Baarsjesweg 126-127-128 enz. (v.r.n.l., links) Gezien in noordelijke richting naar overhaal Slotter Binnenpolder/Tolbrug later Wiegbrug (nr.173) over Kostverlorenvaart. Op de achtergrond: molen 'de Samson' (afgebroken in 1895) en heel in de verte molens 'de Otter' en 'de Eenhoorn'

EERSTE BEBOUWING

Tot 1921 behoorde het gebied waar nu De Baarsjes ligt tot de gemeente Sloten. Het bestond voornamelijk uit agrarisch poldergebied met veel waterwegen. Nog altijd telt De Baarsjes veel lange straten in noord-zuid richting en korte in oost-west richting: een erfenis van de oude polder-

verkaveling. In 1904 werd een elektrische tramlijn aangelegd van Amsterdam naar Haarlem. De tram liep via de huidige Admiraal de Ruijterweg. Hier verrezen rond 1910 de eerste, voornamelijk luxe middenstandswoningen van het stadsdeel. Ook aan de Hoofdweg werden woningen gebouwd.

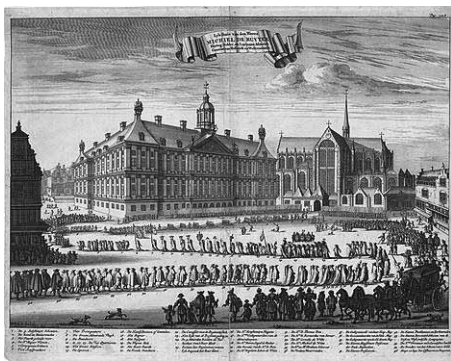
Witte de Withstraat 153 gezien naar/met de Jan Evertsenstraat

- Bebouwing voor 1920
- Bebouwing na 1940

**MICHEL ADRIAENSZOOM DE RUYTER
(24 MAART 1607 – 29 APRIL 1676)
BEGRAFENISSTOET**

Michiel de Ruyter werd op 18 maart 1677 met een grootse ceremonie begraven. Een enorme begrafenisstoet vergezelde het lichaam van de admiraal vanaf zijn huis op het Waalseiland naar zijn laatste rustplaats in de Nieuwe Kerk. Deze prent, die alle deelnemers opsomt, toont de stoet op de Dam.

TOCHT VAN 4 UUR

De lange begrafenisstoet van Michiel de Ruyter kwam na een tocht van ruim 4 uur door de straten van Amsterdam aan op de Dam. Terwijl de kist in de Nieuwe Kerk de grafkelder werd ingedragen, klonken saluutschoten vanuit de haven.

BELANGRIJKE GASTEN

Achter de baar liepen Constantijn Huygens, als vertegenwoordiger van prins Willem III, en de afgevaardigden uit het admiraalscollege. Daarop volgden de fa-milieleden. Achter hen kwamen de

hoge bestuurscolleges, de predikanten van de Gereformeerde, Waalse en Engelse kerk, de professoren van het Atheneum Illustre en de bewindvoerders van de Indische Compagnieën.

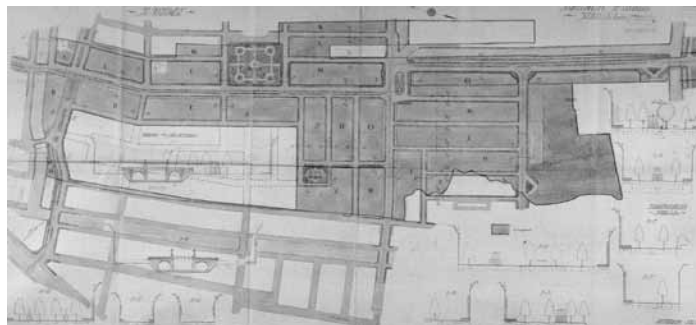
MICHEL DE RUYTER

Michiel Adriaenszoon de Ruyter (1607-1676) was luitenant-admiraal van de Admiraliteit, de voorloper van de marine, en de beroemdste vlootvoogd uit de Nederlandse geschiedenis. Hij woonde jarenlang in Amsterdam en kreeg in 1653 zelfs het grootburgerrecht van de stad.

NIEUWE UITBREIDINGEN

Door de belastingvlucht waren de ontwikkelingen in deze gemeenten voor Amsterdam een doorn in het oog. Vanwege de opbloeiende bedrijvigheid en de bijbehorende bevolkingsaanwas waren ingrijpende en vooral dure veranderingen in de stad noodzakelijk. Aangezien de helft van de stedelijke inkomsten bestond uit gemeentelijke belastingen kon Amsterdam zich juist in die tijd geen

verlies van inkomsten permitteren. Dit was de reden voor Amsterdam om net als in de vijftiende en zestiende eeuw omliggende gemeenten te annexeren. Door de invoering van de gemeentewet was de procedure nu echter vele malen ingewikkelder dan voorheen. Pas na jaren van onderhandelen werden in 1896 delen van Diemen, Nieuwer-Amstel en Sloten aan de stad overgedragen.

**ONTWERP 1917
UITBREIDINGPLAN (BERLAGE)**

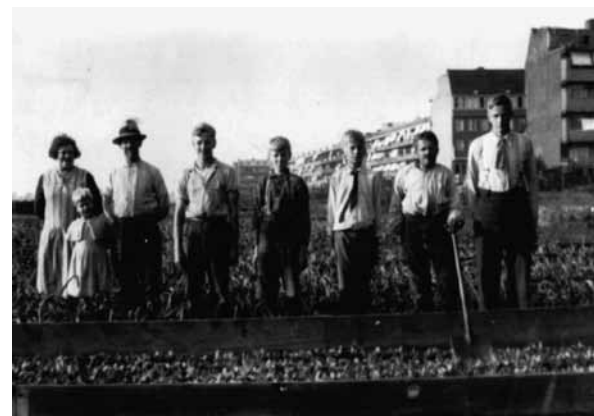
Het valt op dat in eerdere uitbreidingsplannen van Amsterdam zoveel mogelijk het bestaande slotenpatroon is gevolgd. Na de ambitieuze visie uit 1866 van stadsingenieur J.G. Niftrik gaf de gemeenteraad in 1887 wel het fiat aan J. Kalff, de directeur van Publieke Werken, om de stadsontwikkeling verder vorm te geven conform

zijn minder revolutionair, doch zeer gedegen uitbreidingsplan. In de latere uitwerkingen van ondermeer architecten H.P. Berlage (1917) en C. van Eesteren (1934) zijn patronen uit het ontwerp van J. Kalff duidelijk herkenbaar. (...) Dit hield in dat met name voor de ontwerpen van de Amsterdamse School het onderliggend stratenplan van Amsterdam-West in sommige gevallen niet goed aansloot bij hun ruim opgezette stedenbouwkundige visie.

PLAN WEST

In 1921 werd de gemeente Amsterdam door gebiedsuitbreiding 12.900 hectare groter: de stadsuitbreiding kon een aanvang nemen. Zo ontstond, in een halve cirkel rond de 19e-eeuwse wijken, de Ring '20-'40. Ook Sloten werd geannexeerd. De particuliere bouwondernemer R. van der Schaar diende al snel een plan in voor de

bouw van 6.000 woningen in Amsterdam-West, het zogenaamde 'Plan West'. Door de architect Gratema werd een bebouwingsplan opgesteld voor het gebied rond het huidige Mercatorplein. Verschillende architecten (onder wie Berlage) hebben vervolgens hun medewerking verleend aan de uitwerking hiervan.

Hierbij twee fotos van vanouds De Sloterpolder (Baarsjes) omstreeks 1935, op deze plaats is nu het Rembrandtpark. De hoogbouw die je ziet op de bovenste foto is de Orteliuskade, de mensen zijn de fam. Goossens, die er tot 1939 woonden, op de achtergrond moet nu de Jan van Galenstraat lopen. Op de onderste foto staat opa Goossens voor z'n huisje, er was ook een spoelhuis aangebouwd om de groente te spoelen, het waren tuinders zoals zovelen daar in die tijd en vaak droegen die van die zwarte Manchesterse kleding. Op de achtergrond is nog de Augustinuskerk te zien.

UITBREIDINGSPLAN

In de jaren '30 van de 20ste eeuw werd de toekomstige groei van Amsterdam in grote lijnen vastgelegd in het Algemeen Uitbreidingsplan van Cornelis van Eesteren. Van Eesteren presenteerde het plan voor het eerst in 1934. In de jaren daarna volgden enkele aanpassingen. Het was het eerste stedelijke uitbreidingsplan dat zo systematisch en op basis van zoveel onderzoek tot stand kwam.

WONEN, WERKEN EN ONTSPANNING

Stedenbouwkundige Cornelis van Eesteren onderscheidde in het 'Algemeen Uitbreidingsplan' vier functies in de stad: wonen, werken en ontspanning, met als bindende factor het verkeer. Hij ontwierp woonwijken in de nabijheid van de plaatsen waar gewerkt werd. Daartussen kwamen ontspanningsgebieden met veel groen.

UITBREIDING VAN AMSTERDAM

Voor het ontwerpen van straten, pleinen en wanden werd een speciale commissie benoemd, bestaande uit de architecten Gratama, Hulshoff, De Meijer en Staal. Deze bepaalden tevens de bestemming van de bouwgronden (de plaats van woningen, scholen, openbare diensten enz.), stelden een algemeen silhouet vast en wezen de architecten aan die de gevels zouden ontwerpen. De plattegronden werden gemaakt door de bouwondernemers. Dit leverde vaak moeilijkheden op, omdat laatstgenoemden vrij onverschillig stonden ten opzichte van de buitenarchitectuur, en de architecten soms geen rekening hielden met eisen van constructie.

Uit deze jaren dateert ook het Plan West, dat de bebouwing aangaf voor het gebied tussen Jan van Galenstraat, Kostverlorenvaart / Schinkelkade, Sloterweg en Westlandgracht / Orteliuskade.

LICHT, LUCHT EN RUIMTE

Het Algemeen Uitbreidingsplan onderscheidde zich van eerdere plannen doordat 'licht, lucht en ruimte' voorop stonden. Er werd gebouwd in 'stroken' – flatblokken met lange gaanderijen – voorzien van parken en sportterreinen. Het was voor het eerst dat ruimte voor ontspanning en recreatie zo'n prominente plek kreeg in een stedenbouwkundig ontwerp.

TUINSTEDEN

Na de Tweede Wereldoorlog breidde Amsterdam verder uit volgens het Algemeen Uitbreidingsplan. Ten westen van het oude stadscentrum werden vijf zogenaamde tuinsteden – buurten temidden van het groen – aangelegd: Slotermeer, Slotervaart, Overtoomse Veld, Geuzenveld en Osdorp. Centraal in nieuwe wijken kwam een meer kunstmatig meer, de Sloterplas.

Het was een particulier plan (bouwondernemer H. van der Schaar), dat zou voorzien in de bouw van ongeveer 6.000 arbeiderswoningen. Er werd ook hier een commissie benoemd, waarin zitting hadden vertegenwoordigers van Bouwen Woningtoezicht, Publieke Werken, het bouwconcern en de esthetische commissie. Men pleegde overleg over de stedenbouwkundige eisen, de verlangens van de bouwer en het uiterlijk van de bouwwerken. De details werden overgelaten aan de esthetische commissie, bestaande uit Gratama, Versteeg en Hulshoff, die het silhouet van straten, pleinen en wanden zouden bepalen. Architecten die hun medewerking aan dit plan verleenden waren onder anderen Kramer, Rutgers, Berlage, Staal en Wijdeveld. De uiteindelijke plannen, vaak met bijzonder uitgewerkte perspectieftekeningen kwamen bij de schoonheidscommissie ter goedkeuring.

SAMENHANG STEDENBOUW EN ARCHITECTUUR

Een sterke samenhang tussen stratenplan en architectuur is één van de belangrijkste kenmerken van de Ring '20-'40. Dat is goed te zien in bijvoorbeeld het Plan Zuid (van Berlage) maar ook in Plan West. In het stratenplan werden de silhouet-tekeningen van de gevels opgenomen waarin de bouwhoogten en de plaatsen van de accenten precies waren vastgelegd. De hoofdstraten zijn monumentaal, de woonstraten kleinschaliger. Op hoeken en kruispunten geven hogere bebouwing of torens sterke accenten.

AMSTERDAMSE SCHOOL

Verschillende architecten hebben in het Plan West gewerkt. Enkele bekende namen zijn Berlage, Kramer, Staal en Wijdeveld. Zij bouwden in dezelfde stijl, de zogenaamde Amsterdamse School. Kenmerk van deze 'baksteenarchitectuur' is dat niet de losse woning voorop staat, maar de straatwand. Onder andere door spiegelingen en symmetrie zoeken de architecten een evenwicht tussen eenheid en variatie.

Architectonische details worden ge-

bruikt om het stedenbouwkundig beeld te versterken.

ENORM BOUWTEMPO

Er is in een enorm tempo gebouwd. Er was weinig onderlinge concurrentie tussen de architecten. De Schoonheidscommissie van de gemeente had in deze tijd veel invloed. De particuliere opdrachtgevers, die vlot wilden bouwen, kozen daarom voor (jonge) architecten die zich goed konden schikken naar de strikte voorschriften. Dit kwam het grotere geheel ten goede, al is er soms ook nogal routinematig gebouwd.

WAARDERING

De waardering voor de Ring '20-'40 is pas de laatste jaren ontstaan. Bij renovatiewerkzaamheden in het verleden is niet altijd rekening gehouden met oorspronkelijke details. Gelukkig is bij latere renovaties wel veel aandacht geschonken aan het herstel van panden en gevels in hun oorspronkelijke staat. Zodoende zijn er nu in De Baarsjes veel mooie voorbeelden te vinden van de schitterende Amsterdamse School-architectuur.

Baarsjesweg gezien naar/met Kostverlorenvaart, Chasséstraat

DRIE BOUWMEESTERS

Aan de expansie van Amsterdam zijn de namen van drie grote bouwmeesters verbonden. Jacobus van Niftrik was de man die, hoewel zijn adviezen niet werden uitgevoerd, de stadsbestuurders in de negentiende eeuw planmatig leerde denken. Hij werd opgevolgd door Hendrik Berlage, die in de eerste helft van de twintigste eeuw zijn stempel op de stad zette met zijn uitbreidingsplannen in Zuid en Oudwest. Berlage liet zich ooit ontvallen dat hij geen uitbreidingsplannen had hoeven tekenen, als Amsterdam naar Van Niftrik had geluisterd. Het was Berlage's droom af te rekenen met de – door die blunder veroorzaakte – lelijkheid van de negentiende-eeuwse wijken. Na hem kwam Cornelis van Eesteren, de protagonist van de strikte functiescheiding in de stedenbouw, die op zijn beurt wilde afrekenen met het estheticisme van Berlage. Hij was de hoofdontwerper van het Algemeen Uitbreidingsplan van 1934, dat

na de oorlog tot uitvoering werd gebracht en dat Amsterdam zijn hoogbouwwijken in Nieuw-West en Buitenveldert heeft verschaft, later volgens hetzelfde stramien gevolgd in Noord en de Bijlmermeer. De zes satellietsteden hebben gemeen dat ze tot Amsterdam behoren, maar ze verschillen sterk van karakter. De samenstelling en leeftijdsopbouw van de bevolking en de sociaal-economische problemen zijn anders, en dat wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de ontstaans- en bouwgeschiedenis. Oudwest is voor tachtig procent van vóór de Tweede Wereldoorlog, met veel uit de negentiende eeuw daterende 'revolutiebouw'. Na de oorlog vluchtte een groot deel van de bevolking naar de Westelijke Tuinsteden en naar overloopgemeenten buiten de stad ('suburbanisatie'). Die uitstroom bracht een instroom van nieuwe armoede teweeg, die weer – tot ieders verrassing – werd gevolgd door een door 'nieuwe stedelingen' veroorzaakte revitalisering ('gentrification').

BOUWMEESTERS P.L. KRAMER (1881-1961)

Van 1917 tot 1952 was hij architect bij de afdeling Bruggen van de Gemeentelijke Dienst Publieke Werken. In totaal ontwierp Kramer rond de vierhonderd bruggen, waarvan zo'n honderd houten voor het Amsterdamse Bos. Bij die bruggen ontwierp hij ook vaak de bijbehorende brughuisjes, het smeedwerk en zelfs het beplantingsplan. Het beeldhouwwerk werd meestal door Hildo Krop verzorgd.

Pieter Lodewijk Kramer werkte samen met zijn vriend De Klerk op het architectenbureau van E. Cuypers. In 1911 werkte hij mee aan het Scheepvaarthuis, samen met J.M. van der Mey en M. de Klerk. Kramer was één van de belangrijkste architecten van de Amsterdamse School.

AMSTERDAMSE SCHOOL

→ *Categorie: Amsterdam* → *Categorie: Bouwkunst*

In de geschiedenis van de → *bouwkunst* vindt men de 'Amsterdamse School' terug in de periode van de Moderne Bouwkunst, waartoe ook onder meer → *De Stijl*, het → *Nieuwe Bouwen*, de → *Chicago School* en het → *Expressionisme* gerekend worden. Deze stijl in de bouwkunst is als het ware een reactie op de zogenaamde → *neo-stijlen*. De eigen stijl van → *Hendrik Petrus Berlage*|H.P. Berlage kan gezien worden als de basis van de Amsterdamse School, hoewel deze soberder van karakter is dan hetgeen wij nu in deze stijl classificeren. Daarom is de Amsterdamse School in zekere zin ook weer een reactie op het rationele werk van Berlage, omdat het uitgaat van expressieve en fantastische vormen, verwant aan het → *Expressionisme*. Hoofdenmerk van de Amsterdamse School is het gebruik van veel baksteen en het toepassen van versieringen in de gevels, in baksteen of gebeeldhouwd natuursteen. De vaak plastische gevels zijn meestal gevuld met → *ladderventers* en worden bekroond met steile daken en soms met torentjes versierd. Het plastische karakter en de soms zelfs symbolisch aangebrachte

draagconstructie veroorzaakte soms nogal wat problemen bij het aanbrengen van de werkelijke draagconstructie. Gebouwen uit de Amsterdamse School-periode zijn met name grote woningbouwprojecten, scholen en enkele utilitaire werken. Door de plastische gevels en de speelse indeling hiervan is er binnen deze stijl zelden sprake van massiviteit in de gebouwen. Zij zijn wel groot, maar ogen toch menselijk. De concentratie van Amsterdamse School-gebouwen vindt men in Amsterdam, zoals bijvoorbeeld het stedenbouwkundig plan van Amsterdam-Zuid naar ontwerp van → *Hendrik Petrus Berlage*|Berglage, het Scheepvaarthuis van → *Johan Melchior van der Mey*, de woningbouw in de Spaarndammerbuurt van → *Michel de Klerk* en schoolgebouwen van o.a. → *Cornelis Kruswijk* en → *Nicolaas Lansdorp*. In de tuindorpen Oostzaan en Nieuwendam in Amsterdam-Noord van o.a. → *Berend Tobia Boeyinga* manifesteert de Amsterdamse School zich in een landelijke variant. Buiten Amsterdam onder meer De Bijenkorf in → *Den Haag* van → *Piet Kramer*, enkele gebouwen van → *Willem Marinus Dudok* in → *Hilversum* en Park Meerwijk in → *Bergen (Noord-Holland)* (Staal, Blaauw, Kramer, Kropholler en La Croix). → Zie ook: → *architect*

De kracht van de door de Dienst der Publieke Werken ontworpen gebouwen, dus ook de scholen, ligt over het algemeen in de zorgvuldige afwerking en detaillering. Hildo Krop (stadsbeeldhouwer) heeft veel scholen voorzien van gevelsculptuur. Ook de mannen- en vrouwenfiguur naast de ingang van de Technische School aan de Baarsjesweg zijn van Krop.

1910	Klein Verwoest	1924	Lansdorp vd Mey Kruyswijk Westerman	1929	vd Nieuwen Amstel Westerman
1911	v Egmont Joling Klein	1925	Andel Baarda Gulden Hamers Lammers Lansdorp Jerphanion Kruyswijk Rutgers Westerman	1930	Kramer Rutgers
1912	v Vliet Vonk			1931	Scheerboom
1913	v Nes			1933	Tholens
1914	Grönloh Switzar			1936	Kramer Rutgers
1917	Bekkers v Doorn			1962	Bodon
				1968	Christiaanse
1921	Reuter Zietsma	1926	Gulden Lammers Lansdorp vd Mey Westerman	1975	Hopman
1922	Kruyswijk Timmer Zietsma			1987	Geusebroek
				1988	Röhmer
1923	Hardeveld Klomp Kuiler Pauw Westerman Zietsma Zwiers	1927	Franswa Kramer Rutgers Tholens	1990	Wagner
		1928	vd Nieuwen Amstel Tholens		

KROP, HILDEBRAND LUCIEN (1884-1970)

Hildo was voorbestemd om de bakkerij over te nemen omdat hij niet, zoals zijn oudste broer, de rust had om te leren. Met veertien jaar leerde hij van zijn vader de eerste beginselen van het vak en ging daarna nog elders ervaring opdoen. In Leiden volgde hij boetseerlessen om marsepeinfiguren te kunnen maken. Hij werkte ook in Frankrijk en Italië als banketbakker en kok. Na allerlei omzwervingen kreeg hij in 1906 werk als kok op een Brits buiten bij het echtpaar Hubert Bland en Edith Nesbit. Zij behoorden tot de kring der Fabians en hier ontmoette Krop kunstenaars en intellectuelen. Toen de vrouw des huizes hem in zijn vrije tijd zag schilderen en tekenen, nodigde ze hem uit de huiskamerbijeenkomsten bij te wonen.

Dit stimuleerde hem een zomercursus voor beeldende kunst te volgen. Terug in Nederland besloot hij tot verdriet van zijn ouders het bakkersberoep vaarwel

te zeggen. Hij vertrok tenslotte met hun instemming naar Parijs om les te nemen op de vrije Académie Julien. In het cursusjaar 1908-1909 volgde hij beeldhouwlessen bij Bart van Hove aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam.

ARCHITECT A.J. WESTERMAN VIERDE AMBACHTSCHOOL (1921/24) POSTJESWEG 1

De bouw van het schoolgebouw duurde van 1921 tot en met 1924. Toen trok de vierde Ambachtschool Ir. Maas Geesteramus er in. Het gebouw, dat ook bekend stond als de Vakschool voor Edelsmeden en Uurwerktechniek, ligt er bijzonder bij. Het perceel waarop architect A.J. Westerman de school bouwde is vijfhoekig van vorm en is aan twee kanten omgeven door de Kostverlorenvaart. Het gebouw vormt een

onderdeel van een stedenbouwkundig samenspel met de hoekgebouwen Baarsjesweg-Postjesweg en Witte de Withstraat-Postjesweg. Met z'n drieën staan zij met hun gezicht gekeerd naar een denkbeeldig middelpunt, midden op straat. Binnen deze drie hoeken is een hiërarchische hoogteverdeling die zorgt voor een bijzondere stedenbouwkundige situatie. Drie heel verschillende gebouwen geven deze plek toch een soort samenhang. Dat is zeer kenmerkend voor de *Amsterdamse School*.

(...) De geschiedenis van de Vereniging Beroepsonderwijs Amsterdam heeft haar wortels in de Maatschappij tot Verbetering van den Werkenden stand, die is opgericht op 11 januari 1853. Het doel van deze vereniging was om verbetering te brengen in de toestand van de arbeidende klasse.

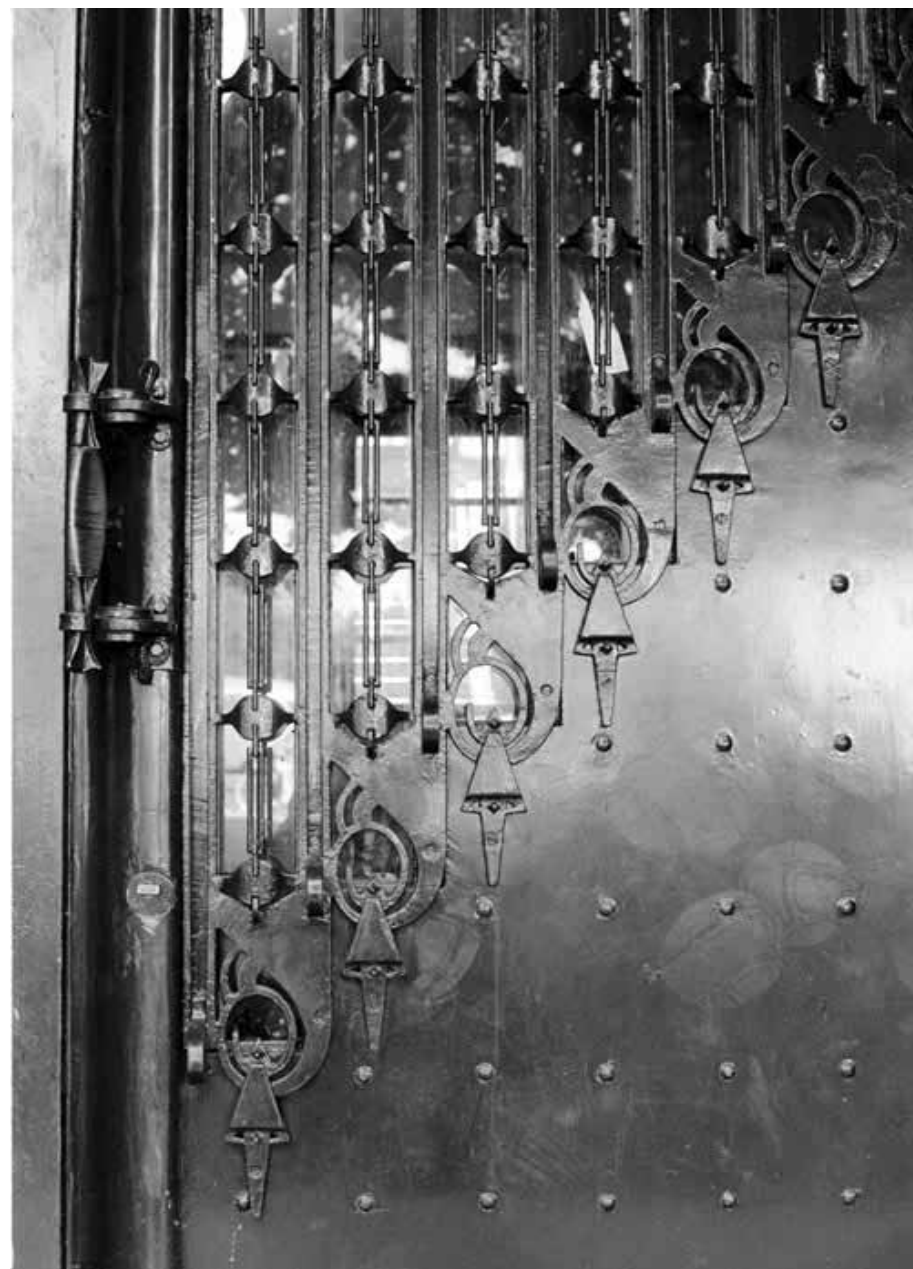
Binnen deze vereniging werden afdelingen gevormd zoals de Afdeling Straatreiniging. Zo ook werd er 1861 de Afdeling Ambachtsschool voor Kinderen van Werklieden gevormd.

Het schoolregime was naar huidige maatstaven rigide. De lesuren bedroegen per week circa 54 uur.

Schoolvakanties bestonden in het geheel niet. 's Morgens werden theoretische en tekenlessen gegeven zoals rekenen, Nederlands, technisch tekenen en de eerste beginselen van wis-, natuur- en werktuigkunde. In de middag kwamen de praktijkvakken aan bod zoals smeden en timmeren. De theorie en praktijk werden zoveel mogelijk aan elkaar gekoppeld.

In 1952 werd de ambachtsschool een L.T.S. Lagere Technische School. Het vakkenpakket werd algemener, er werd een algemeen voorbereidend jaar ingevoerd en ook de algemeen vormende vakken kregen meer lesuren.

(...) Baksteen en smeedijzer zijn de twee belangrijkste materialen voor de Amsterdamse School en beide komen in dit gebouw veel voor. De metalen deur van de hoofdingang is versierd met een decoratie van smeedijzer. En aan beide kanten van de deur staan granieten beelden van Hildo Krop, een mannelijke en een vrouwelijke figuur.

Vakschool Edelsmeden Amsterdam, Postjesweg 1 Exterieur (zijgevel).
Links: Kostverlorenvaart en rechts om de hoek: Admiralengracht.

Vakschool Edelsmeden Amsterdam, Postjesweg 1
Exterieur (zijgevel), gezien vanaf vaste brug nr. 359 ('Machineslootbrug') over Admiralengracht.
Rechts: Kostverlorenvaart met huizen aan Tweede Kostverlorenkade

KEES FENS : DE METAMORFOSE VAN EEN BUURT

(...) IN EEN RECENSIE van een boek over de Openbare Handelsschool, die zich honderd jaar geleden op het Raamplein vestigde, las ik over drie nu bekende oud-leerlingen dit zinnetje: 'Bernlef, Schippers en Brands, drie jongens uit West die mochten «doorleren», waren brave, oppassende leerlingen.' Dat ze braaf en oppassend waren, is vanzelfsprekend, wie was dat niet in het begin van de jaren vijftig. De woorden 'West' en 'doorleren', daar gaat het om. En natuurlijk het meest curieuze woord 'mochten'. 'Doorleren' – het woord zal nooit meer worden gebruikt, er zijn nu vervolgoopleidingen – betekende: verder kunnen leren dan je meeste klasgenoten. Het betekende in de meeste gevallen ook een hogere school bezoeken dan je ouders. Het woord brengt ook de gedachte mee: hoger in de maatschappij komen. 'Mochten' bewijst dat doorleren als een gunst werd beschouwd. Het was uiteraard ook het ideaal van de ouders hun kinderen door te kunnen laten leren. Hele stukken van Amsterdam-West waren doorleerbuurten. De middenklasse heeft ongelooflijk veel talent voortgebracht. Het allergrootste voorbeeld is natuurlijk Willem Frederik Hermans, die uit het onderwijzersgezin in de oudste diepten van West zes jaar lang over de Overtoom naar het Barlaeus-gymnasium fietste.

(...) Ik bezocht een typische arbeidersschool in een ander deel van West. Ik was een van de weinige doorleerders in de zesde klas. De meeste jongens gingen naar wat toen de ambachtsschool heette of gingen werken. Naar ik later kon vaststellen, bleef een groot deel niet alleen in die buurt wonen, ze kenden ten opzichte van de maatschappelijke positie van de ouders ook nauwelijks vooruitgang. De buurt van mijn lagere school is heel lang aan zichzelf gelijk gebleven. Mijn eigen buurt begon te vergrijzen: de ouders bleven achter. De vitaliteit was eruit.

(...) Men kan stellen dat een straat of buurt zich doorgaans in één generatie uitput. Daarna begint de trage opbouw van een nieuwe, heel andersoortige generatie. Het zou interessant zijn als buurten eens vanuit dat perspectief werden beschreven.

(...) Een belangrijke rol binnen de Amsterdamse School speelde het maandblad Wendingen. Het ontstond in januari 1918 op initiatief van enkele leden van het genootschap *Architectura et Amicitia* (een vereniging van architecten, beeldende kunstenaars, bouwkundigen etc.), die, in tegenstelling tot het meer vaktechnische Bouwkundig Weekblad, meer aandacht wilden besteden aan de volgens hen verwaarloosde esthetische aspecten van de architectuur. Eén der oprichters was H.Th. Wijdeveld, die tot 1925 de leiding had en

tevens de typografie verzorgde, totdat het blad eind 1931 werd opgeheven. Erg veel zorg werd besteed aan typografie en vormgeving. Het ontwerp voor het vierkante omslag werd steeds door een andere kunstenaar verzorgd. De redactie wisselde vaak van leden. In de eerste redactie zaten onder anderen C.J. Blaauw, P.L. Kramer, J.L.M. Lauweriks, R.N. Roland Holst. Wendingen was geenszins alleen een architectuurtijdschrift.

In het eerste nummer van het tijdschrift Wendingen (januari 1918) schrijft H.Th. Wijdeveld: 'Hier zijn de wendingen door al deze kunstuitingen, en welgevallige reverenties naar die stroomingen, die vol krachtigen drang de wegbereiders zijn voor de komende harmonie. Hier wordt naast de architectuur, in haar nieuwen opbouw van zuivere structuur, de volle glans erkend van de verschijning der Fantasievollen, die argeloos spelen met de schatten van het rationalisme. Hier wordt de sfeer aangeroerd, die verstijfde-muren-massa's tot soepele architectonische-plastiek omzet, en vol beweging, spelend volgt de cadans der ruimteontwikkeling.'

(...) Karakteristiek voor de Amsterdamse School-architectuur is dat de nadruk niet meer ligt op het individuele pand, zoals in de negentiende- eeuwse wijken, maar op de straatwand en de blokken tegenover en naast elkaar. Men dacht in grotere eenheden. Het ging de architecten erom een totaalbeeld te scheppen, waarbij architectonische middelen werden aangewend om het stedenbouwkundig patroon te versterken. De monumentaliteit van het gebouwde stond voorop. Individuele gebouwen, zoals kerken en scholen, vormen bijna zonder uitzondering een belangrijk middel om het totaalbeeld te versterken (bijvoorbeeld de Jeruzalemkerk in de Jan Maijenstraat). Beeldbepalend voor de architectuur van de Gordel '20-'40 zijn de grote vlakken metselwerk, met daarin een evenwichtige compositie van in ritme

geplaatste openingen, erkers, balkons, penanten en andere elementen. Er is een grote verscheidenheid aan kozijnvormen: naast rechthoekige zijn er paraboolvormige, ronde en veelhoekige ramen.

De detaillering van de gevels is rijk. Vaak zijn er verschillende steensoorten en metselverbanden gebruikt. Er is veel beeldhouwwerk aangebracht. De ingangen en de hoekpartijen zijn veelal opgesierd met beeltenissen van mensen of dieren, Amsterdamse School uitgevoerd in metselwerk of met gedenkplaten in een andere steensoort. Dit beeldhouwwerk zegt meestal iets over de functie van het gebouw.

Voor huisnummers en opschriften is een specifieke, in die tijd gangbare, typografie gebruikt.

Ornamenten bij ingang voormalige Edelsmedenschool

Er is veel aandacht voor de kleine details, zoals raampjes in voordeuren, deurknoppen en sierrandjes. Dikwijls is er decoratief smeedwerk toegepast voor hekken,

brugleuningen, hijsbalken en lantaarns. In de vroege periode komen deze detailleringen vaker voor dan in de latere periode van de Amsterdamse School.

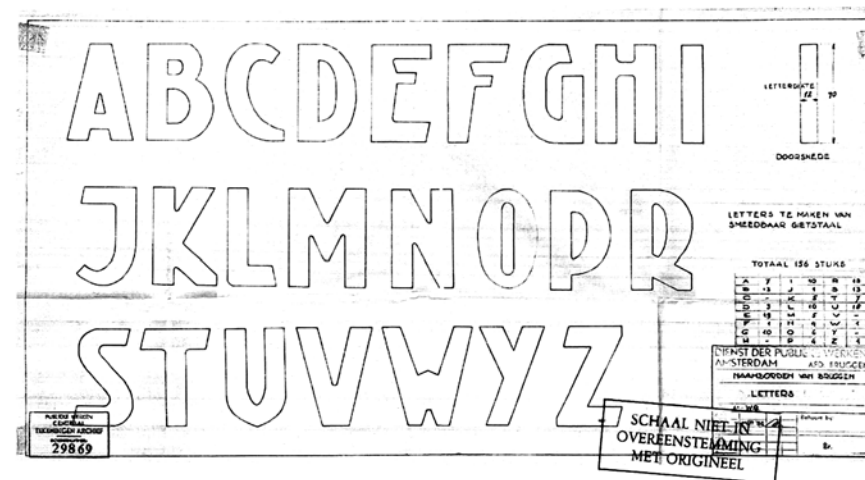
BRON : SCHREUDERS, LAVIN-LAVOUT

DE AMSTERDAMSE BRUGGENLETTTER. (...) Vooral typisch voor Amsterdam zijn echter de bruggen die werden ge- of verbouwd tussen 1910 en 1950, de tijd waarin de architecten Van der Mey, Kramer en Berlage ontwerpen leverden in opdracht van Publieke Werken. Het letterontwerp is een typische 'architectuurletter', passend in de geldende stijl maar typografisch niet al te geraffineerd; de letters zijn kennelijk bedoeld om lukraak naast elkaar te worden geplaatst. Dat dit niet altijd een even prettig ogend resultaat oplevert is evident, onder meer bij het recente bordje voor de verbinding

tussen de Stopera en de Staalstraat over de Zwanenburgwal: de ir B. Bijvoetbrug. In 1989 kreeg een Amsterdamse ontwerper – ikzelf – dan ook van de afdeling Waterbouw, onderafdeling Beheer en Onderhoud, het verzoek de letterspatiering te controleren van enkele nieuwe naambordjes voor bruggen, waaronder de Ezelsbrug. Ook hadden de naambordjes voor de herbouwde brug over de Kostverlorenvaart voor de Clerqstraat, de Wiegbrug, mijn aandacht.

15 juli 1990,
Piet Schreuders

BRON : TEKENINGENARCHIEF VAN PUBLIEKE WERKEN

'Werktekening' uit maart 1952, dossiernummer 29869 van het Centraal Tekeningenarchief van Publieke Werken

BRON : FOTO DOOR RONALD BAKKER

Het plaatsen van een naambordje op een brug over de Admiralengracht, Amsterdam, november 1996

BRON : WELSTANDSNOTA STADSDEEL DE BAARSJES 2004

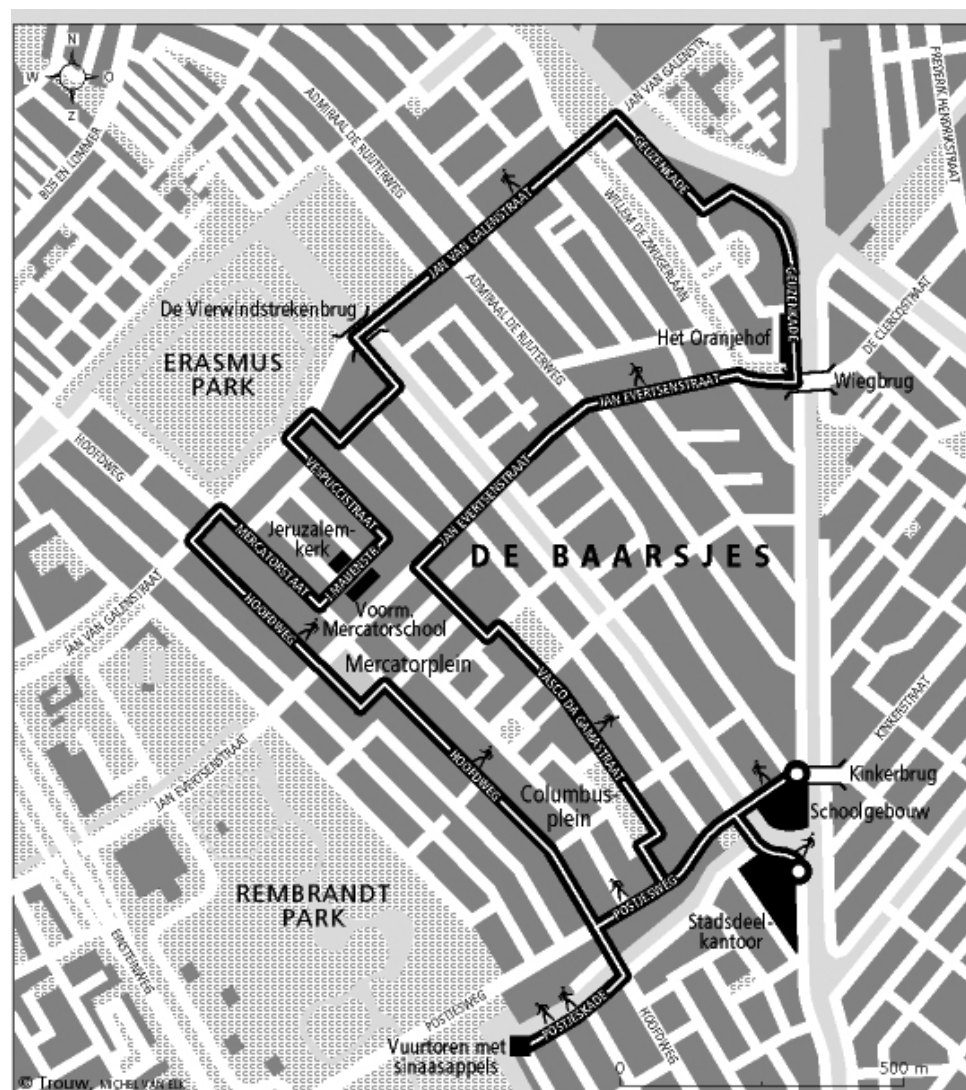

Huisnummerbordje in de Vespuccistraat

STADSWANDELINGEN

(...) Het Amsterdamse stadsdeel De Baarsjes heeft een gloednieuwe stadswandeling uitgebracht, die voert langs de kunstobjecten en de architectonische hoogstandjes in deze Amsterdamse Schoolbuurt. Al vijf jaar wordt er volop gerenoveerd in de westelijke wijk, die ten onder dreigde te gaan aan een groeiende criminaliteit en slecht huizenonderhoud.

(...) In De Baarsjes ging het zoals in het Wilde Westen: de mensen volgden het spoor. Twee vrije jongens zagen wel brood in een elektrische tramlijn van het Amsterdamse stadshart naar Haarlem en Zandvoort, westwaarts dus, over de Kostverlorenvaart langs de nieuwaangelegde Admiraal De Ruyterweg. Aan weerskanten van die weg staan ze nog er steeds, de smalle hoge middenstandswoningen met

geglazuurde tegeltjes in het portiek, houtbewerkte voordeuren en bovenramen van glas in lood die de tram volgden. De smog-aanslag, graffiti en aluminiumkozijnen kunnen niet verbergen hoe mooi ze ooit zijn geweest.

Maar pas twintig jaren later begon de bouw golf die van De Baarsjes zou maken wat het sindsdien is: een stadsdeel gestempeld door de Amsterdamse School. Hier kregen Berlages leerlingen als P.L. Kramer, J.M. van der Meij en H.Th. Wijdeveld de vrije hand. Ze maakten korte metten met de ratjetoe aan gevels die de straten van Amsterdam tot dan toe kenmerkten. De straatwand moest één geheel zijn. "Het huis is overwonnen, de straat is uitgevonden", riep een triomfantelijke Wijdeveld, de ontwerper van de Hoofdweg, dat misschien wel het strakste gevelaangezicht van Amsterdam biedt. En de kleur van De Baarsjes werd fris rood, anders dan aan de overkant van de Kostverlorenvaart waar het bruin domineerde. Totdat de auto kwam, met zijn vervuilende walmen die De Baarsjes even bruin maakten als de rest van de stad.

Maar sinds een paar jaar kleurt het stadsdeel weer baksteenrood. Met zandstraal-

machines probeert de overheid het dreigend verval te keren. Gevelwand na gevelwand wordt ontdaan van de koeklaag en de bewoners van De Baarsjes vallen van de ene verbazing in de andere. Nooit hadden ze zich gerealiseerd dat ze in zó'n mooi stukje stad woonden. Maar wie wel? In de boeken en archieven wordt nauwelijks gerept van dit kleinere 'Plan-West'. Als het om de immense bouw golf tussen 1920 en 1940 gaat, wordt doorgaans alleen gesproken over het beroemde Plan-Zuid van de grote meester, Berlage. Terwijl de kwaliteit van Plan-West veel evenwichtiger is dan van Zuid, met haar onaffe 'rafelrand van Berlage'. Maar ja, wie komt er nu voorbij de Kostverlorenvaart?

Eén brug verder buigt een kleine waterarm af, De Baarsjes in. Het is de Postjeswetering. De Admiralengracht heeft de naam, maar de Postjeswetering is de enige echte gracht van De Baarsjes. Hier zijn tenminste verstilde plekjes, dikke bomen en banken om ervan te genieten. De bladeren vallen al. Groen zijn ze nog. Het is geen veldragen herfst dit jaar. Maar mooi is het wel, najaar in De Baarsjes.

VERKLARING VAN STRAATNAMEN CHASSÉBUURT

FILIPS VAN ALMONDESTRAAT

Luitenant-admiraal Philips van Almonde
Geboren op 29 december 1644 te Brielle en
gestorven op 8 januari 1711 te Oegstgeest.

BAARSJESWEG

Op de plek waar nu nieuwbouw op de
Baarsjesweg bij de Wiegbrug staat, stond
in de zeventiende eeuw de herberg 'De
Drie Baarsjes'. Op 27 mei 1642 werd de
naam voor het eerst op papier vereeuwigd.
(...) *Vroeger ook wel 'Costverlorenkadijk' of
'Maljapenkade' genoemd.*

LODEWIJK BOISOTSTRAAT

Heer van Ruart, Louis of Lodewijk Boisot,
geboren rond 1530, is Heer van Ruart, luite-
nant-admiraal van Holland en Zeeland en
hoofd van de Zeeuwse geuzenvloot.

VAN BRAKELSTRAAT

Naar de zeeheld Jan van Brakel (1618-1690).
Hij diende onder admiraal de Ruyter en
was de held van de Vierdaagse Zeeslag in
1666 en de tocht naar Chatham in 1667.
In 1684 werd hij bevorderd tot schout-bij-
nacht.

CHASSÉSTRAAT

Generaal David Hendrik Chassé (1765-
1849) David Hendrik Chassé werd op 18
maart 1765 te Tiel geboren, zoon van de
majoor Karel Johan Chassé.

Als telg van een echt militair geslacht werd
ook de jonge David voor de krijgsdienst
bestemd. In de slag bij Waterloo stond hij
als Luitenant-Generaal tegenover Keizer
Napoleon. Het laatste grote wapenfeit van
Generaal Chassé was de verdediging van
de Citadel van Antwerpen in 1832. (...)

*De Chasséstraat werd voor de annexatie van
Sloten in 1921 nog de Van Rhijnstraat genoemd.
Om geen dubbele straatnamen te krijgen werd
de naam veranderd in Chasséstraat.*

JAN EVERTSENSTRAAT

Jan Evertsen is de naam van twee Zeeuwse
vlootvoogden:

1. Johan Evertsen de Oude
(gestorven in 1617)
onderscheidde zich in de strijd tegen de

Spaanse vloot en tijdens het Twaalfjarig
Bestand (1609-1621) tegen Franse en Bar-
barijse zeerovers. Hij sneuvelde tijdens
een gevecht met een Franse vrijbuiters.

2. Johan Evertsen (1600-1666), zoon van
Johan Evertsen de Oude begeleidde Piet
Hein's Zilvervloot naar het vaderland.
Hij werd in 1664 luitenant-admiraal van
Zeeland. Na de slag bij Lowestoft (1665)
werd hij door het volk bij thuiskomst
mishandeld, hoewel hij zijn vloot in
veiligheid had trachten te brengen. Hij
nam ontslag, maar werd gerehabili-
teerd. Hij sneuvelde in de Tweedaagse
Zeeslag.

KEERWEER

Keerweer, ontdekt door Willem Janssen.
Toen Abel Tasman in 1642 rond de
noordelijke kust van New Guinea voer,
moest hij een zuiderlijke doorgang
zoeken, die hem uiteindelijk naar Kaap
Keerweer en verder oostwaarts naar
Eendrachtsland bracht. In 1657 kocht de
VOC het eiland Funen (ook 'Keerweer'
genaamd).

VAN KINSBERGENSTRAAT

Naar de zeeheld en filantroop Jhr. Jan
Hendrik van Kinsbergen (1735-1819).

Nam in 1781 als commandant deel aan de
slag bij Doggersbank en weerstond als
opperbevelhebber tussen 1793 en 1795 een
inval van de Fransen. Door Willem I in 1815
in de adelstand opgenomen.

KORTENAERSTRAAT, KORTENAERPLEIN

naar de zeeheld Egbert Meeuwsz. Korte-
naer (Meussen Cortenaer) (1604-1665).
Diende o.a. onder Tromp en nam deel aan
de zeeslagen bij Ter Heyde in 1653 en in de
Sont in 1658.

J. V. WASSENAAR OBDAMSTRAAT

Werd in 1610 geboren als zoon van de
luitenant-admiraal Jacob van Wassenaer-
Duivenvoorde. In 1631 nam hij dienst in
het leger en hij werd in 1653 benoemd als
kolonel van de cavalerie. Na het sneuvelen
van M.H. Tromp in augustus van datzelfde
jaar werd hij benoemd tot admiraal.

Er heerste wantrouwen jegens Van
Wassenaer. Toch kende Van Wassenaer
veel successen. In 1656 ontzette hij Danzig,
dat door de Zweden werd geblokkeerd;
hij sloot in 1657 de Taag af en maakte 15
suikerschepen buit. Tijdens de Deens-
Zweedse Oorlog versloeg hij de Zweedse
vloot in de Slag in de Sont. In 1665, bij het
uitbreken van de Tweede Engelse Oorlog,
keerde het tij. Onder het alziend oog
van Johan de Witt zocht van Wassenaer
de Engelse vloot op aan de monding
van de Theems. Daar is het gekomen tot
een bittere slag, waarbij alles mis liep.
Tijdens een tweestrijd met de Engelse
opperbevelhebber York (de latere koning
Jacobus II) vloog zijn schip De Eendracht
de lucht in.

PIRI RE'IS PLEIN

Piri Reis was een belangrijk Ottomaans
admiraal aan het einde van de vijftiende
en begin zestiende eeuw. Zijn ervaringen
beschreef hij in de Kitab-i Bahriye (Boek
over zeevaartkundige zaken, 1521) en in
twee wereldkaarten, respectievelijk in 1513
en 1528. Van beide wereldkaarten is slechts
een fragment bewaard gebleven. Het is
het bewaard gebleven deel van de kaart
van 1513 die we als dé kaart van Piri Reis
kunnen beschouwen.

POSTJESWEG

Postjes, posjes, poesjes zijn geïmproviseer-
de bruggetjes, loopplanken enz. over de
wetering. Door de vele 'postjes' ontleent
de weg daaraan waarschijnlijk haar naam.

JAN VAN RIEBEEKSTRAAT

Johan Anthonisz van Riebeeck (1619-1677)
Stichter van de Kaapkolonie in Zuid-
Afrika. Werd in 1651 door de Vereenigde
Oost-Indische Compagnie uitgezonden
met drie schepen om in het zuiden van
Afrika een tussenstation op de weg naar
Indië te vestigen. Hij kwam daar op 6 april
1652 aan en bouwde daar een versterking,

een fort dat 80 man kon herbergen: Fort de
Goede Hoop (Kaapstad). Jan van Riebeeck
was ook verantwoordelijk voor de intro-
ductie van de laurierboom in Zuid-Afrika.

ADMIRAAL DE RUIJTERWEG

naar de zeeheld Michiel Adriaensz de Ruy-
ter (1607-1676).

Op zijn vlaggenschip "De Zeven Provinciën"
behaalde hij in 1666 de zege in de
Vierdaagse Zeeslag. Zijn grootste prestatie
leverde hij tijdens de derde Engels-
Nederlandse oorlog (1672-1674), toen hij
door strategie, een invasie van zee uit wist
af te wenden. In 1677 werd zijn gebalsemd
lichaam bijgezet in een praalgraf in de
Nieuwe Kerk in Amsterdam.

SLATUINENWEG

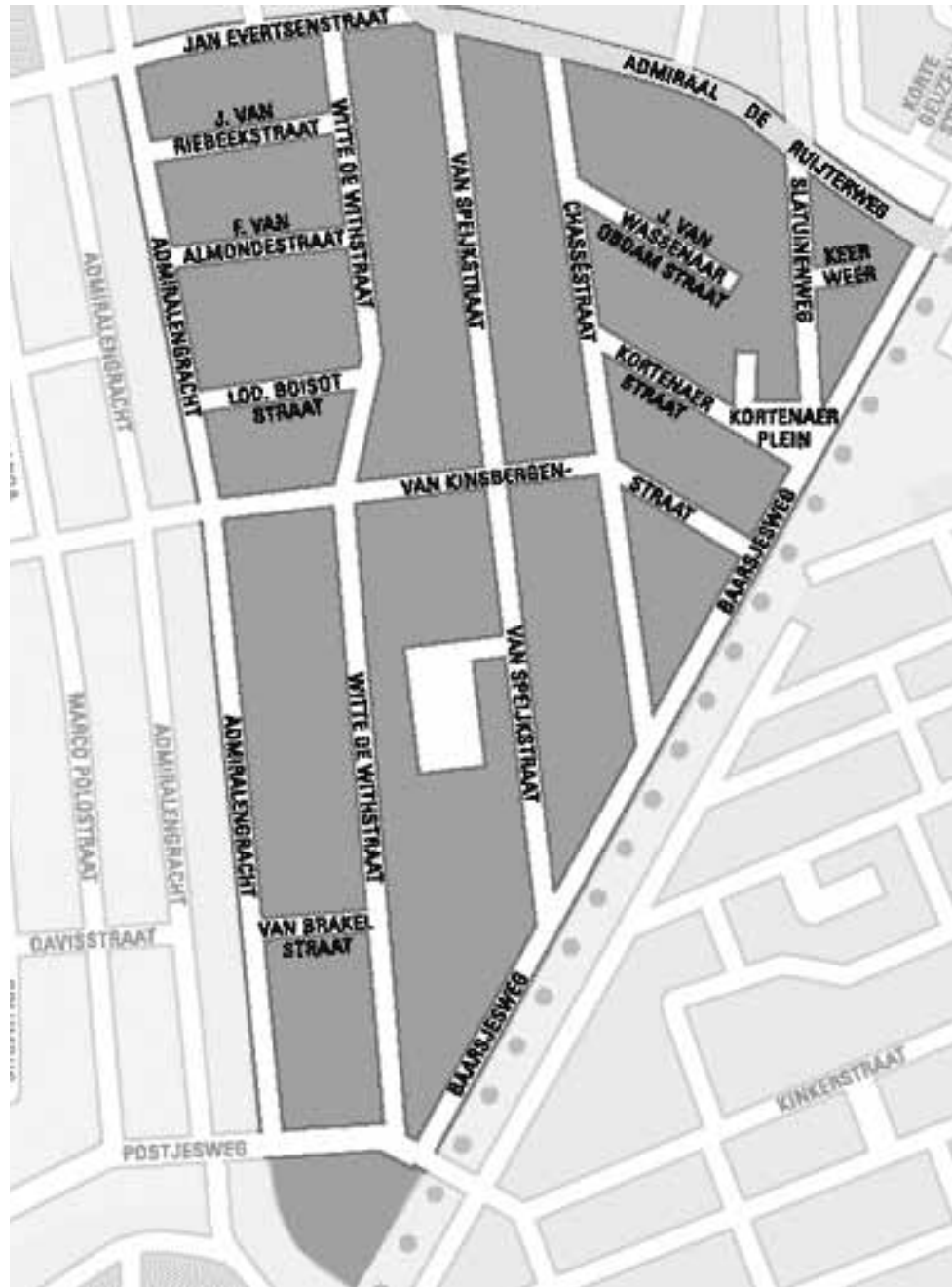
Rond de huidige Slatuinenweg lagen van
oudsher vele 'Groen- of Sala-tuinen'. Vanaf
het eind van de zeventiende eeuw liep er
een aangelegd voetpad van hier helemaal
tot aan de 'Haarlemmertrekweg' (de
huidige Haarlemmerweg).

VAN SPEIJKSTRAATNaar de zee-officier Jan
Carel Josephus van Speijk (1802-1831).

Commandant op een Nederlandse
kanonneerboot. Dreigde in Antwerpen,
tijdens een opstand, in vijandelijke
handen te vallen. "Dan liever de lucht
in", riep hij en stak de lont in het kruit,
waardoor hij met schip en al de lucht in
vloog.

WITTE DE WITHSTRAAT

Witte Cornelisz. de With (1599-1658)
Nederlandse vlootvoogd. Had als vlagge-
kapitein van Piet Heyn een groot aandeel
in de verovering van de Zilvervloot in 1628.
Onder Tromp streed hij in 1639 bij Duins.
Hij verjoeg de Engelsen bij Terheide (1653)
nadat Tromp was gestorven. Hij liet zelf
het leven tijdens de zeeslag in de Sont.

STRAATNAAMKUNDE

De officiële naamgeving van straten en pleinen dateert in Amsterdam van omstreeks 1600, toen met de vergroting van de stad vele straten werden aangelegd.

In 1862 werd besloten dat de namen van de straten door de gemeenteraad zullen worden vastgesteld op voordracht van burgemeester en wethouders.

In 1870 werd bepaald dat straten niet meer naar zaken, maar naar historische personen werden genoemd. De in 1933

(...) Vooral in de negentiende eeuw, als de behoefte aan nationale helden groter wordt, kent de verering van 'Bestevaer', zoals De Ruyter door zijn mannen werd genoemd, geen grenzen. Ter gelegenheid van zijn driehonderste geboortedag, in 1907, is hij de eerste niet-Oranje wiens beeltenis op een Nederlandse postzegel verschijnt. Hoewel de nazi's tijdens de oorlog de Nederlandse zeehelden annexeren,

**KENMERKEN OP BUURTNIIVEAU
ADMIRAAL DE RUYTERWEG**

Positie in het ruimtelijk systeem. De Admiraal de Ruyterweg is een waardige stedelijke straat uit de eerste decennia van de twintigste eeuw en was vroeger een belangrijke uitvalsweg van Amsterdam. Het type architectuur in het zuidelijk deel van de straat, rond De Krommert, wordt wel aangeduid als 'overgangsarchitectuur' maar het is misschien meer correct te spreken van (zeer) laat negentiende eeuwse burgerwoningen. Stedenbouwkundige voorgeschiedenis De eerste bebouwing in de Admiralenbuurt vond plaats langs een tramlijn die vanaf de De Clercqstraat door de Admiraal de Ruyterweg naar het dorp Sloten liep. In 1903 werd de Electriche Spoorweg Maatschappij (ESM) opgericht met als doelstelling deze railverbinding in de vorm van een tram tot stand te brengen en te exploiteren, alsmede de gronden aan deze lijn te verwerven en te bebouwen en stroom te leveren. Reeds in 1904 vond de feestelijke opening van de tramlijn plaats.

opgerichte subcommissie van de Windtstreken, die advies over de benaming van straten mag geven, krijgt al snel de naam Commissie voor Straatnamen. Vanaf 1950 krijgt de commissie meer bevoegdheden. Vanaf dan moet voor alle aangelegenheden betreffende de naamgeving van straten alsmede bruggen advies worden ingewonnen bij de commissie. Deze brengt haar adviezen uit aan de wethouder Publieke Werken en niet meer, zoals voordien, aan de burgemeester.

lijdt De Ruyters reputatie daar niet onder. Pas in de jaren zestig, als anti-autoritarisme, anti-militarisme en anti-nationalisme in de mode komen, is het met de verering van De Ruyter gedaan, althans buiten mijn School met den Bijbel. Tot grote woede van de marineofficieren distantieert premier Den Uyl zich in 1976 van de herdenking van De Ruyters driehonderdste sterfdag.

Om de exploitatie van de tramlijn te verbeteren was het voor de ESM aantrekkelijk om woningen te bouwen langs het tramtracé. De route langs het tramtracé en enkele zijstraten werden bestraat (de huidige Admiraal de Ruyterweg) en van riolering voorzien. Vanaf 1907 werden hier kwalitatief goede en ruime middenstandswoningen gebouwd. De 'gegoede' burgerij vestigde zich hier. In 1910 was er al ruim 1 kilometer gevellengte gerealiseerd in het zuidelijk deel van de Admiraal de Ruyterweg en aan de Maarten Harpertszoon Trompstraat. Deze bebouwing lang de Admiraal de Ruyterweg en enkele zijstraten is, wat betreft stijl, dus meer verwant aan de negentiende-eeuwse Ring-uitbreidingen dan aan de stijl van de Gordel '20-'40. Met de planvorming van de buurt in 1921 was de oude buurtschap nabij de Wiegbrug gedoemd te verdwijnen. Wat er nu nog van rest is de karakteristieke Slatuinenbuurt met zijn laag gelegen huisjes (op polderniveau).

(...) Nadat Tromp in de slag bij Ter Heide in augustus 1653 was gesneuveld, wilde raadspensionaris Johan de Witt De Ruyter benoemen tot luitenant-admiraal, en daarmee tot opperbevelhebber van de marine. Hiermee zou hij oudgedienden als Johan Evertsen en Witte de With passeren. Hij wilde dat omdat Evertsen als aanvoerder niet sterk was en De With zich met zijn hufterige optreden bij de bemanningen zo gehaat had gemaakt dat hem regelmatig de toegang tot zijn eigen schip werd ontzegd. Bovendien, en dat woog voor De Witt veel zwaarder, waren beiden felle Oranjeklanten, en daar zat de man die tijdens het eerste stadhouderloze tijdperk aan de touwtjes trok, niet op te wachten. De Ruyter was niet zo geïnteresseerd in

politiek. Hij was niet tegen de vierjarige prins, maar hij was evenmin een fervent aanhanger van het Oranjehuis. Bij hem stond het landsbelang voorop.

De Ruyter weigerde echter het oppercommando omdat hij zich niet geschikt achtte en bovendien weinig zin had om in zee te steken met ondergeschikten die barstten van de rancune. Vandaar dat de raadspensionaris in arren moede zijn politieke vriend Jacob Wassenaer van Obdam benoemde. Diens politieke betrouwbaarheid was een groot voordeel; het feit dat hij cavalerie-officier was leek minder handig. De Ruyter werd geacht als vice-admiraal de totale onervarenheid van zijn chef te compenseren.

Jan Evertsenstraat Hoek Admiralengracht

Witte de Withstraat

Witte de Withstraat

BRON : NIET BEKEND

Witte deWithstraat

BRON : NIET BEKEND

Witte de Withstraat

BRON : FOTODIENST GEMEENTEARCHIEF AMSTERDAM
VERVAARDIGER: ONBEKEND
DATERING: CA. 1925

Van Speijkstraat 49-65 (v.l.n.r.)

BRON : FOTODIENST GEMEENTEARCHIEF AMSTERDAM
VERVAARDIGER: ALBERTS, MARTIN (FOTOGRAAF)
DATERING: 2002-07-17

Witte de Withstraat 40-2. Gezien naar de Postjesweg

**CHASSÉKERK (1924)
CHASSÉSTRAAT 62-64**

De Chassékerk en de daarbij behorende pastorie werden in 1924 door K.P. Tholens ontworpen. Het initiatief voor de bouw van de kerk kwam van pastoor J.P. Huibers die kapelaan was van de aangrenzende parochie 'De Liefde' aan de Bilderdijkstraat, om de katholieke gelovigen die zich in deze nieuwe uitbreiding van Amsterdam gevestigd hadden, te bedienen.

De plattegrondopzet weerspiegelt de liturgische vernieuwing van rond 1900 waarin gestreefd werd naar een grotere

betrokkenheid van de gelovigen bij de eucharistieviering. Vanuit elke plaats moest het zicht op het altaar maximaal zijn en de priester droeg de mis nu op met zijn gezicht naar de gelovigen gekeerd. Tholens probeerde deze nieuwe liturgische opvattingen in een moderne architectuur te vertalen: een compositie van rechthoekige volumes met sobere vormgegeven bakstenen muren die enigszins zwaar ogen door de naar verhouding kleine raamopeningen en een uiterst terughoudende toepassing van het ornament.

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM

BRON : MAAKSKANT EN VAN VEIJZEN ARCHITECTEN
STUDIEOPDRACHT FINECIEMENING CHASSÉ KERK EN
OMGEVING, 2000**DE GESCHIEDENIS VAN
DE CHASSÉPAROCHIE**

De Chasséparochie bestaat sinds 1917. Op 8 mei 1916 werd kapelaan J.P. Huibers benoemd als kapelaan van de kerk "De Liefde" (nu aan de Da Costakade) met als bijzondere opdracht om een nieuwe parochie te stichten in het zgn. Baarsjeskwartier.

Het was niet gemakkelijk om geld bij elkaar te krijgen in deze tijd van de Eerste Wereldoorlog, maar toch lukte het om in 1917 een noodkerk te bouwen aan de Chasséstraat, die toen nog Rijnstraat heette. In 1917 werd deze ingewijd door de deken van Amsterdam.

Er werden plannen gemaakt voor een nieuwe kerk en pastorie. In 1926 werd de eerste steen gelegd. In 1927 werd de kerk plechtig geconsacreerd door mgr. A.J. Callier, bisschop van Haarlem. De kerk werd toegewijd aan O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand. Op haar bijstand had bouwpastoor Huibers (zie afbeelding) vertrouwd bij het bouwen van deze kerk. Later zou Huibers bisschop van Haarlem worden.

In de loop der jaren werd de kerk verfraaid. In 1931 werd het Maria-altaar afge maakt. Hier is door de bekende edelsmid Brom in elf taferelen de geschiedenis van O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand in prachtig koper-drijfwerk uitgebeeld. In 1933 volgde het heilig Hart altaar. In 1946

een Jozef-altaar. In 1950 werd een nieuw groot orgel van Pels ingewijd door Albert de Klerk.

In de beginjaren van de Chassékerk was de buurt zeer kinderrijk. Er waren dan ook veel katholieke scholen rond de kerk, de St. Agnes kleuterschool aan de Jac. v. Wass.Obdamstraat, de St. Jansschool voor meisjes aan de Kortenaerstraat, beide geleid door de zusters van O.L. Vrouw van Amersfoort. De jongensschool, de St. Leoschool stond in de Corn. Dirkszstraat, geleid door de broeders van Maastricht. In 1978 zijn beide gefuseerd.

KEES FENS : DE METAMORFOSE VAN EEN BUURT

BRON : KEES FENS, GEDREKT UIT ESSAY:
'DE METAMORFOSE VAN EEN BUURT' AMSTELDAMUM 89 (2002)

HET BEROEP VAN MIJN VADER en het geloof van mijn moeder maakten Amsterdam-West mijn geboortegrond. Mijn vader was stuurman op de grote vaart en wel bij de KNSM (de enige scheepvaartmaatschappij ter wereld die een eiland is geworden), mijn moeder een zeer vrome rooms-katholieke Brabantse, die, tot zij ging trouwen, in Breda in de nabijheid van drie kerken woonde. Bij hun huwelijk in 1927 bleven zij in Breda wonen. Vanwege de vaak heel korte tussentijden bij vooral kleine reizen besloten mijn ouders, maar naar ik veronderstel vooral mijn moeder, in 1928 naar Amsterdam te verhuizen. Mijn vader die, als meer zeelui, veel van een getrouwde vrijgezel had, liet alles aan mijn moeder over. Zij kende Amsterdam nauwelijks of niet. Ze was een keer naar een huwelijksmis geweest in de toen net voltooide kerk van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand in de Chasséstraat. De pastoor, die later bisschop van Haarlem zou worden, had een diepe indruk op haar gemaakt. De kerk (en waarschijnlijk ook het advies van enkele vrienden van mijn vader, die eveneens in West woonden) bepaalde haar keuze. Mijn ouders gingen wonen in de Van Speijkstraat op nummer 104, een hoog. Dat was maar één straat van de kerk af. Op tweehoog woonde een jonge onderwijzeres, op de derde etage een begrafenisondernemer. (Op nummer 128 zou in 1936 Gerard Stigter, nu nagenoeg alleen bekend als K. Schippers, worden geboren). Van Speijkstraat 104 beschouw ik als mijn geboortehuis. Bij afwezigheid van mijn vader werd ik officieel geboren in het Sint-Annapaviljoen. Nog op de dag van mijn geboorte werd ik van Oost naar West gebracht om in de kerk in de Chasséstraat te worden gedoopt. Ik werd in de buurt en in de kerk opgenomen, met levenslange consequenties.

BRON : DER K. PAROCHIE VAN DE H. DRIE-EENHEID
SINT AUGUSTINUS, O.L.V. VROUW VAN ALTIJDDURENDE
BIJSTAND (CHASSÉ) EN ST. FRANSCUS VAN ASSISIE

ONZE LIEVE VROUW VAN ALTIJDDURENDE BIJSTAND

De patronesse van de Chasséparochie is O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand. Dit is één van de titels van Maria, de moeder van Jezus. Het bijzondere van de devotie tot O.L. Vrouw van Altijddurende bijstand is dat in eerste instantie niet op een verschijning van Maria, maar op de wonderdadige werking van een Maria-icoon teruggaat. Deze icoon werd vereerd omdat zij een schip en zijn passagiers gered zou hebben tijdens een storm op zee. Vervolgens verscheen Maria om te zeggen dat er rond deze icoon een kapelletje gebouwd moest worden. De icoon maakte

BRON : THEOTOKOS - ICONEN VAN DE MOEDER GODS
- THEOLOGIE EN SYMBOLIEK VAN DE ICONEN DOOR BROEDER LOUIS BASTIAANSEN
EN ICONEN - DOOR ANKLANDWIJER

O. L. VROUW VAN DE PASSIE

Deze icoon is in het Westen bekend onder de naam O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand. Aan de icoon van de O.L. Vrouw van de Passie ligt een Griekse lofzang ten grondslag: 'Tetrastichia'. Zij luidt als volgt: 'Degene die eens aan de Allerheiligste vreugde aankondigde (de engel Gabriël) toont haar het toekomstige teken van het lijden en Christus, werkelijk een sterfelijk mens, wordt angstig bij de aanblik, uit vrees voor de dood'.

Bij deze lofzang denken we aan hetgeen Paulus schreef in zijn brief aan de Hebreeënen: 'In de dagen van zijn sterfelijk leven heeft Christus onder luid geroep en geweend gebeden en smekingen opgedragen aan God, die hem uit de dood kon redden. Hij werd om zijn vroomheid verhoord: Hoewel Gods Zoon, heeft Hij door zijn lijden gehoorzaamheid geleerd; en tot volkomenheid gebracht en door God uitgeroepen tot hogepriester naar de wijze Melchisedek, is Hij voor allen die Hem gehoorzamen oorzaak geworden van een eeuwig heil' (Hebr. 4, 7-10).

De Griekse naam van deze icoon luidt Arnolintos, de Allereerste, de Onbevleete, welke naam zinspeelt op de eerste woorden van het Tetrastichia. De Russische naam is Strastnaja, Moeder Gods van het

vele omzwervingen door Europa en werd tijdens de Franse revolutie geroofd.

De originele icoon bevindt zich nu in een kerk van de Redemptoristen in Rome. O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand is ook op een bijzondere manier verbonden met de Chasséparochie. De bouwpastoor, de latere bisschop mgr Huibers, vertrouwde bij het bouwen van de kerk buitengewoon op de bijstand van Maria.

Vanaf het moment dat de Chasséparochie in de weekenden samen met de Augustinusparochie ging vieren hangt er een afbeelding van de icoon in de Augustinuskerk.

Lijden. Deze icoon kende niet de afwijkingen die de aandacht van het wezenlijke min of meer afleiden, gelijk dit het geval is met de icoon van O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand. Na de val van Constantinopel in 1453 verloor de Griekse iconenschilderkunst haar centrum en veel kunstenaars gingen naar Kreta dat tot Venetië behoorde. Zo kwamen deze schilders in contact met de westerse en speciaal met de Italiaanse wijze van schilderen.

De icoon van de O.L. Vrouw van de Passie is vooral bekend geworden door Andreas Rico. Er bestaat een hele reeks van iconen van de Paleologische tijd (de laatste dynastie van het Byzantijnse rijk en het begin van het verval), die allemaal stammen uit de 15de en 16de eeuw en aan Rico, zijn zoon, zijn werkplaats of zijn navolgers worden toegeschreven. Rico toont in zijn iconen zijn voorliefde voor het zuiver Byzantijnse type. Hij schilderde bijvoorbeeld het gelaat van Maria in een weergaloze schoonheid, maar tegelijkertijd drukt hij in haar smartelijke blik het echt menselijke, moederlijke voorgevoel uit van het toekomstige lijden van haar Kind. Aan weerskanten van Maria heeft Rico een engel afgebeeld, rechts de engel Gabriël, die met bedekte handen het kruis toont en links Michaël met de lans en de riet-

stengel met spons, die in een vat geplaatst zijn. Het kind laat van schrik de sandaal van zijn rechtervoet glijden en drukt zich angstig tegen zijn Moeder aan, terwijl het met beide handen de hand van Maria vastgrijpt. Dit menselijk karakter is duidelijk aan westerse invloeden toe te schrijven.

De school van Kreta stond immers sterk onder invloed van Italiaanse, met name Venetiaanse invloeden. Men spreekt dan ook van Italo-Byzantijnse kunst.

De icoon die in Rome als genadebeeld vereerd wordt, draagt de titel 'Mater de perpetuo succurso', Moeder van Altijd-

durende Bijstand'. Onder invloed van de Westerse kunst dragen Moeder en Kind kronen op het hoofd. Deze zijn in strikte zin tegen de iconografische principes, die geen afleiding van de aandacht van het wezenlijke toelaten. ook de originele kleuren van het groene onderkleed en het rode himation met haar symbolische betekenis dat bij Maria de mensheid met de godheid bekleed is, zijn hier verloren

gegaan. Waarschijnlijk is deze icoon een eigenhandig werk van Andreas Rico. Ze is gedateerd rond het midden van de 15de eeuw. In 1498 kwam de icoon naar Rome ; ze bevindt zich nu in de Redemptoristenkerk San Alfonso. In 1866 werd de icoon grondig gerestaureerd en, jammer genoeg sterk overschilderd, waardoor ze niet meer dat mooie, zachte koloriet heeft van de oude iconen.

In de jaren zestig deed men ook nog aan Palm Pasen. Een foto op de Hoofdweg genomen (hoek Willem Schoutenstraat) van een Palm-Pasen optocht van de kleuterschool Vergeet-mij-niet (1961).

BRON : DER.K. PAROCHIE VAN DE H. DRIE-EENHEID
SINT-AUGUSTINUS O.L.V. VROUW VAN ALTIJD DURENDE BIJSTAND
(CHASSÉ) EN ST. FRANCISCUS VAN ASSISIE

Admiraal de Ruyterweg, gezien naar/met Wassenaar Obdamstraat, Jacob van, Chasséstraat binnenterrein tussen Jacob van Wassenaar Obdamstraat en Chasséstraat

KEES FENS : DE METAMORFOSE VAN EEN BUURT

BRON : KEES FENS, GEDIELTE UITESSAY:
DE METAMORFOSE VAN EEN BUURT, AMSTELODAMUM 89 (2002)

(...) De onderbreking door de stad van God maakte de Chasséstraat mooier dan de parallelle Van Speijkstraat en de daarmee weer parallel lopende Witte de Withstraat, die van een adembenemende rechtlijnigheid en saaiheid waren: de onderbreking door de Van Kinsbergenstraat deed daar niets aan af. Die Van Kinsbergenstraat deed de Chasséstraat in twee delen uiteenvallen. Het tweede deel, tot de Baarsjesweg, hoorde er voor mij eigenlijk niet bij. Maar feitelijk viel de straat in meer delen uiteen. Dat had, als in zoveel straten, te maken met de architectuur van de huizen. Een deel toonde door mooiere stoepen (met in de portieken heel fraaie tegeltableaus), een mooiere vlakverdeling ook, iets voornaams. In dat gedeelte waren ook geen winkels. De er tegenoverliggende huizen waren iets minder, maar ook fraai. Het stukje waarin wij woonden, was het meest recent en het eenvoudigste. Een standenwichelaar had tussen al die delen zeer subtiele verschillen kunnen aanwijzen.

(...) SLECHTS EEN DEEL van de straat waar je woont, hoort tot het eigene. Aanvankelijk dan. De 'andere' wereld ligt vlakbij. De Chasséstraat kent drie zijstraten: de al genoemde Van Kinsbergenstraat, de Kortenaerstraat, waar wij vanuit ons huis inkeken, en de Jacob van Wassenaar Obdamstraat. Alle drie behoorden niet tot de eigen wereld, al ging ik in de Jacob van Wassenaar Obdamstraat op de kleuterschool. Het tweede deel van de Chasséstraat hoorde er ook niet bij, zei ik al. Was ik er, dan was ik op vreemd terrein. Soms denk ik wel eens dat je straat of buurt niet groter is dan je huis. Mijn buurt is de Chasséstraat 71 twee hoog. Ik moet op dat huis lijken. Geleidelijk worden de begrenzingen ruimer en zet je geen straatdelen, maar hele straten en zelfs buurten tegenover elkaar af. Van mijn eigene in de ruimste zin is de Overtoom de grens. Aan de overzijde daarvan begon een ander werelddeel. Het Vondelpark was het gebied tussen de twee werelden. Het oversteken van de Overtoom is voor mij heel lang een daad gebleven.

Je kon mijn straat naar twee kanten uit. Rechts lag de Baarsjes (die zijn naam nu heeft gegeven aan een stadsdeel: zal er over vijftig jaar iemand zijn die enigszins nostalgisch mededeelt dat hij uit stadsdeel De Baarsjes komt?), die iedereen zich in een wat landelijke staat zal herinneren uit *Kees de Jongen*: hij mag voor een daar in de open lucht werkende kunstschilder tabak halen. Over de Baarsjes liggen twee bruggen: de Wiegbrug, die van De Ruijterweg naar de Clercqstraat leidt (...), en de Kinkerbrug die je in de Kinkerstraat brengt. Twee bruggen als toegang tot twee totaal verschillende werelden.

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM
COLLECTIE VOLKSHUISING-VERVAARDIGER: ONBEKEND
DATERING: 1924

Binnenterrein, Witte de Withstraat

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM
COLLECTIE VOLKSHUISING-VERVAARDIGER: ONBEKEND
DATERING: CA. 1925

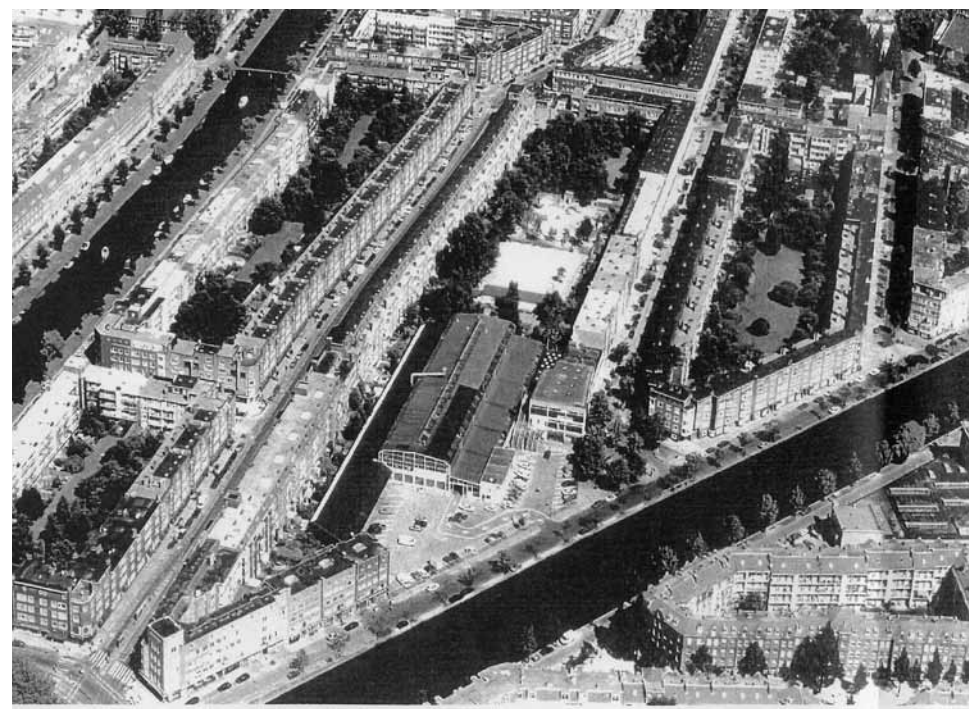

*Van Speijkstraat 51 gezien naar
Baarsjesweg, Witte de Withstraat*

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM
COLLECTIE VOLKSHUISING-VERVAARDIGER: ONBEKEND
DATERING: 1924

*Binnenterrein, grenzend aan
Baarsjesweg en Chasséstraat*

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM
COLLECTIE VOLKSHUISING-VERVAARDIGER: ONBEKEND
DATERING: 1922

*Binnenterrein, Van Speijkstraat /87,
gezien naar/met Kinsbergenstraat,
Witte de Withstraat*

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM

Nadat er al langere tijd geruchten over de bevrijding waren verspreid, was het op een gegeven moment eindelijk zover. Bakker Van Zijl had in de straat een grote vlag opgehangen en toen haalden ook andere bewoners hun vlaggen te voorschijn. Het was toen echt één groot feest. Overal kon je dansen. Ik was toen achttien jaar, dus juist op een leeftijd dat je overal aan meedeed. Bovendien had je tot die tijd eigenlijk helemaal geen feestjes gehad. Volgens mij zijn die feesten wel tot in september doorgegaan.

BRON : PUBLICATIE ZEVENVERHALEN, HET DAGELIJKS LEVEN IN DE BAARSJES 1940-1945
HET WIKICENTRUM EN STADSDEEL DE BAARSJES,
AMSTERDAM, MEI 2000

Ria Bus

Aan het begin van de oorlog was ik dertien jaar. Ik zat op de Sint Janschool. Met mijn ouders en zeven kinderen woonden we in de Chassestraat.

Mijn vader was huis schilder. Mijn oudste broer werkte in een groentezaak in Zuid. Toen mijn broer een oproep kreeg voor de Arbeitseinsatz, vroeg de groente-man of ik in zijn zaak zou komen werken. Achteraf gezien is het een groot geluk geweest dat ik daar heb gewerkt. Zo hebben wij lange tijd nog groenten en aardappelen kunnen krijgen. In de hongerwinter kwamen er zelfs mensen bij ons thuis de schillen ophalen. Soms zat daar ook een NSB'er bij. Dan mocht je wel goed oppassen dat ze niet wisten dat je nog aardappelen had, want je wist nooit hoe dat zou aflopen. Dat vond ik wel heel moeilijk. Als kind ging je soms ook goed om met kinderen van NSB'ers. Mijn ouders hebben dan ook niet alles aan ons verteld uit angst dat we dat misschien per ongeluk zouden doorvertellen. Zo had ik een oom die onderduikers in huis had. Dat heb ik pas na de oorlog gehoord. Diezelfde oom bouwde overigens ook bunkers voor de Duitsers. En een andere oom werkte in een drukkerij waar ook Het Parool werd gedrukt en valse bonkaarten werden geproduceerd. Van de jodenvervolg merkten we in De Baarsjes niet zo veel. In deze buurt woonden niet veel joodse gezinnen of ze waren gemengd gehuwd. Ik weet nog wel goed dat al aan het begin van de oorlog op een zondagochtend een ambulance de straat kwam inrijden. Toen had een vader zichzelf opgehangen. Die wist al wat hem te wachten stond. Wij wisten niet eens dat hij joods was. Dat grijpt je dan heel erg aan.

Doordat ik in die groentezaak werkte, hadden we meestal wel wat te eten. Daar-naast gingen we naar de gaarkeuken op het Magelhaensplein. Mijn broertje ging daar dan met een emmer heen. Hij kwam soms met maar een halve emmer terug. Dan had hij weer wat aan anderen gegeven. Hij zei dan dat hij onderweg naar huis was gevallen of uitgegleden. Dan zeiden mijn ouders: "nou, je valt wel heel vaak!" Via de kerk konden kinderen ook naar het platte-land om wat aan te sterken. Veel vriendinnetjes gingen daar heen en ik wou daarom ook. Maar mijn ouders wilden dat niet. Vooral mijn vader wou graag het gezin bijeen houden. Hij was ook bang dat die boerenjongens kwaad in de zin hadden. "Zolang we te eten hebben, gaat mijn dochter niet naar de boeren", zei hij dan.

Baarsjes hoek Slatuinenpad. Huizen op de hoek van het Slatuinenpad en de Baarsjesweg, gezien van het Slatuinenpad naar de Kostverlorenvaart. In het midden zijgevel van Baarsjesweg 129-130 (voorheen nummer 50). Wintergezicht, met sneeuw.

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM
COLLECTIE: PRENTEN EN TEKENINGEN
VERVAARDIGER: KUN, ALBERT (TEKENAAR) DATERING: 1940

Van Speijkstraat/hoek Baarsjesweg
Herdenkingskruis, geadopteerd door de Dr. J. Th. De Visserschool 'Aan hen die vielen'

Witte de Withstraat 80
Gedenksteen, geadopteerd door 10^e Montessorischool De Meidoorn 'Deze steen werd 25 juni 1945 geplaatst ter nagedachtenis van Jacob Miedema, Dirk Bons en Antonie Pieter Bons, die in het voorjaar 1945 door de Duitse overweldigers werden gefusilleerd. Zij vielen voor het vaderland'

BRON : NEDERLANDS ALS
VREEMDE TAAL INTERNET
VOOR NEDERLANDSTIEK

(...) Meestal worden *hen* en *hun* zonder onderscheid gebruikt, met dien verstande dat *hen* stilistisch hoger gewaardeerd wordt. Als opschrift op een monument voor oorlogsslachtoffers is bijv. alleen denkbaar:

Aan *hen* die vielen.

In gesproken taal komt *hun* echter vaker voor dan *hen*, hoewel *hen* ook in gesproken taal veld wint.

Kinderen spelen op het ijs van de dichtbevroren Kostverlorenvaart in de winter van 1947/1948. Links de Baarsjesweg, met op de achtergrond de installatie van de Algemene Brandstoffenhandel Amsterdam. Rechts de Derde Kostverlorenkade, met toegang tot de kanaalstraat (Oud-West).

Waar nu de Admiralengracht in de Kostverlorenvaart uitkomt was in de eerste helft van deze eeuw de elektrische los- en kolentransportinrichting van de Algemene Brandstoffenhandel Amsterdam (A.B.A.) gevestigd. Kolen werden hier per boot aangevoerd en met een 'happer' uit het schip gehaald, over de weg getransporteerd, en gestort op een opslagplaats die, d.m.v. verticale betonnen platen, verdeeld was (m.a.w., de kolen werden gesorteerd). Op deze plaats bevindt zich nu het stadsdeelkantoor van 'De Baarsjes'. Om te voorkomen dat kolen, die eventueel uit de happer vielen, de mensen en het verkeer op de weg overlast aan deden, was er een houten vloer onder het traject van de happer geconstrueerd. Nadat er in Nederland grote hoeveelheden aardgas gevonden waren, verdwenen de kolenkachels en het bestaansrecht van de A.B.A.

Rond 1953 kwamen diverse waterwegen, zoals de Admiralengracht en de Postjeswetering, van polderpeil op stadspeil. Dat laatste ligt ca. 1,80 m hoger dan de eerste.

Alvorens de waterspiegel te verhogen werden er, o.a. langs de Admiralengracht, kademuren gebouwd op houten palen die de grond in waren geheid. De brug

over de Postjeswetering bij de Baarsjesweg bestond niet. Wel was er een pontje waarmee men voor een paar centen kon worden overgezet.

Tuinders, ten westen van de Orteliuskade en Westlandgracht, brachten hun waren via de Postjeswetering naar de Markthallen. Aan het oostelijke einde van de Postjeswetering (= zuidelijke einde van de Admiralengracht) was er een 'overhaal' waar de geladen bootjes van het polderpeil naar het stadspeil omhoog werden getild. Dat lag vlak ten zuiden van de 'Ambachtschool' die op de Postjesweg staat (tot helft van 2002 een college voor

edelsmeden). De overhaal lag vlak bij de Kostverlorenvaart en de weg liep gewoon over het water (op stadspeil) waarover de bootjes voerden. Er was dus geen brug doch een (verstevigde) weg.

Rond 1953 werd er langs de Admiralengracht (en andere grachten) geheid en werd er een bakstenen kademuur gebouwd. 'Het Groene Bruggetje' werd ook ca. 1,60 m verhoogd en er werden trappen aan de brug gebouwd (daarvoor waren er geen trappen). Er was een tijdelijke houten noodbrug over de Admiralengracht vlak ten zuiden van de huidige brug, vlak boven het water.

De overhalen dienden om het verschil in waterniveau te overbruggen tussen de Sloterpolder en de Kostverlorenvaart. 's Morgens zeer vroeg lag al een kleine vloot, afgeladen met groenten, te wachten op het overzetten om vervolgens via het Jacob van Lennepkanaal (zo heet het water, dat aan weerszijden begrensd wordt door de Jacob van Lennepkade) naar de groentemarkt aan de Marnixstraat (ook wel 'Appeltjesmarkt' genoemd, nu Groen-

marktkade) te worden geroeid. Na 1934, de opening van de Centrale Markt aan de Jan van Galenstraat, werd koers gezet naar deze nieuwe markt. Veel schuitjes kregen toen een buitenboordmotor. Dit gaf het voor de omwonenden zo karakteristieke geluid, hoorbaar bewijs van handelsactiviteit. In september 1961 werd voor het laatst gebruik gemaakt van de overhaal. De meeste tuinders waren overgegaan op transport per auto.

KEES FENS: DE METAMORFOSE VAN EEN BUURT

(...)Het grote aantal katholieken in de straat (met overgens nauwelijks heel grote gezinnen, dit voor de kwade verstaanders onder u) was triomfantelijk zichtbaar in de omvang van het kerkgebouw – er konden elfhonderd mensen in – in die van de pastorie ook, waarin een pastoor en vier kapelaans woonden. De kerk vulde de ruimte tussen twee zijstraten. Een zijde van de ene zijstraat werd ingenomen door een grote katholieke meisjesschool, een kant van de andere straat door de zijkant van de kerk, een zusterschool en een katholieke kleuterschool. Op het feest van Christus Koning, gevierd op de laatste zondag van oktober, hing uit veel ramen de geel-witte vlag van het Vaticaan (rode vlaggen op 1 mei herinner ik mij niet). Het geloof was onontwijkbaar. De nooit verflauwende papenhaat van Jan Blokker, die als jongen in de vlakbij gelegen Van Kinsbergenstraat woonde, moet uit die onontkoombaarheid te verklaren zijn. Rooms en zijn voor hem nooit jongens van Jan de Witt geworden.

BRON : GEMEENTEARCHIEF AMSTERDAM
VERVAARDIGER: COLLECTIE DIENST BOUW- EN WONINGTOEZICHT;
AFD. RECLAMETOEZICHT (FOTOGRAAF) DATERING: 1966

Chasséstraat 81

BRON : GEMEENTE ARCHIEF AMSTERDAM, BEELDBANK
VERVAARDIGER: KRAANSBERG, DORJANN (FOTOGRAFEN)
DATERING: 1988-0

Van Kinsbergenstraat 34
Rommelwinkel en ze hands goederen

HISTORISCHE EN GEOGRAFISCHE ACHTERGROND

Sinds de jaren zestig komen migranten uit Marokko en Turkije richting Nederland. Nederland kende in die tijd een periode van economische groei en er was grote behoefte aan extra arbeidskrachten, vooral in de industrie (Rotterdam en Amsterdam). Zowel de Nederlandse maatschappij als de migranten beschouwden hun verblijf als tijdelijk. Inmiddels is duidelijk geworden dat hun verblijf definitief is. In de jaren zeventig brak de oliecrisis uit die grote gevolgen had voor de gastarbeiders.

De krapte op de arbeidsmarkt verdween en zij werden als eerste ontslagen. In het land van herkomst was de werkgelegenheid niet toegenomen zodat velen besloten te blijven. In eerste instantie ging het bij de migratie alleen om mannen, rond 1972 begon echter de gezinshereniging.

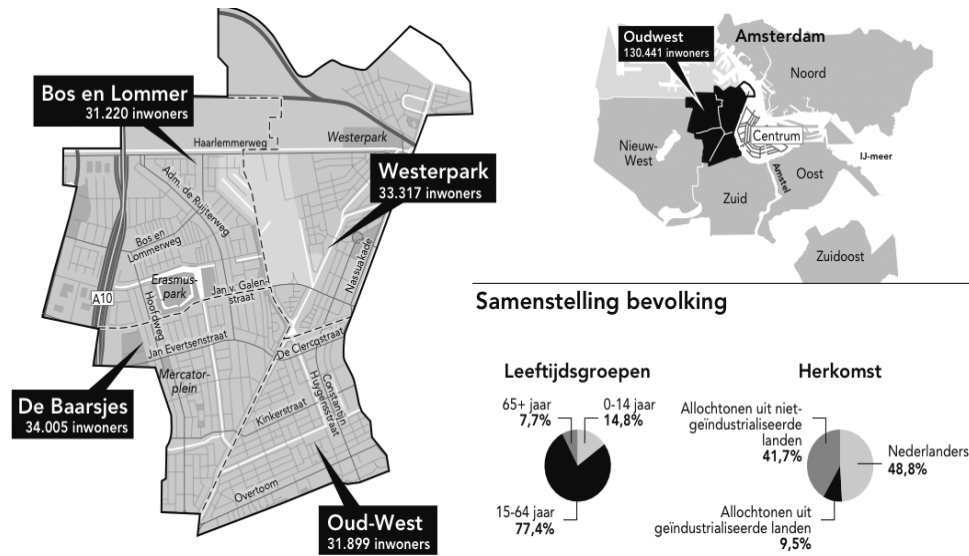
Toen veel gezinnen verenigd waren veranderde de behoefte met betrekking tot de eigen cultuur en het geloof. De mannen hadden al die tijd genoeg genomen met een afgezonderde plek om te bidden, nu groeide de behoefte aan een moskee. De organisatievorming onder Marokkanen en Turken is dan ook rond het midden van

de jaren zeventig begonnen. De behoefte groeide in die tijd om vorm te geven aan hun identiteit in Nederland (Rath et al. 1996).

De positie van de Marokkaanse en Turkse vrouw in Nederland hangt af vanuit welke streek zij oorspronkelijk is gekomen. In Marokko is het migratieproces vrij selectief verlopen. De migranten kwamen over het algemeen van het platteland en uit geïsoleerde gebieden, voornamelijk de Rif, wat het minst ontwikkelde gebied is van Marokko. Vrouwen hebben in deze streek vaak een ondergeschikte positie omdat de samenleving daar vrij traditioneel georganiseerd is. De Turkse migratie is veel minder selectief verlopen, zij zijn zowel uit stedelijke regio's als van het platteland afkomstig. Er zijn dan ook meer Turken in Nederland die afkomstig zijn uit de stedelijke gebieden dan Marokkanen. Het volgen van een opleiding is over het algemeen eenvoudiger en de mogelijkheid om met 'moderne' werkgelegenheid in aanraking te komen groter in stedelijke regio's. De scholingsgraad en de mogelijkheden op de arbeidsmarkt zijn dan ook onder Turken in het algemeen in Nederland hoger dan onder Marokkanen.

BRON : WWW.GEHEUGENVANNEDERLAND.NL
POLYGOON / NOS

De bevolking van Oudwest naar leeftijd en etniciteit

CULTURELE ACHTERGROND

De wij – cultuur is een belangrijke culturele achtergrond van Marokkanen en Turken. Alle handelingen van een islamiet zijn in principe groepsgericht en gaan voorbij aan het individuele belang. Veel bezigheden gebeuren dan ook in familie- of groepsverband. Binnen deze groepen is er een verdeling naar sexe. Mannen ontmoeten elkaar veelal in kofiehuizen. Vrouwen gaan meer bij elkaar op bezoek. Of ze gaan naar de hammam, het badhuis. De vrouwengemeenschap is vaak een hechte gemeenschap. Tempelman (1984) toont het verschil aan tussen huishoudelijk werk in Turkije of Marokko en in Nederland. In Nederland wordt het werken in het gezin als arbeid gezien, in Turkije of in Marokko worden veel huishoudelijke activiteiten gezamenlijk gedaan. De vrouwen beschouwen dit dan als vrijetijdsbesteding. Aangezien deze gezelligheidscultuur in Nederland ontbreekt is

de taak van de vrouw hier zwaarder. Daar komt nog bij dat de huishoudelijke taken in Nederland zwaarder zijn aangezien er veel meer binnenshuis wordt geleefd. In de toekomst zal de sterkte van de familieband wel afnemen en zullen allochtone jongeren zich een meer urbane levensstijl aanmeten, maar voorlopig is het wij-gerichte handelen nog wel belangrijk.

Vanuit dit wij-gevoel is ook de eis om de eer van de familie te beschermen voortgekomen. Individuen identificeren zich met de hele etnische gemeenschap. Sociale controle is het middel om deze groepsbelangen en de eer van de familie te verdedigen. Deze sterke sociale controle bepaald voor een groot gedeelte hoe islamieten leven, zij leven namelijk veelal naar wat zij denken hoe anderen vinden dat zij moeten leven (Schmeink & ten Wolde, 1998)

(...) Al in de jaren zeventig werd opgemerkt dat De Baarsjes 'het saneringsghetto van de toekomst' dreigde te worden (Yesilgös en lempens 1996).

Vanaf de jaren vijftig vestigden zich immigranten in de wijk, eerst mensen uit de voormalige koloniën, vanaf het begin jaren zeventig in toenemende mate arbeidsmigranten uit het mediterrane gebied. In de jaren tachtig nam vooral het aantal Turkse en Marokkaanse gezinnen snel toe. Veel migratiegezinnen zijn naar De Baarsjes getrokken vanwege de lage huren en het relatief grote aantal kamers (veelal vier) van de niettemin kleine woningen. Veel autochtone gezinnen verhuisden naar betere woningen buiten de wijk.

Bovenkerke e.a. (1985) hebben onderzoek gedaan naar de gevolgen van de veranderende bevolkingssamenstelling in de Utrechtse wijken Lombok en Betonbuurt. Toen in de jaren zeventig de eerste arbeidsmigranten zich in deze wijken

vestigden, betoonden de bewoners zich hartelijk en welwillend tegenover hen. In het portiek en op straat ontstonden allerlei informele contacten. Toen in de loop van de jaren zeventig en tachtig de gezinshereniging grote vormen aannam, bekoelden de onderlinge verhoudingen. Enerzijds lag dit aan de snelle stijging van het aantal immigranten in de buurt, die de oorspronkelijke bewoners trof als een invasie. Anderzijds leek het alsof migranten, vooral Turken en Marokkanen, zich in toenemende mate isoleerden van de rest van de wijkbewoners. Turken en Marokkanen reorganiseerden zich als gevolg van de gezinshereniging in familienetwerken.

Op velen kwam dit over alsof 'Turken en Marokkaanse gezinnen nu aan zichzelf genoeg hebben en zich afwenden van hun Nederlandse burens en buurtgenoten' (Bovenkerke e.a. 1985: 316). Deze ontwikkelingen hebben zich ook voorgedaan in De Baarsjes.

Witte de Withstraat mei '77

(...) Pas na het verschijnen van de Minderhedennota in 1983 is er een duidelijk minderhedenbeleid in Nederland gekomen. De boodschap van deze Nota was “integratie met behoud van eigen identiteit”, dit wordt ook wel multiculturalisme genoemd. Multiculturalisme gaat uit van cultureel pluralisme en niet van de eis of wens van assimilatie. Pluralisme gaat gepaard met tolerantie of zelfs met bevordering van cultureel verschil. Voorstanders van het bijvoegsel “met behoud van eigen identiteit” wijzen vaak op het succes van het zuilenmodel voor de emancipatie van katholieken, gereformeerden en arbeiders in de Nederlandse geschiedenis. Zij zien andere identiteiten als een verrijking van de samenleving. Deze pluriforme gedachte ligt ten grondslag aan het multicultureel beleid.

Toen in de jaren tachtig het minderhedenbeleid niet de verwachte resultaten liet zien, bevorderen van de integratie en voorkomen van segregatie, verloor het bijvoegsel “behoud van eigen identiteit” steeds meer aan betekenis. Er ontstonden

dan ook discussies over de vraag in hoeverre het gewenst was dat minderheden eigen zuilen vormden. Tegenstanders, waaronder velen beleidsmakers, wezen op het gevaar van isolatie en segregatie als minderheden zich zouden opsluiten in hun eigen organisaties. (...)

Vanuit de meeste beleidsmakers wordt de etnische cultuur overigens onlosmakelijk verbonden met achteruitgang in plaats van met vooruitgang. Hier ligt een belangrijk gedachtegoed met betrekking tot de ongelijkwaardige relatie tussen de minderheidsculturen en de dominante Nederlandse cultuur. De enige oplossing om de sociale integratie te bevorderen is volgens deze benadering het verwerven van de Nederlandse taal en cultuur. Angst om de eigen Nederlandse identiteit te verliezen is hierbij van groot belang. Paul Schnabel, de directeur van het SCP heeft hierover ooit gezegd: ‘De multiculturele samenleving komt in feite neer op onze waarden en normen en hun eten en muziek.’ (Hilhorst, P, 2001)

Op 27 en 28 september 1982 fotografeerde Hannes Walraven Amsterdamse moslims die op het Gemeentelijk Abattoir op islamitisch wijze vee lieten slachten voor het offerfeest

DEMOGRAFISCHE KENMERKEN

De leeftijdsopbouw van Marokkanen en Turken is omgekeerd aan die van de autochtone Nederlandse bevolking. In de jongste leeftijdscategorie zijn Marokkanen en Turken oververtegenwoordigd terwijl dat bij het autochtone deel van de Nederlandse bevolking juist andersom is. Marokkanen en Turken hebben namelijk nog steeds een veel hoger kinderaantal dan de autochtonen Nederlanders. Dit beeld is wel aan het veranderen, de vergrijzing onder allochtonen neemt toe. De mannen die in de jaren 60 naar Nederland zijn gekomen komen nu namelijk in de vijftig plus categorie en de remigratie is niet hoog. Het blijft wel altijd een wens om terug te keren, maar in de praktijk blijven veel allochtonen toch in Nederland, ook als ze ouder worden. Opvallend bij de leeftijdsopbouw van Marokkanen en Turken is dat de groep alleenstaanden voornamelijk uit mannen bestaat. De groep Nederlandse alleenstaanden is ongeveer gelijk verdeeld naar geslacht, 55 procent van de Nederlandse alleenstaanden is namelijk vrouw (Gadet & Wiggers, 1992).

Dit verschil kan verklaard worden aan de hand van de migratiegeschiedenis, mannen kwamen in eerste instantie alleen naar Nederland om geld te verdienen. Niet alle gezinnen zijn echter her-

enigd, wat tot een overschot aan mannen heeft geleid. “Echtpaar met kinderen” is bij Marokkanen en Turken het meest voorkomende huishoudentype. En het aantal kinderen is over het algemeen hoog. Het CBS (1998) verwacht overigens wel dat het vruchtbaarheidsniveau van allochtone vrouwen in de toekomst zal dalen. Dit heeft te maken met de aanpassing aan Nederland. Sinds de komst in de jaren zeventig is het vruchtbaarheidscijfer van allochtone vrouwen aanzienlijk gedaald. Zij passen zich naar verloop van tijd aan de Nederlandse manier van leven aan. Een andere reden is dat ook in het land van herkomst de vruchtbaarheidscijfers de laatste jaren dalen. Nieuwkomers hebben bij aankomst al een lager vruchtbaarheidsniveau. Toch hebben de meeste Marokkaanse en Turkse vrouwen nog wel een ander beeld van kinderen krijgen dan Nederlandse vrouwen. Grote gezinnen zijn meer gewenst en het krijgen van kinderen is nog steeds erg vanzelfsprekend bij veel allochtone vrouwen. Daarnaast speelt het opleidingsniveau een rol, lager opgeleide vrouwen krijgen gemiddeld meer kinderen dan hoger opgeleiden. Allochtone vrouwen zijn over het algemeen nog lager opgeleid dan Nederlandse vrouwen (Schmeink & ten Wolde, 1998).

NATUURTUIN SLATUINEN VOOR EN DOOR BEWONERS

In 1991 namen buurtbewoners daarom zelf het initiatief om het braakliggende stuk grond een nieuwe bestemming te geven. Na uitgebreid overleg tussen alle betrokkenen werd besloten er een natuurtuin van te maken met een sociale en educatieve functie. Het stadsdeel stemde in met de plannen en verleende subsidie.

Bijzonder is dat de buurtbewoners zelf het beheer van de tuin in handen hielden. De sociale betekenis van de tuin wordt namelijk even belangrijk geacht als de educatieve functie. De betrokkenheid van de buurtbewoners bij het wel en wee van hun tuin is daardoor groot, en dat heeft een positieve weerslag op het onderlinge contact en dus de leefbaarheid in de buurt. Met behulp van twaalf vrijwilligers

en één betaalde kracht wordt sindsdien de tuin onderhouden en opengesteld.

Slatuinen winterschuurtje

Slatuinen lentemoeras

NATUURTUIN SLATUINEN

LENTE HET RUYTERPAADJE:

De witte klaverzuring begint half april te bloeien met witte wat geaderde bloempjes. Ook komen hier en daar de blauw-groene bladeren van de bostulp boven de grond uit.

ZOMER HET RUYTERPAADJE:

Op de natte plekken die af en toe onder water staan breidt de bosbies zich uit. De grote bosaardbei zit vol met sappige vruchtjes.

HERFST HET RUYTERPAADJE:

Er verschijnen steeds meer paddestoelen. Zwavelkopjes, parasolzwammen, inkt- en radijszwammen. De kleine kaardebol kan toch bijna 2 meter hoog worden. De klimop bloeit en de geelgroene bloemen trekken atalanta's aan.

WINTER HET RUYTERPAADJE:

De sleedoorn bloeit hier zeer vroeg op de kale takken. Veel stinzenplanten zoals voorjaarshelmbloem, holwortel, overblijvende hondstong en wrangwortel zijn hier te zien.

ÜZEYIR KABAKTEPE 'DE WESTERMOSKEE KAN VOOR HEEL NEDERLAND EEN VOORBEELDFUNCTIE VERVULLEN'

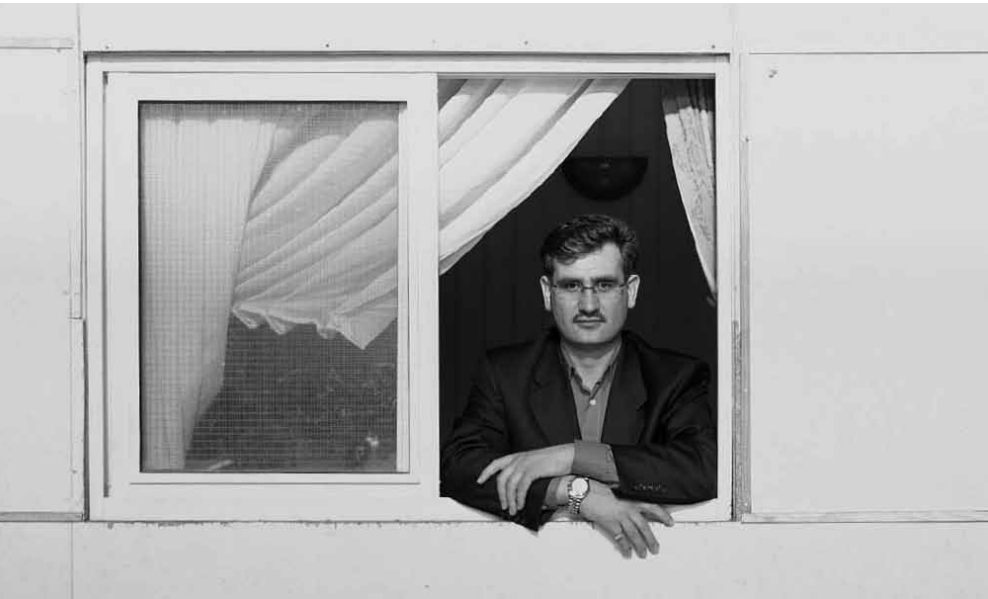
'Eén van onze moskeeën is de inmiddels wijd en zijd bekende AyaSofya moskee op het Riva-terrein in stadsdeel De Baarsjes. Zo'n tien jaar geleden waren we een wat suffe club, een moskeevereniging, een beetje naar binnen gekeerd. Een knallend conflict met stadsdeel De Baarsjes rond het Riva-terrein heeft daar rigoureus verandering in gebracht. We waren op zoek naar een plek voor een moskee voor onze groeiende achterban. Dat lukte niet, tot dat we het terrein van de oude Opel Riva-garage aan de Kostverlorenvaart konden kopen. Toen liepen we op tegen bestemmingsplannen, onwil van de politiek, protest van de buurt. Aanvankelijk kende niemand onze organisatie en onbekend maakt dan onbeminde. We kregen geen voet aan de grond. Het Nederlandse stelsel accepteerde ons nog niet. We hebben alles uit de kast getrokken wat we in huis hadden: van rechtszaak naar rechtszaak, met

informatiebijeenkomsten voor de buurt, met heuse demonstraties. Het stadsdeel liet zich ook niet onbetuigd; dat haalde ook alles uit de kast. De situatie leek in een patstelling te eindigen.'

DE OMSLAG

'De omslag kwam op twee momenten. Allereerst toen de stadsdeelvoorzitter de moed had onze mensen toe te spreken en ons erop wees dat regels en rechten er zijn voor alle burgers. Dat opende onze ogen. In Turkije zou onze demonstratie al lang uit elkaar zijn geslagen en had nooit een vertegenwoordiger van de seculiere samenleving met en tot ons gesproken. Onze leden wisten toen: Nederland is het land waar wij wonen en willen wonen. Dat heeft zich vertaald in een fundamenteel vernieuwingsproces in onze organisatie, die nu gericht is op onze emancipatie, integratie en participatie in de Nederlandse samenleving. Voor het stadsdeel deed zich een soortgelijke ontwikkeling voor: we waren niet langer de minderheid waarte-

gen opgetreden moest worden, maar de partner waarmee samengewerkt kan worden. In dezelfde tijd zijn we in contact gekomen met Het Oosten. Daar zei men: wij hebben zoveel Turkse bewoners in onze woningen, kunnen we niet een handje toesteken? De directie van Het Oosten zag het project als een mogelijkheid om samen met ons iets aan de stad te geven. Sinds die tijd helpt Het Oosten ons bij de realisatie van de nieuwe moskee, die inmiddels de naam Westermoskee heeft gekregen. Ook dat heeft bijgedragen aan de omslag die ik noemde.’

Üzeyir kabaktepe is vice-voorzitte van milli görüs, nederland.zijn organisatie beheert een kleine twintig moskeeën in amsterdam. daarnaast is het de koepelorganisatie van zo'n vijftig jongeren-, meiden-, studenten- en vrouwenorganisaties.

Een politiefunctionaris: ‘Als een Turk Nederland binnenkwam, dan had hij vaak alleen een briefje op zak: vanaf het Centraal Station lijn 2, Mercatorplein uitstappen. En als hij dan bijvoorbeeld uit de omgeving van Gaziantep kwam, dan ging hij op zoek naar koffiehuis Gaziantep. Want elke streek had een eigen koffieshop. En iedereen die in dat koffiehuis zat, was in feite familie, want iedereen kwam uit die provincie, en iedereen kende elkaar. Een aantal Turkse koffiehuisbazen hadden het op en rond het Mercatorplein voor het zeggen en dan hebben we het over de handel in verdovende middelen. Die nieuw aangekomen jongens hadden niets te makken en konden zo voor de bazen aan het werk.’

Begin jaren negentig vond in de buurt een groot aantal afrekeningen plaats binnen het criminele milieu. Niet langer kon men om de problemen heen. In oktober 1993 kwam de Mercatorbuurt landelijk in het nieuws vanwege een grote politieactie onder de naam Exodus, waaraan ook de vreemdelingendienst en de Belasting-

In 1993 werd in het kader van de Operatie Exodus in de Baarsjes in Amsterdam een grote Turkse drugsbende, die onder andere in heroïne handelde, opgerold. Het betrof een omvangrijke bende; de politie verrichtte meer dan 200 arrestaties en nam 645 kilo heroïne in beslag. (43) De politie wist ook de leider en financier van deze bende, Ahmet Aydin, te arresteren. Deze Aydin was een MHP-sympathisant; hij zat bijvoorbeeld in het Welkomst-comité voor Türkes. De bende had daarnaast een ‘Divisie Geweld’ waarin diverse Grijze Wolven zitting hadden. (ibidem)

(...) Toen Mozes op den berg geklommen was, zo heeft een wolk den berg bedekt.
(...)

Interieur van de RK-parochiekerk “Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand” (Chasséparochie). Damesbreigroep voor Polen.

De criminoloog Zaïtch heeft op ons verzoek een beginnetje met een etnografie van de Colombiaanse gemeenschap gemaakt. Hij trof in hun kring een rijk verenigingsleven aan. Er zijn politieke clubs, culturele verenigingen, migranten-zelfhulporganisaties, feministische groeperingen, etcetera. Hij vond actieve kerkelijke organisaties en taalcursussen. Dit zijn allemaal verbanden die men niet onmiddellijk met de Colombiaanse drugskartels associeert. Maar hij vond ook een uitgebreid horeca-circuit en een

WELSTANDSTOEZICHT IN DE BAARSJES

Het startpunt voor het huidige welstandstoezicht in De Baarsjes ligt in 1991, toen, na het ontstaan van de stadsdelen in 1990, in dit stadsdeel de Notitie Welstandskaart van kracht werd. Bij deze Notitie hoort een ordekaart, waarop aan alle bebouwing een zekere kwalificatie was toegekend. De kwalificaties liepen van ‘basisorde’ (overige panden), via orde 4 (stedenbouwkundig beeldbepalend), orde 3 (architectonisch beeldbepalend) en orde 2 (stedenbouwkundig en architectonisch beeldbepalend) naar orde 1 (architectonisch zeer belangrijk). Per kwalificatie golden specifieke bepalingen welke in acht werden genomen bij de beoordeling of een bouwwerk al dan niet in strijd was met redelijke eisen van welstand. De procedure rond het welstandstoezicht was geregeld in Hoofdstuk 9 van de Bouwverordening Amsterdam 1993. Hierin waren ook de algemene, abstracte welstandscriteria opgenomen. De organisatie van het welstandstoezicht was geregeld in de Verordening op de Commissie voor Welstand en Monumenten. Naast algemene, abstracte criteria uit de Bouwverordening Amsterdam 1993 en specifieke bepalingen uit de Notitie Welstandskaart was een aantal beleidsnotities van kracht waaraan bouwinitiatieven werden getoetst. In dit kader worden hier genoemd

- de Beleidsnotitie ten aanzien van schoolantennes

aantal sportcentra en dansscholen, waar de connectie met de import en distributie van cocaïne wel bestaat. Bettien M. die enige tijd in dit Amsterdamse milieu van de coke verkeerde, vertelt over jonge Colombianen die zich uitgaven voor studenten, die via Amsterdamse woningbemiddelingsbureaus etages betrokken in het betere deel van Amsterdam-Zuid en in wat nu stadsdeel De Baarsjes heet, en wier dagelijks leven zich afspeelde in fitness-centra, dansgelegenheden en (dealend) op straat (Bovenkerk, 1995b).

- de Nota Gevels van Winkel- en Bedrijfsruimten uit 1993
 - het Beleidsplan Openbare Ruimte uit 1995
 - de Richtlijnen Reclame Winkelcentrum Mercatorplein/Jan Evertsenstraat e.o. uit 1999
 - de Nota Antenne-installaties voor mobiele telecommunicatie uit 2000
- Daarnaast werden op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voorwaarden gesteld aan uitingen op, aan of boven de openbare weg, zoals reclameborden en uitstallingen. Met het van kracht worden van de gewijzigde Woningwet per 1 januari 2003 is een aantal van bovenstaande zaken anders geregeld. De organisatie van de welstand is nu opgenomen in de Bouwverordening Amsterdam 2003 en de Verordening op de Commissie voor Welstand en Monumenten (verder te noemen: de Welstandscommissie). De Bouwverordening regelt op een kernachtige en heldere manier de taken, de samenstelling en de werkwijze van de Welstandscommissie. De leden van de Welstandscommissie worden benoemd door de gemeenteraad. De Verordening op de Commissie voor Welstand en Monumenten blijft nog van kracht voor zover het gaat om toetsing in het kader van de Monumentenwet, de Monumentenverordening en de APV.

(...) Lofland heeft een classificatie gemaakt in de verschillende domeinen die er bestaan in de openbare ruimte, zij heeft het over private domeinen, waar de toegang vrij is voor iedereen en over publieke domeinen waar de toegang beperkt is tot vrienden en familie. Daartussenin staat het parochiale domein waar de toegang alleen vrij is voor de zogenaamde parochieleden (denk aan “Students only” of “Gays only”). Vreemden worden op deze plekken niet gedoogd en ontmoetingen met “anderen” worden beperkt. Lofland heeft het ook over de sociaal- psycholo-

(...) Vrijwel het gehele oeuvre van de socioloog en historicus Richard Sennett is gewijd aan het leven in de stad. In zijn bekendste boek, The fall of public man bespreekt Sennett de veranderingen tussen het privé-domein - het domein van de persoonlijke relaties - en het openbare domein - het domein van de onpersoonlijke relaties.

(...) Zintuiglijkheid is het voertuig van de stedelijkheid, zo zou men Sennetts uitgangspunt bondig kunnen samenvatten. Via de zintuigen wordt het ruimtelijke en sociale weefsel van de stad ervaren. Zintuiglijkheid is echter niet louter receptief:

BELEIDSDOELEN.

De uitspraak “De Baarsjes: een buurt om te blijven” stamt al uit 1995. Het is de titel van het Volkshuisvestingsplan 1995-2005, waarin werd geconstateerd dat het aantal verhuisbewegingen binnen De Baarsjes en vanuit het stadsdeel naar andere delen van de stad vrij groot is. Op het terrein van de volkshuisvesting, maar ook op de andere terreinen wordt er gewerkt om het stadsdeel aantrekkelijk te maken en te houden om in te wonen en te werken. Kort gezegd: om de leefbaarheid in het stadsdeel te behouden en te vergroten. Het vergroten van de leefbaarheid vormt dan ook een belangrijk doel voor het kunst- en cultuurbeleid.

gische effecten van parochiale domeinvorming, namelijk negatieve tolerantie: anderen worden wel in hun anders zijn herkend, maar dit komt vooral omdat er geen interactie plaats vindt tussen de een en de ander, je gaat je gang maar zolang ik er maar geen last van heb (Lofland, 1998). Juist deze parochialisering blijkt in de hedendaagse stad toe te nemen (Gadet, 1999). In deze scriptie zal het belang aangetoond worden van publieke ruimten, waar de toegang niet beperkt is en waar kansen liggen om in contact te komen met leden van andere parochies.

opvattingen over de relaties tussen de zintuigen, de menselijke identiteit en sociaal gedrag zijn op hun beurt weer van invloed op de vormgeving van de stedelijke ruimte. Sennett neemt een fundamenteel andere positie in dan bijvoorbeeld Habermas, die de toon heeft gezet voor een benadering waarin de openbare ruimte vooral als het domein van de communicatie wordt gezien (Habermas 1962 en 1981). Daarmee maakt Habermas de openbaarheid los van haar materiële omgeving en gaat het begrip ‘openbare ruimte’ de facto op in het begrip ‘publiek domein’.

Kunst en cultuur kunnen op verschillende manieren bijdragen aan de leefbaarheid in het stadsdeel:

1. het verfraaien van de openbare ruimte
2. het scheppen van levendigheid
3. het bevorderen van interculturele uitwisseling

BEZOEK AAN FILM

Het bezoek aan de filmzaal gezien naar achtergrondkenmerken laat zien dat er een samenhang bestaat met leeftijd. Naarmate mensen ouder worden gaan zij minder vaak naar de film. Van de 18-34-jarigen bezoekt 87% een bioscoop, onder 55-plussers is dat aandeel meer dan gehalveerd (35%). Opvallend is dat Surinamers en Antillianen vaker dan gemiddeld en vaker dan andere etnische groepen naar de bioscoop of het filmhuis gaan. Het zijn Surinaamse/Antilliaanse vrouwen (70%) en Nederlandse mannen (69%) die het vaakst naar de film gaan. Onder bioscoopbezoekers zijn middelbaar en hoog geschoolden oververtegenwoordigd, even-als huishoudens zonder kinderen en huishoudens met een inkomen boven het minimum.

Relatief afwezig zijn zoals gezegd ou-

deren maar ook Turken/Marokkanen, met name Turkse/Marokkaanse mannen (31%), ongeschoolden en laag geschoolden, huishoudens met kinderen en huis-houdens met een inkomen op of rond het sociaal minimum. Met uitzondering van ouderen, Turken/Marokkanen en ongeschoolden gaan deze groepen toch vaker dan de gemiddelde Nederlander naar de film.

Bij de Amsterdamse jeugd gaan jongeren met Nederlandse achtergrond vaker dan gemiddeld naar een filmzaal. Ook jongens bezoeken vaker een filmvoorstelling (96%), waaronder ook Turkse/Marokkaanse jongens (95%). Meisjes (88%) en Turken/Marokkanen gaan daarentegen minder vaak naar de film. Nadere analyse laat zien dat met name Turkse/Marokkaanse meisjes minder vaak een filmzaal bezoeken (78% bezoekt een filmzaal).

BINNEN IN DE BAARSJES

'De Baarsjes, da's een stuk van mezelf!'

Tijdens de etentjes hebben we het meest gehoord van de jonge Marokkanen. Zowel de jongens als de meisjes hebben moeite met de verschillende culturen: Thuis, bij je ouders met de regels en het respect voor de Marokkaanse cultuur en op straat, waar de Nederlandse cultuur met z'n vrijheden en kansen lonkt.

Koude rillingen bij verhaal straatjeugd

De omroepers hielden de boot af en jongeren centraal konden hoofdzakelijk 'jongeren van boven de 28' leveren als vertellers en acteurs, maar filmers Peter Bosch zette door: De Straat is van ons komt eraan. Allochtone probleemjongeren tonen hun eigen wereld: prostitutie, overvalen - én emoties.

Marokkanen filmen angstige buurt

ROND KWART voor acht gisteravond is het onge- woon rustig in de Van Speijkstraat, Chassebuurt. De enkeling die zich laat zien, verdwijnt in een tunneltje bij nummer 33. Achter het tunneltje staat een kot dat de naam Jongeren- centrum Rainbow draagt. Het is het eerste en enige bouwwerk op Amsterdams grootste binnen- terrein, Plan West. Binnen ravot- ten een paar Marokkaanse jon- gens. Het is hún kot, andere jon- geren komen er niet. Op het terrein achter de Rain- bow lopen welzijnswerkers ge- spannen rond. Over tien minuten komt hoog bezoek. Bestuurders van het stadsdeel, journalisten en wijkbewoners komen bekij- ken waar zij en tien jongeren uit de wijk maanden mee druk zijn geweest: de presentatie van *Jong Chassé*, een film waarin de 'lasti- ge' buurtjongeren gewapend met een camera met wijkbewo- ners zijn gaan praten. Over zich- zelf, de overlast en de plannen voor Plan West.

De Baarsjes en allochtone jongeren, samen meestal negatief in beeld. Oudere bewoners klagen over overlast, jongeren over het tekort aan voorzieningen. Het stadsdeel presenteert gisteren een 'eerste stap' naar een oplossing: een film waarin de 'enge' jongeren zelf met de buurtbewoners praten.

JASPER ROMBOUT *PAROOL 3 okt. 2003*

De wijk waarin de Rainbow staat, is slechts tien straten groot. Toch wonen er bijna 1500 jongeren. Het aantal speelveld- jes is nihil en de trottoirs zijn te smal om op te spelen. De jon- geren zijn 'gedwongen' in portie- ken en op auto's te hangen. Om iets voor en aan de 'pro- bleemjeugd' te doen, wil het stadsdeel 1,6 miljoen investeren in Plan West - het enige stuk openbare ruimte dat er is. Behal- ve de Rainbow zijn er een bas- ketbalveld, een voetbalkooi, een speeltuin en een kiosk. Het terrein is al jaren onder- werp van verhitte discussies. Het geluid van de jongeren die er samenkomen, galmt tussen de vier etages hoge flats die rond het terrein staan. "Alleen de kijktuin in Plan West is mooi. Het stukje rust daar staat in schril contrast tot de onrust op de rest van het plein," zegt be- woonster Victoria van Charaf Eddin, die net boven de tuin woont. Zij werkte ook mee aan de film. "Ik heb meegedaan om- dat ik wil bijdragen aan de leef- baarheid. De jongeren zijn er en wij ouderen ook. Wij hopen vooral dat het rustig wordt."

Een kleine honderd mensen hebben zich rond half acht ver- zameld om de officiële verto- ning van de film bij te wonen. Wijkbewoners zijn per brief uit- genodigd, maar vooral de jon- geren om wie het gaat zijn in gro- ten getale aanwezig. Het meren- deel is van Marokkaanse af- komst. Het gros van de volwasse- nen is welzijnswerker of be- stuurder, of heeft meegewerkt aan de film. Een enkele bewoner neemt plaats voor het grote scherm op het basketbalveld. De film wordt goed ontvangen door jong en oud. De beelden zijn snel achter elkaar gezet en de muziek is opzwepend. De in- terviews met de wijkbewoners zijn openhartig en scherp. De Marokkaan Messoud oogst veel waardering in zijn rol als inter- vieweerder. Een oude, blanke man be- klaagt zich op het scherm over de allochtonen jongeren. "Julie heb- ben geen respect voor oude- ren," meent hij. Messoud pareert: "Julie! Dat is zo'n breed begrip. Ik heb wel

respect voor ouderen hoor." De oudere man heeft over 'angst voor allochtone jon- geren'. De enkele aanwezige wijk- bewoners knikken instemmend bij die woorden. Maar waarom bent u bang voor ons dan?" vraagt Messoud. "Ik ben niet bang, maar 'men- sen' zijn bang," verweert de grijsaard zich. Er is angst en er is overlast, maar bewoners zijn bevreesd er iets van te zeggen. Als Messoud de konijntjes in de kijktuin toont, klinkt een ver- terd 'Ahh' vanuit het publiek. "Maar," voegt een bewoonster toe "die jongen is enig in zijn soort. De rest zijn vooral rad- raaiers." Na afloop is stadsdeelbestuur- der Henk Boes, portefeuillehou- der Welzijn, tevreden. "De eer- ste stappen zijn gezet om begrip te creëren voor de jongeren". Het plan is het kot te slopen en een nieuw centrum te bouwen. "Waar iedereen binnen terecht kan. Ook de niet-Marokkanen. Hopelijk werkt de buurt mee."

De voorvertoning van gisteravond.

FOTO CARO BONINK

NEMESIA MELISSIFOLIA KRANSLEEUVENBEK

Van oorsprong uit Zuid-Afrika. In Nederland twee keer eerder verzameld, namelijk in 1967 op het NS-stationsterrein in Zaandam en in 1977 op een vuilstortplaats in Beverwijk. In 1999 werd deze leeuwenbekachtige in Amsterdam massaal aangetroffen bij de Chassekerk in het stadsdeel de Baarsjes (119-487 FN). Tot onlangs kon de soort echter niet op naam worden gebracht. Inmiddels heeft het Nationaal Herbarium voor opheldering gezorgd. Dit jaar bleek de 'kransleeuwenbek' weer volop present te zijn, merendeels op het trottoir en tegen de gevelmuur van de Chassekerk, maar deels ook op het dak van de kerk. Wat opviel was het grote herstel- en reproductievermogen van de planten. In de nazomer werd de straat geborsteld, maar in oktober had de soort zich weer grotendeels hersteld. Overal waren er opnieuw planten opgeschoten en nieuwe kiemplanten ontstaan. Inmiddels is er ook meer duidelijkheid over de herkomst van de soort. Eind tachtiger jaren blijkt deze *Nemesia* door een vrijwilligster, José Kennis (JS)

uit de Hortus te zijn meegenomen. Van haar balkon op de Van Wassenaar Obdamstraat (vlakbij de Chassekerk) is de soort op straat verwilderd geraakt en sindsdien gebleven. Duidelijk is nu dat de soort zich op eigen kracht gemakkelijk handhaaft en hier naar alle waarschijnlijkheid niet snel zal verdwijnen. Sterker nog, het zal ons niet verbazen als de soort zich verder uitbreidt, ook naar nieuwe oorden. Het lijkt een succesnummer.

Van Stichting Gierzwaluwwerkgroep Amsterdam/werkgroep de Baarsjes
Aan Staddeeltkantoor de Baarsjes
18 september 2000

Geachte heer E. van V.

Hierbij verzoek ik u om in de plannen en ideeën met betrekking tot de Chassébuurt het aanbrengen van nestgelegenheid voor gierzwaluwen mee te willen nemen.

Gierzwaluwen brengen sfeer in de straten door hun gebuitel en roep tijdens de territoriumvluchten. Veel mensen beleven hier plezier aan. Gierzwaluwen zijn in mei, juni en juli in Nederland om te broeden. De jongen vliegen eind juli uit om daarna direct naar Zuid-Afrika te vertrekken.

Door renovaties en sloop van geschikte

panden zijn veel nesten verloren gegaan. Waarschijnlijk is 90% van de broedplaatsen sinds 1974 verloren gegaan. De gierzwaluwwerkgroepen maken propaganda voor het aanbrengen van nestkaten aan de gevels. Het is tevens eenvoudig om neststenen in te metselen.

Met vriendelijke groet, A.V

GROENBELEIDSPLAN (1999)

Bomen vormen de belangrijkste groenelementen in het stadsdeel. Ruimte voor ander groen is er weinig. Het huidige bomenbestand moet dan ook zo goed mogelijk in stand worden gehouden en het liefst worden uitgebreid. Het Groenbeleidsplan geeft ten aanzien van het binnenterrein

IN STADSDEEL DE BAARSJES KUNNEN DE VOLGENDE GROEPEN WORDEN ONDSCHIEDEN:

- De zittende bevolking, bestaande uit een voornamelijk groep autochtone, oudere bewoners van De Baarsjes. Dit deel van de bevolking wordt steeds kleiner. Een groot deel van deze groep is verhuisd naar steden buiten Amsterdam, zoals Almere en Purmerend. Deze categorie kan worden gesplitst in twee subgroepen:

a. Een groep die relatief arm en oud is. Deze groep komt – hoewel het aantal respondenten zeer klein is – significant vaker voor in de Chassébuurt, de Admiralenbuurt-Noord en de Admiralenbuurt-Zuid.

b. Een groep die relatief rijk en oud is. Deze groep woont in verhouding vaak in de Geuzen/Doesbuurt of de Postjesbuurt. De etnische minderheden, bestaande uit voornamelijk Turken en Marokkanen. Deze groep is stabiel en het aandeel is momenteel met 43% hoger dan gemiddeld in de stad (38%). Volgens de prognoses zal dit ook in de toekomst het geval zijn (in 2015 52% in De Baarsjes en 46% in Amsterdam). De Turken en Marokkanen in De Baarsjes

GEBREK AAN GEGEVENS.

Nederlandse instituten steken veel geld en energie in het onderzoeken van de problemen van allochtone jongeren in Nederland. Over de grotere groep die het goed doet, is echter minder bekend. Ongeveer zeventig procent van de tweede en derde generatie doorloopt met succes de schoolloopbaan. Omdat van de allochtone bevol-

weinig richtlijnen mee. In de lijn van het Groenbeleidsplan kan gesteld worden dat behoud van de huidige bomen, dan wel een uitbreiding met nieuwe (grote) bomen gewenst is. Nieuwe bomen moeten bij voorkeur in groenstroken geplant worden en niet in verhardingsvlakken i.v.m. groeiomstandigheden.

zijn in sterke mate georiënteerd op Nieuw West wat betreft winkel- en verhuisgedrag. Het aantal concentraties Turken in De Baarsjes is tussen 2000 en 2002 iets toegenomen, zoals blijkt uit onderstaande kaarten uit de Stadsmonitor. Voor de Marokkanen geldt dat er in 2002 één concentratie minder is dan in 2000. Het absolute aantal is wel toegenomen.

De nieuwe bewoners, bestaande uit jongeren met een relatief hoog inkomen, (vanaf circa 1995) tweede generatie allochtonen – jonge mensen die zelfstandig zijn gaan wonen – en nieuwe migranten. Een relatief groot deel van deze mensen heeft een koopwoning of wil het liefst een koopwoning. De mensen die hiertoe behoren hebben een stedelijke leefstijl en zijn sterk georiënteerd op de binnenstad wat betreft koop- en uitgaansgedrag. Op de Stadsmonitorkaarten is te zien dat deze ontwikkeling zich vooral voltrekt in de Postjesbuurt. In de afgelopen jaren is het aantal concentraties Nederlanders hier toegenomen, terwijl de concentratie Marokkanen uit de Postjesbuurt is verdwenen.

kingsgroepen eveneens zeventig procent nog in de leerplichtige leeftijd is, betekent dit dat de arbeidsmarkt de komende tijd sterk zal 'verkleuren'. Een snelle blik op de bevolkingsstaatjes en gegevens over onderwijsprestaties is voldoende om te zien dat het arbeidspotentieel onder jongeren daalt, maar onder allochtone jongeren snel stijgt. Om hoeveel jongeren het gaat,

welke studies en beroepen ze ambiëren en wat ze willen in het leven is nagenoeg terra incognita. Omdat het CBS als enige toegang heeft tot geboortelandgegevens uit de gemeentelijke basisadministratie, is het de aangewezen instantie om zulke cijfers te produceren. Toch heeft men ook bij het CBS geen idee van de mate waarin de arbeidsmarkt de komende jaren verkleurt. Het in november vorig jaar verschenen naslagwerk ‘Werken & leren 2000-2001’ van het CBS, komt niet verder dan drie globale staatjes, waarin het verband tussen stijgend opleidingsniveau en dalende

werkloosheid wordt beschreven. Het gaat beter met allochtone jongeren, concludeert het CBS, maar nadere cijfers en gegevens ontbreken.

GEZELSCHAP

Marokkanen en Turken ondernemen veel meer groepsgerichte activiteiten. Picknicken in parken en het bezoeken van familie zijn de belangrijkste activiteiten. Bij Nederlanders is de vrijetijdsbesteding veel individueler van aard en zijn er ook veel contacten buiten de familie om. Een ander verschil is de waarde die er gehecht wordt aan het gezelschap. Dit komt ook tot uitdrukking in de manier waarop parken en recreatiegebieden gebruikt worden, veel meer op één plek dan Nederlanders. Bij Marokkanen en Turken is het gezelschap het belangrijkste en de activiteit ondergeschikt. Nederlanders zijn veel consumptiever in hun recreatiegedrag, de activiteiten zijn vaak doelgericht. Voor vrouwen geldt dat zij veel in vrouwengemeenschappen ondernemen, vrouwen onder elkaar.

De meeste activiteiten die zij samen ondernemen zijn vaak een middel om met de groep bijeen te zijn. Nederlandse vrouwen nemen veel actiever deel aan het maatschappelijke en openbare leven. Zij zijn ook veel vaker in het gezelschap van mannen.

ACTIVITEIT

Marokkaanse en Turkse vrouwen sporten weinig. Drie van de vier Nederlandse meisjes sport regelmatig, bij Marokkaanse en Turkse meisjes zijn dat er slechts drie van de twintig (Recreatie Rotterdam, 1995, in: Schmeink & ten Wolde, 1998) Dit lage aantal wordt voornamelijk veroorzaakt door gedragsregels en religieuze invloeden. Sportieve recreatie past niet in de cultuur van Marokkaanse en Turkse vrouwen.

(...) Ook hebben we het in de workshop gehad over het verschil in parkgebruik wat betreft het in de zon willen zitten van Nederlanders of in de schaduw van allochtonen. In de workshop is de volgende stelling gebruikt: Beschutte en schaduwrijke plekken zijn belangrijk in het park, deze plekken zijn er te weinig. De schaduwrijke plekken werden meteen begrepen, iedereen was daarvoor. Het verschil tussen Nederlanders die in de zon willen zitten en allochtonen die liever in de schaduw

zitten werd uitvoerig besproken. Marokkaanse zegt hierover:

“De banken in het park staan allemaal in de zon, banken in de schaduw zijn fijner. Nederlanders willen altijd in de zon zitten, wij hoeven dat niet hoor. Voor mij hoeven er geen beschutte plekken voor privacy, laat ze maar kijken, maar wel voor schaduw”.

Het kijken en bekeken worden is iets wat de vrouwen helemaal niet erg vinden, zij genieten er juist ook van als het wat levendiger wordt in het park. Het idee

dat Marokkaanse en Turkse vrouwen weggestopt onder een boom willen zitten en niet gezien willen worden is een typisch voorbeeld van stereotype beeldvorming. In werkelijkheid trekken de vrouwen zich weinig aan van dat zogenaamde “bekeken worden”. Uit verschillende literatuur is gebleken dat beschutte plekken in het park, vooral voor vrouwen, belangrijk zijn. Zij willen volgens deze auteurs graag beschermd zitten, niet zo in het zicht. De vrouwen die ik ondervraagd heb begrepen niet wat hier mee bedoeld werd. Voor hen

was schaduw vooral belangrijk. Misschien is dat beschut zitten wel door de mannen in de wereld gebracht?

MAROKKAANSE ORGANISATIES

Momenteel wonen ongeveer 220.000 Marokkanen in Nederland. De Marokkaanse gemeenschap kent een jonge bevolkingsopbouw: meer dan de helft van hen is jonger dan 25 jaar.

In Nederland zijn ruim 700 Marokkaanse organisaties gevestigd. Religieuze organisaties vormen de meest voorkomende categorie: moskeeën en daaraan gelieerde scholen of jeugd-, vrouwen- en ouderenverenigingen. Enerzijds gaat het daarbij om het bieden van mogelijkheden om het geloof te blijden, anderzijds gaat het om discussies en informatieverschaffing over het geloof. De eerste soort activiteiten is in principe voorbehouden aan religieuze organisaties en moskeeën. De tweede soort activiteiten wordt meestal georganiseerd door de jongeren- en vrouwenafdelingen. Op deze wijze houden zij zich naast religie ook met sociaal-maatschappelijke vraagstukken bezig en spelen zij in op de behoefte van vrouwen en jongeren aan een eigen plek en activiteiten.

Daarnaast zien we politieke en sportorganisaties, belangengroepen en raden en organisaties die zich op specifieke doelgroepen richten. Websites van Marokkaanse jongeren passen ook in het rijtje van zelforganisaties.

In tegenstelling tot de Turkse moslims hebben Marokkanen weinig landelijke

koepelorganisaties, met name op het gebied van de islam.(...)

Bijna alle organisaties hebben culturele activiteiten, sommige toegespitst op het gebied van kunst, literatuur en muziek, en anderen breder in de zin van feesten. Marokkaanse organisaties slagen er in dit kader in een actievare rol te spelen en een dialoog tot stand te brengen door de partijen te informeren. Tevens voorzien de culturele activiteiten in de behoefte aan muziek, literatuur etc. en bieden ook nog steeds ontspanning en een plek waar mensen zich thuis voelen.

De afgelopen jaren was er sprake van een toenemende interesse in de Amazigh-cultuur. Momenteel komen veel jongeren en tweede-generatie Marokkanen naar bijeenkomsten Islamitisch erfgoed bij zelforganisaties 23 van dergelijke organisaties. De activiteiten van Amazigh-organisaties, bijvoorbeeld lezingen, concerten, huiswerkbegeleiding en taallessen, richten zich op het ontwikkelen van een Amazigh-identiteit in de Nederlandse context.

Voor alle Marokkaanse organisaties is de islam van belang. Veel sleutelpersonen en woordvoerders van de organisaties stellen dat de islam niet alleen een godsdienst maar ook een manier van leven is. De islam hoort bij de cultuur en is niet alleen het terrain van moskeeën.

BRON : ONDERZOEKSRAPPORT ISLAMITISCH ERFGOED MIND-ENHEDEN BIJ ZELFORGANISATIES (CEM-2) DR. KADIR CANATAN (2002)

BRON : IJSE VAN LIEFPT (MAART2001), ONTMOETINGEN IN DE OPENBARE RUIMTE: AASTUDESCRIPTIE SOCIALE GEOGRAFIE. SCHMEINK, H. & S.J. TEN WOLDE (1998), ALLOCHTONEN EN RECREATIE. STUDIE.

BRON : IJSE VAN LIEFPT (MAART2001), ONTMOETINGEN IN DE OPENBARE RUIMTE: AASTUDESCRIPTIE SOCIALE GEOGRAFIE.

OPINIES VAN MAROKKAANSE SLEUTELPERSONEN

De sleutelpersonen die meededen aan het groepsgesprek hebben het cultureel erfgoed opgevat als een ruim begrip in die zin van meegekregen/geërfd (zowel materieel als immaterieel, op allerlei manieren verkregen). Daarbij wordt een gemeenschappelijke en specifieke dimensie onderscheiden. Marokkanen hebben algemene, gemeenschappelijke waarden en normen maar ook specifieke waarden en normen die groepseigen zijn. Er moet dus rekening gehouden worden met de interne diversiteit van het cultureel erfgoed.

De volgende elementen van het cultureel erfgoed worden belangrijk geacht voor de Marokkaanse gemeenschap in Nederland:

- Marokkaanse volksliteratuur;
- Verhalen van mensen;
- Tradities;
- Eigen wortels;
- Inrichting van huizen;
- Klederdracht;
- Migratiegeschiedenis/ontwikkelingsproces/migratiefasen;
- Reacties van de Nederlandse samenleving.

Volgens de Marokkaanse sleutelpersonen heeft het cultureel erfgoed betrekking op verleden, heden en toekomst. Dat is zeker een dynamische benadering. Bovendien wordt de interne diversiteit van de Marok-

kaanse cultuur benadrukt. Op het gebied van institutionele vormgeving van het cultureel erfgoed hebben Marokkanen een vergelijkbare positie als de Turken. Er is nog geen initiatief om een eigen instituut en/of museum op te richten, maar er is wel een drang om een categoriale voorziening op dat terrein tot stand te brengen. Ze zijn ook open voor andere keuzes en samenwerking met andere groepen en instellingen.

Hoewel Marokkanen nog geen eigen instituut voor cultureel erfgoed hebben, hebben zij enkele organisaties voor kunst en cultuur. Duidelijke voorbeelden daarvan zijn: El Hizra en Al Farabi. Dat zijn cultuurcentra voor Arabische kunst en cultuur.

Er komen de laatste jaren ook Amazigh-organisaties bij. Zij hebben een grote interesse voor de eigen taal, cultuur en kunst.

Opvallend is dat Marokkaanse gemeenschap enorme interesse heeft voor het internet en heeft derhalve ook diverse populaire websites ontwikkeld. (...)

Een snelle blik op internet leert al dat er veel Marokkaanse websites te vinden zijn. De Maroc.nl en Maghreb.nl zijn het populairst. Er zijn nog andere websites (Ziana.nl, MarocStore.nl, Rifweb.nl, Amazigh.nl, Salaam.nl en Yasmia.nl) die moeten concurreren met deze sites.

TURKSE ORGANISATIES
De Turkse gemeenschap leeft al bijna veertig jaar, drie generaties lang, in Nederland. De organisatiegraad onder de Turken is relatief hoog. De organisatievorming loopt vaak langs politieke en religieuze lijnen. Hoewel de geschiedenis van de Turkse organisaties teruggaat tot het begin en/of midden van de jaren zeventig, is de uitkristallisatie voltooid in de jaren tachtig. Er werden landelijke federaties opgericht als samenwerkingsverbanden van de verschillende politieke en levensbeschouwelijke stromingen, maar ook

om gesprekspartner te kunnen zijn van de rijksoverheid. (...)
Een andere ontwikkeling in de jaren tachtig is het ontstaan van gespecialiseerde organisaties: werkgevers, jongeren, vrouwen, studenten en kunstenaars.
Hoewel al deze organisaties in het algemeen activiteiten ontplooiën op het gebied van cultuur en kunst, zijn er weinig organisaties die zich specifiek richten op het islamitisch erfgoed in de zin van het bewaren en presenteren van islamitische collecties, archieven en materialen. De oorzaak moet niet alleen gezocht worden

in de korte migratiegeschiedenis en gebrekkige bewustwordingsproces, maar ook in de nauwe contacten die men actueel onderhoudt met het land van herkomst. De grote culturele festivals en concerten die in Nederland georganiseerd worden, worden gevoed door de kunstenaars en intellectuelen uit Turkije.

OPINIES VAN TURKSE SLEUTELPERSONEN

Het cultureel erfgoed moet niet alleen met het verleden te maken hebben, maar ook met het heden en de toekomst!

Tevens moet het begrip ruim opgevat worden. Die dingen die niet zichtbaar zijn behoren ook tot het cultureel erfgoed (bijvoorbeeld verhalen van de mensen), en niet alleen de materiële zaken, aldus Turkse sleutelpersonen.

De volgende aspecten van islamitisch erfgoed vond men belangrijk om te inventariseren, bewaren en presenteren.

- De methoden om te voorzien in de behoefte om het geloof te kunnen belijden;
- De institutionalisering van de Islam;
- De toepassing van bepaalde rituelen in de Nederlandse context;
- De beschikbare voorzieningen van de eerste generatie om hun geloof te kunnen belijden;
- Het verschil tussen de perioden van voor de institutionalisering en erna;
- Religieuze kranten en tijdschriften;
- De eerste moskeeën;
- De rituelen rondom de Islamitische feesten (Ramadan- en offerfeest);
- De contacten met Turkije en de invloeden hiervan;
- Objecten/materialen/instrumenten van religieuze waarde (bijv. een bidkleedje, kraaltjes);
- De verschillen in opvattingen en belevingen van toen en nu;
- De verschillende stromingen in de Islam.

BRON : NRC-MAGAZINE FEBRUARI 2004
FOTOGRAF: KADIR VAN LOHUIZEN

Meneer Eryigit, voorzitter van Milli Görüs, en zijn echtgenote.
'Dit is mijn land. Dit is het land van mijn kinderen.'

BRON : ONDERZOEKSAPPORT ISLAMITISCH ERFGOED
MINDERHEDEN BIJ ZELFORGANISATIES (CEN-2),
DR. KADIR CANATIAN (2002)

Ramazan Ciftci, vierdejaars student geneeskunde.

Canan Uyar, moeder van vijf kinderen, wil dat vrouwen hun zelfstandigheid bevechten. 'Hup! Ga eens wat bijleren!'

RELIGIEUZE ACHTERGROND

53% van de in Nederland wonende allochtonen hangt het islamitische geloof aan. De islam is hiermee de tweede godsdienst van Nederland (Mevisen, 1993). Dit percentage wordt voor een groot gedeelte bepaald door de Marokkanen en Turken. Het islamitische geloof speelt een belangrijke rol bij de invulling van het dagelijks leven van vele Marokkanen en Turken. Vooral voor de eerste generatie immigranten vormen de regels uit het geloof en de beleving daarvan de richtlijn voor het dagelijks leven. Er is overigens wel onderscheid tussen Marokkanen en Turken in hun geloofsovertuiging, Marokkanen zijn vaak strikter dan Turken. Uit onderzoek van Phalet et al. (2000) blijkt ook dat Marokkaanse jongeren zowel significant meer godsdienstig als meer praktiserend zijn dan Turkse jongeren. Deze bevinding gaat overigens in tegen het stereotype beeld van de radicaal islamitische Turken. Dit beeld wordt vooral gevoed door een harde kern van politiek overtuigde en openlijke islamieten onder Turkse allochtonen, waaronder de Grijsse Wolven. Turken kennen overigens wel een hogere organisatiegraad dan Marokkanen waardoor politiek en religie sterker met elkaar verbonden zijn. Juist omwille van

deze politisering van de islam in Turkije zijn Turkse jongeren waarschijnlijk meer dan Marokkanen verdeeld tussen seculiere en religieuze standpunten. Wat betreft vrouwen en religie is het zo dat er in Turkije en Marokko vaak meer vrouwvriendelijke interpretaties van de Koran geaccepteerd zijn, vrouwelijke imams doen daar hard hun best om deze interpretaties te verkondigen. In Nederland zijn het daarentegen vooral de mannelijke imams die overkomen om hier te werken of om lezingen te geven. Een leidster van een migrantenvrouwenorganisatie vertelde mij hoe veel moeite het hen had gekost om een vrouwelijke imam uit te nodigen voor een lezing. De mannelijke dominantie is in Nederland veel groter en deze mannen zijn weinig tot niet liberaal (gesprek voor stage). Toch is er voor de vrouwen de laatste jaren wel veel veranderd, zij komen veel meer buitenhuis en participeren meer in het maatschappelijk leven. En voor de tweede generatie meisjes zijn de regels wat betreft kuisheid minder streng geworden. Zij gaan op school met jongens om, genieten meer bewegingsvrijheid en het dragen van een hoofddoek is veel meer een persoonlijke keuze geworden.

(...) Meestal hebben de afdelingen een lege oude school betrokken die ze tot moskee annex winkeltje, annex ontspanningsruimtes omgeklust hebben. Die voor de mannen achter de voordeur, die voor de vrouwen op de eerste etage en die voor de jongens in de kelder. Overall ruikt het naar de gezelligheid van het R.K. of P.Chr. patroonaatsgebouw anno 1950. Kale tafeltjes met plastic erop, een vaal biljard in de hoek,

een hoekje met Turkse kranten en verantwoorde boeken waarin de hoofdpersoon eeb goed mens is die iets goeds doet. Een oude televisie langs de kant. 'Vanavond wordt het druk. Er is voetbal.' 'Ajax heeft gisteren toch al gespeeld?' 'Nee, Bestiktas. Tegen een club uit Spanje.' Bij de vrouwen staan doorgaans wel lekkere oude banken en leunstoelen. Die hebben verstand van huiselijkheid.

(...) Op 1 december, voor de tweede keer in 1994, zegt het stadsdeel bestuur Aya-sofya bestuursdwang aan, ditmaal om het gebruik van het terrein ten behoeve van religieuze bijeenkomsten, detailhandelsactiviteiten en horecadoeleinden te staken. In een persbericht meldt het stadsdeel onder andere dat 'het bestuur al twee jaar geleden (heeft) besloten op dit terrein woon- en bedrijfsruimte te willen realiseren'. Tevens beklemtoont het dat Aya-sofya in het afgeslagen aanbod veel van haar activiteiten had kunnen realiseren. Teneinde de ontruiming te effectueren,

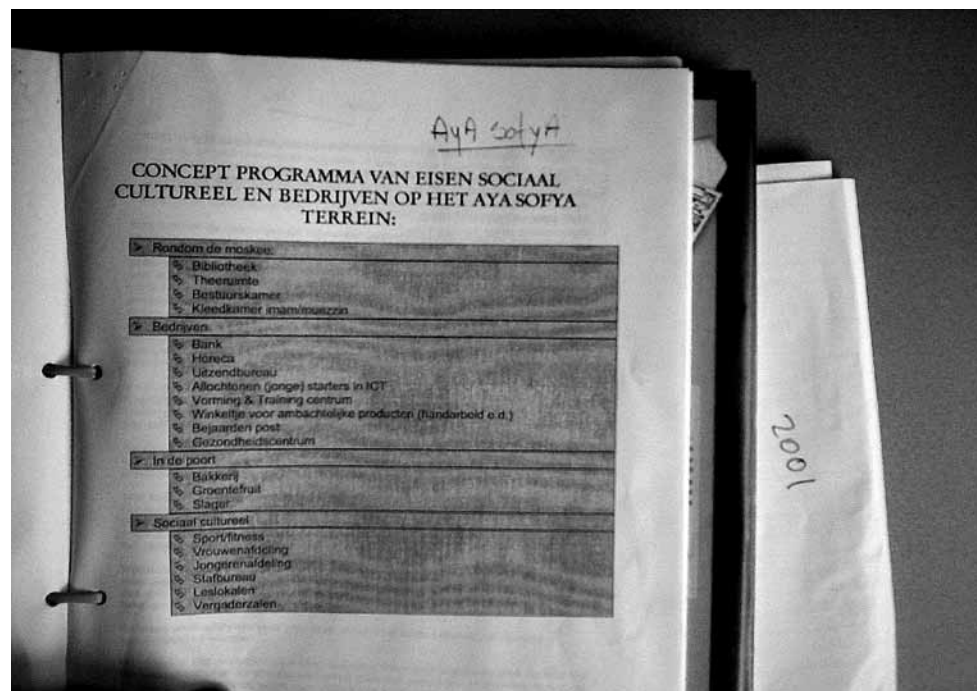
vraagt het stadsdeel aan de burgemeester van Amsterdam om politieassistentie beschikbaar te stellen. Burgermeester Patijn spreekt met Salm, met politiechef Visser en vervolgens met kabaktepe en koeman om zich een oordeel te vormen over de situatie. Visser spreekt zich bij de burgemeester uit tegen politie-ingrijpen. (...) 'Patijn was heel helder, hij zei, 'Als ze de brandweervoorschriften overtreden, is het meteen afgelopen. Maar ik zet geen politie erbij om ruimtelijke-orderingsdingen te beslechten. Dat doe je maar via de rechter.'

Hacı Karacaer, directeur van Milli Görüs, in de Aya Sofia-moskee in Amsterdam-West: 'We moeten ons gaan ontwikkelen. We moeten geen Turkse moslims willen blijven. We moeten Nederlandse moslims willen worden.'

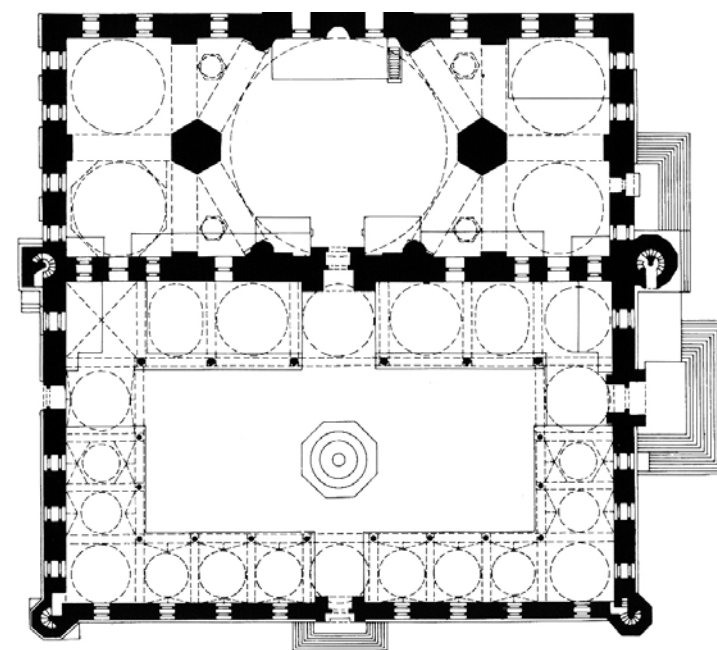
(...) Hacı Karacaer beschrijft zijn Milli Görüs aanhangers als brave, weinig ontwikkelde mensen die zich ontzettend bewust zijn van hun religieuze identiteit. Ze denken heel simpel. Als we nu allemaal naar de islam luisteren, denken ze, dan heb je geen problemen en geen criminaliteit. Als we nou maar goed bezig zijn en naar het woord van de Profeet leven, dan komen we wel in de hemel. Ze lijden, zegt Hacı Karacaer, onder een teveel aan idealen die niet aansluiten bij de werkelijkheid om hen heen. Orthodox? Zeker. Conservatief? Nou en of. Voor velen is het tot de dag van vandaag echt niet te com-

bineren: de omgeving van werk of school en de omgeving van de moskee. Boeren waren het toen ze hier kwamen, mensen die geen weet hadden van discussie of van verschil in inzicht. Ze waren en zijn vaak nog de bron en het centrum van hun eigen wereld. Het liefs zouden ze het leven stil willen zetten. Ze zouden hun simpele leven heel goed kunnen leiden in een omgeving die niet zoveel ontwikkeling van ze vraagt. Maar ze wonen in Amsterdam of in Rotterdam: in een superontwikkelde omgeving. Daarin, zegt Hacı Karacaer, zie ik ze falen. Gewoon technisch falen.

(...) Als ik Hacı Karacaer weer spreek is hij net terug van een reis naar Amerika. Razend enthousiast is hij over dat land. 'Als ik vandaag vrijgezel was', zegt hij, 'zou ik er morgen heen emigreren.' Hij heeft er ontwikkelde moslims ontmoet, intellectuelen die vrijelijk vragen aan de Koran en aan de Traditie durven stellen. Hij heeft er gebeden in *islamic centres*, met vrouwen samen in één ruimte. Hij heeft er met Turken gesproken, met heel veel moslim-Tur-

ken die er trots op zijn dat ze Amerikaan zijn. En hij heeft een land gezien dat wél fier is op zijn onderdanen van vreemde herkomst. Dat per stad een dag uitgeroepen heeft tot de Dag van de Spaanssprekenden. Of dat met plezier de jaarlijkse *Turkisch Parade* door haar straten ziet trekken. Stel je voor, zegt Hacı Karacaer. In Nederland, een Turkenoptocht met de premier van Turkije aan het hoofd. Het land zou te klein zijn.

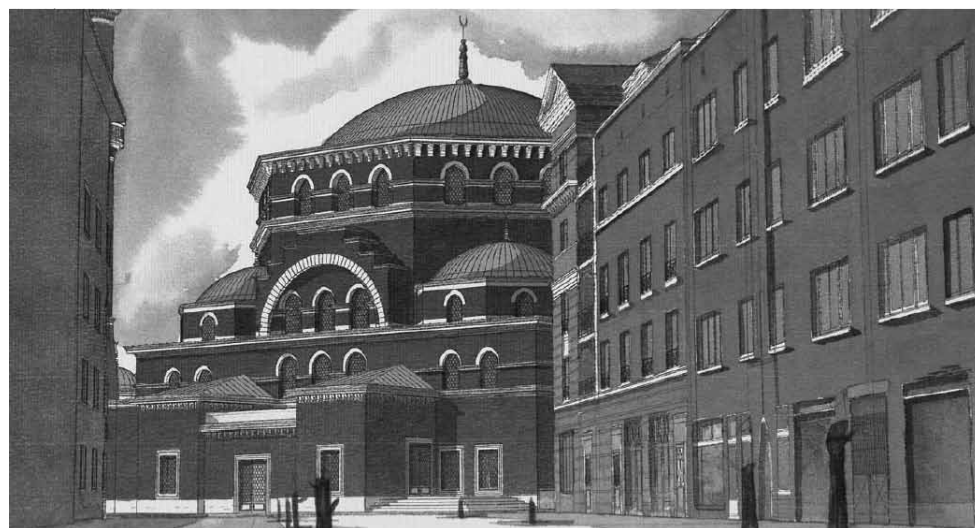
Plattegrond
Westermoskee
Amsterdam

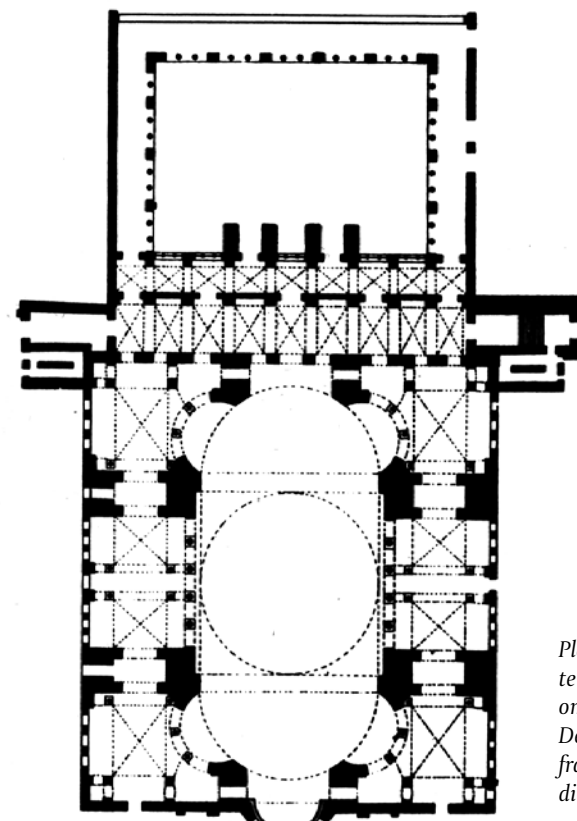
WESTERMOSKEE

Een moskee aan het water De partners: Milli Görüs, , stadsdeel De Baarsjes en Het Oosten. Allochtonen, waaronder ook vele mensen van Turkse afkomst, vormen meer dan 50% van het huurdersbestand van Het Oosten. Destijds - in de jaren 1994 tot 1998 - was het moskee-project op het voormalige RIVA-terrein in De Baarsjes in het slop geraakt door verschillen van inzicht tussen het stadsdeelbestuur en de Turkse gemeenschap over de bestemming van het terrein. Het Oosten is zich toen actief gaan inzetten voor een oplossing die bevredigend was voor beide partijen omdat het zich enerzijds achter haar Turkse huurders wilde stellen en anderzijds haar al lang bestaande goede relatie met het stadsdeel wilde bewaren. De maatschappelijke doelstelling van Het Oosten is

daarvoor het hoofdmotief. Het Oosten hecht veel waarde aan het welslagen van dit plan. In het bijzonder ook omdat na 11 september 2001 en na de politieke aardverschuivingen in mei 2002 de maatschappelijke integratie van allochtonen in onze Nederlandse samenleving een heel andere plaats op de politieke agenda heeft gekregen. Samen met de partners zijn we er in geslaagd de planontwikkeling weer op gang te krijgen. Inmiddels zijn we zover dat de bouwvergunningen kunnen worden aangevraagd. In september 2003 start de sloop van de bestaande panden op het terrein, in 2004 begint de bouw. Eind 2006 moet het gehele complex er staan, dat naast de moskee ook woningen, parkeervoorzieningen, buurtvoorzieningen en bedrijfsruimte omvat.

Hagia Sophia (532-537), Istanbul, voorheen Constantinopel. Tot de bouw werd opdracht gegeven door Justinianus (527-565)

Plattegrond van de kerk van de Hagia Sophia te Constantinopel, waarvan de met zuilen omringde voorhof niet meer bestaat. De kerk is een van de meest oorspronkelijke en fraaie exemplaren van christelijke architectuur die wij kennen

Haci Karacaer laat het ontwerp zien van de nieuwe Aya Sofia-moskee.

(...) Donderdag, halftien 's avonds. Een handjevol autochtone buurtbewoners sputtert nog wat na. Hun vragen tijdens de presentatie van de 'Westermoskee' waren praktisch van aard - waar gaan die duizend bezoekers parkeren? is het eigen grond of erfpacht? neemt die minaret mijn zon weg?

'De echte vragen stelden ze niet', zegt Karacaer achteraf: die naar de rol van de islam in de buurt, in Nederland. Eerder in zijn toespraak tot de uitgenodigde buurtbewoners noemt hij het getrouwte om het terrein in Amsterdam-West, dat tien jaar duurde. Het gevecht bundelde de krachten van Milli Görüs, 'nu gaan we ons richten op waar we vóór zijn. Voor deze moskee, voor de islam in Nederland', zei Karacaer. De moskee moet er in 2006 staan.

Pers was niet uitgenodigd, maar er liepen wel drie cameraploegen: het Europese Milli Görüs is nationalistisch en fundamentalistisch, de Nederlandse voorman Karacaer belichaamt de hang naar modernisering. 'De islam moet vernieuwen. Dit komt niet uit het Oosten,

maar uit het Westen. Te beginnen uit de Westermoskee.'

Karacaer nodigt heel denkend Nederland uit voor debatten, nu nog in de aftandse garagegebouwen, straks in de ruimten rond de Westermoskee. Dan somt hij een batterij aan professoren en organisaties op, met wie wordt gepraat en samengewerkt. Van Raad van Kerken ('We ontmoeten al pastores, daar moeten ook rabbijnen bijkomen'), via Yousouf (homomuslims) tot Humanistisch Verbond. 'Wij willen het vierde debatcentrum van de hoofdstad worden' - naast Felix Meritis, Balie en Rode Hoed. 'Hier moeten tv-programma's vandaan komen.'

Karacaer wil van geen concurrentie weten. Het ontwerp van de moskee, 45 meter hoog, met koepels en minaret, is van een bijzondere architectuur: Amsterdamse School, net als de buurt. En van bijzondere architecten: Parijzenaars Marc en Nanda Breitman zijn een Joods echtpaar.

'God is te groot voor één religie', zegt Karacaer. In de Westermoskee zal 'het evangelie van de liefde' klinken, dat van 'emancipatie' en 'ontplooiing'.

BRON : NIET BEKEND

(...) 'Soms heeft een kerk haar tijd gehad', zegt Luc Deleau, manager van poptempel Paradiso. In de jaren zestig werd er nog gepreekt onder de drie neoclassicistische ramen, met het kloke 'solī deo gloria'. Toen kwam de leegloop.

Als een kerk leegstaat, zegt Deleau, gaat ze kapot. De hippies namen het gebouw over, het werd een poptempel. Op een donderdagavond smijt Blixa Bargeld, industrial sound rocker van de Duitse band Einstürzende Neubauten, er olijfoliejerrycans op de grond.

De drie opties voor overvloedige kerkgebouwen zijn sloop, hergebruik door een ander geloofsgenootschap, en zakelijke of particuliere bestemming. Sloop komt het meest in aanmerking: 60 procent wacht de hamer. De resterende gebouwen krijgen bewoners (30 procent), of een zakelijke bestemming (10 procent).

Voor veel rk gebouwen is afbraak niet mogelijk: het zijn oude, vaak monumen-

tale panden die op de monumentenlijst staan. Wat ná de Tweede Wereldoorlog is gebouwd, wacht eerder de sloophamer, zegt Adrie van Huuksloot. Als de burgerlijke gemeente het gebouw tenminste niet aanmerkt als 'jong monument'.

KERK LIEVER GEEN MOSKEE

In Rotterdam-Schiebroek werken hervormden en gereformeerden sinds 1998 samen. „Beide partijen vonden het logisch om één van de twee gebouwen af te stoten”, zegt Marco Montagne, predikant van de gereformeerde Vrededorstkerk.

Dat kerkgebouw wordt binnenkort verkocht. De gemeente ziet het liefst dat de kerk een kerkelijke bestemming krijgt.

Kan de Vrededorstkerk ook moskee worden? Montagnes gemeente heeft zich er niet officieel tegen uitgesproken. 'Maar dat zou wel erg gevoelig liggen', zegt de predikant. 'Waarbij 11 september 2001 en 11 maart 2004 geen positieve bijdrage aan de beeldvorming van moslims hebben geleverd.'

Verkoop aan moslims is problematisch, zegt ook Mickey Bosschert van Reliplan, adviesgroep voor kerkelijk onroerend goed. Dat lag in de jaren zeventig nog anders. Toen werden kerken zonder veel omwegen moskeeën. Zo veranderde de Nieuw-Apostolische kerk in Amsterdam-West probleemloos in moskee An-Nour.

Mijdrecht, 31 oktober 2003, 19.49 uur
Turkse moslims in Mijdrecht bidden tijdens de ramadan in de Nederlandse Hervormde Kerk van het dorp bij gebrek aan een eigen, permanente bidruimte of moskee.

Mgr. Punt te gast bij Ramadanmaaltijd in Amsterdam, 19 november 2003

Mgr. dr. Jos Punt, bisschop van Haarlem, brak maandag de islamitische Ramadan in Turks Huis Westerpark in Amsterdam. In aanwezigheid van onder meer dhr. Veyis Güngör, voorzitter van het Turks Huis, Dirk de Jager, wethouder van stadsdeel Westerpark, İlhan Karacay, hoofdredacteur van het financieel magazine Dunya en Haci Karacaer,

voorzitter van Milli Görüs gaf de bisschop een korte uiteenzetting over Maria en haar bijzondere plaats niet alleen in het katholieke geloof, maar ook in de islam. De bisschop herinnerde aan het verblijf van Maria bij Sint Jan in Ephese (het huidige Efes) en gaf een korte beschrijving van vier Mariale pelgrimsoorden: Guadeloupe, Lourdes, Fatima en natuurlijk Amsterdam.

DE CHASSÉPAROCHIE NU

Sinds de jaren 1960 is het aantal parochianen van de Chasséparochie sterk afgenomen. De kerk biedt plaats aan 1200 mensen, de zondagse vieringen werden echter steeds minder bezocht. In 1998 is hier uitgebreid met de parochianen over gesproken. De centrale vraag daarbij was: is het wenselijk om met zo weinig

mensen op zondag in zo'n groot gebouw te vieren?

Met pijn in het hart was de conclusie van de meeste parochianen: nee. Er is toen besloten om samenwerking te zoeken met de Augustinusparochie. Sinds januari 1999 vinden er dan ook in de weekeinden gezamenlijke vieringen

(...) Dhr Salm: Hoe kan een instituut als de kerk ernaar streven de eigen geschiedenis uit te wissen omdat het pand voor het eigen functioneren geen waarde meer heeft? Zo kan niemand meer zien dat de buurt in het verleden een papeneiland was. Bovendien zijn er zeker kerkgenootschappen die de kerk willen overnemen: hij weet dat in ieder geval van de Pinkstergemeenschap en de koptische kerk.

(...) Dhr Schipper: 'De Chassékerk moet behouden blijven. De klok vervult hem ieder uur opnieuw met blijdschap. Hij zou de parochie willen meegeven dat ze zich minder moet afsluiten van de buurt, en functies moet nastreven die aansluiten bij de wensen en behoeftes in de buurt; dan komen mensen weer in contact met de kerk.'

(...) Dhr Melk (buurtbewoner en archi-

tect): 'De Chassébuurt, ontsloten door de Slatuinenweg, heeft binnen de stedelijke bebouwing een dorps karakter, waarvan de Chassékerk met zijn plaats in de ruimte op het pleintje een essentieel onderdeel uitmaakt; als de kerk verdwijnt is ook het dorpse karakter van de buurt verleden tijd. Het stadsdeel is al meer mooie gebouwen kwijtgeraakt in de afgelopen tijd, en zou zich ervoor moeten inspannen dit gebouw te behouden - want je weet niet wat je ervoor terugkrijgt.'

(...) Dhr Looyenga (Cuypersgenootschap): 'Het Cuypersgenootschap heeft een aanvraag voor de status van rijksmonument ingediend omdat het de kerk van monumentale waarde vindt. Hij is verheugd dat dhr Van Waveren stelt dat de eigenaar cq parochie/bisdom niet het alleenrecht hebben om de toekomst van het gebouw te bepalen. Formeel-juridisch gezien is dat misschien wel zo, maar moreel-juridisch niet: de kerk maakt onderdeel uit van een gemeenschap. Het klopt dat het bisdom vasthoudt aan zijn standpunt dat een profane bestemming niet aan de orde is, maar het zou het bisdom sieren als het in deze meer creativiteit aan de dag zou leggen.

BELANG PAROCHIE

De parochie wil de kerk op zo kort mogelijke termijn verkopen aan een ontwikkelaar.

Bij de keuze van de partij waaraan zal worden verkocht spelen, naast de opbrengst, twee factoren een belangrijke rol;

- De garantie dat de kerk op korte termijn zal worden gesloopt
- De bestemming van de locatie.

De parochie hecht er waarde aan dat op de plek van de huidige kerk een functie wordt gerealiseerd die van belang is voor de buurt.

Het stadsdeel is voor de parochie een serieuze kandidaat voor de verkoop van de kerk.

De parochie wordt echter ongeduldig. Men wil op korte termijn van de kerk af. De parochie heeft zich al hardop afgevraagd

Het Cuypersgenootschap gaat hierover het gesprek aan met het bisdom en andere kerkgenootschappen, in de hoop hen te kunnen overtuigen van de noodzaak zich minder star op te stellen. Overigens wordt in de praktijk nog wel eens afgeweken van het ingenomen standpunt, zoals blijkt uit de vestiging van een glazeniersatelier in een kerk in Tilburg. Dat wetende is hij vooralsnog ook niet zo onder de indruk van de vasthoudendheid van het bisdom tav een kerkelijke bestemming.'

(...) Dhr Bastiaans (werkgroep Gordel 20-40): 'Steunt de opmerkingen van dhr Looyenga en dhr Van der Meer. De werkgroep 20-40 heeft met enige regelmaat gesproken met stadsdeel, parochie en bisdom over behoud van de kerk. Zij heeft een aanvraag ingediend om de kerk op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen, maar daar nog geen reactie op gehad. Dhr Van Waveren stelt nu dat het DB een voorlopig standpunt gaat bepalen over behoud danwel sloopnieuwbouw, maar de kwestie speelt al jaren, en hij kan zich voorstellen dat een en ander reeds is bepaald. Hoe gaat de besluitvorming nu in zijn werk? Wat geeft de doorslag?'

of ze het niet beter aan een commerciële partij zou kunnen verkopen.

Om deze reden is het noodzakelijk dat het stadsdeel aangeeft of het wil meewerken aan het slopen van de kerk op korte termijn. Bovendien wil de parochie op korte termijn van het stadsdeel vernemen wat het stadsdeel zou willen realiseren op de locatie van de kerk.

BELANG STADSDEEL

Voor het stadsdeel is het van groot belang dat er op de locatie van de Chassékerk een programma kan worden gerealiseerd dat ten goede komt aan de buurt. Over het behoud van de kerk staat, in het op 26 februari 2002 door de stadsdeelraad vastgestelde Stedelijk Vernieuwingsplan voor de Chassébuurt, dat het behoud van de Chassékerk uitgangspunt is van het stadsdeel

	bij de verdere planuitwerking. De cultuurhistorische waarde van het gebouw is hierbij een belangrijke overweging geweest. Hierbij wordt echter de volgende kanttekening geplaatst; ‘Indien onder de meegegeven randvoorwaarden geen financieel plan met behoud van de kerk kan worden ontwikkeld of het bisdom niet meewerkt aan een dergelijk plan zal de haalbaarheid van een sloop/ nieuwbouwvariant moeten worden onderzocht.’	
CHASSÉKERK De Chassékerk (Chasséstraat 62-64) Op 23 september 2003 heeft het Dagelijks Bestuur van het stadsdeel de Baarsjes besloten de Chassékerk, Chasséstraat 62-64 op de gemeentelijke monumentenlijst te	plaatsen. De in 1924- 1926 ontworpen kerk is onderdeel van een complex waartoe naast kerk en pastorie, oorspronkelijk ook een zusterhuis voor de Zusters van O.L. Vrouw van Amersfoort, een meisjesschool en een jongensschool behoorden.	
1057 DT AMSTERDAM-DE BAARSJES Broederhuis, 1930, K.P. Tholens Dreigt in 2007 te worden gesloopt. Aanvraag voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst wordt voorbereid.	Cultuur heeft op 29-1-2003 een negatief advies gegeven omdat architect Tholens geen architect van het eerste echelon is. Gemeentelijke monumenten aanvraag in eerste instantie afgewezen, later ingetrokken en in heroverweging genomen; bezwaar tegen sloopvergunning afgewezen; In 2003 aangewezen als gemeentelijk monument; bisdom heeft bezwaren; deze bezwaren zijn ongegrond verklaard. Inmiddels is het bisdom tegen plaatsing bij de rechter in beroep gegaan. In september 2004 gekraakt.	
1057 JJ AMSTERDAM-DE BAARSJES Chassékerk, Chasséstraat, 1925-1926, K.P. Tholens Kerk gesloten en bedreigd met sloop; aug. 2002 Aanvraag rijksmonumentenstatus; voorbeschermd; de Raad voor	Rog vindt de actie om de Marokkaanse jongeren bij de herdenking te betrekken een ‘capitulatie voor de daders van de ernstige verstoringen’. ‘Begrijp me niet verkeerd,’ zegt Rog, ‘iedereen die op een waardige manier wil herdenken is van harte welkom, maar deze jongeren hebben daar kennelijk geen behoefte aan. Voorzitter Jan Voetberg van het 4/5 mei comité bestrijdt dat hij ‘capituleert’ voor de jongeren. Hij zegt al jaren andere groepen te willen betrekken bij de herdenking. ‘Het oplezen van namen van Marokkaanse militairen is slechts een ingang om het herdenken herkenbaar te maken.’	
Fractievoorzitter Michel Rog van de D66 deelraadsfractie in De Baarsjes stoort zich aan de manier waarop het 4/5 mei comité de Marokkaanse jongeren uit het stadsdeel ‘geforceerd’ betreft bij de dodenherdenking op 4 mei. De herdenking werd vorig jaar wreed verstoord door een tiental Marokkaanse jongeren die ‘joden die we moeten doden’ riepen. Bij de herdenking van dit jaar bij de Aya Sofia-moskee, lezen Marokkaanse jongeren de namen op van Marokkaanse militairen, die werden neergeschoten boven Zeeland.		

BRON : BUREAU MONUMENTEN-
TEN EN ARCHEOLOGIE IN AM-
STERDAM NIEUWSARCHIEF-2003

BRON : ACTIE LIJST CUYPERSCENOOTSCAP

BRON : AMSTERDAMS
STADSBLAD 14-04-2004

BRON : UIT ARCHIEF VAN STADSDEEL DE BAARSJES DATUM:??

Oorlogsmonument ontvreemd

DE BAARSJES- „Heel schandelijk. Dit monument stond er al tientallen jaren. De diefstal getuigt van een groot disrespect voor degenen voor wie het is neergezet. Dit kan gewoon niet.” De reactie van Loes Dekker ligt er niet om. Het oorlogsmonument op de hoek van de Baarsjesweg en Van Speijkstraat werd in de nacht van zaterdag op zondag ontvreemd. Slechts een stompje bleef over. „’s Nachts rond een uur of half vier zag was het erg druk met jonge-

lui,” zegt een andere buurtbewoonster. „Ik heb niet gezien dat zij het monument hebben meegenomen, maar het is wel toevallig.”

Het monument was een wit kruis van ongeveer een meter hoog. Er staat een boom bij en het stadsdeel heeft er bankjes geplaatst. Deze werden besmeurd met hakenkruizen. Voor het monument ligt een plaquette met de tekst: ‘Aan hen die vielen’. Vroeger stonden er ook nog geraniums omheen. „Die verzorgde ik,” zegt de buurtbewoonster. „Maar een paar maanden geleden zijn ze allemaal uit de grond getrokken. Ze proberen altijd iets uit te halen met dat monument. Het is gewoon vernielzucht. Een jaar geleden is ook al geprobeerd het monument om te zagen. Ik heb de oorlog meegemaakt en vind dit heel erg. Je reinste grafschennis.”

Het stadsdeel heeft inmiddels de politie ingeschakeld. De bankjes zijn opnieuw beschilderd en er is een nieuw, ditmaal stalen, kruis geplaatst.

Toen iemand in de Baarsjesweg de vijf roepende Marokkanen aansprak, riep een van hen: 'Je bent mijn vader niet!' Het is een aandoenlijke kreet, waar een hele wereld achter schuilgaat. Ooit kwamen de vaders hoopvol naar het nieuwe land, soms denkend dat ze terug zouden keren als ze genoeg hadden verdiend. Ze raakten in de val van de plotselinge economische malaise en ze zouden nu nooit genoeg verdienen. Daarom haalden ze hun vrouwen en kinderen hiernaartoe, misschien nog altijd denkend ooit samen terug te gaan. Toen raakten ze in de val van de culturele neergang, de neergang van de Marokkaanse cultuur wel te verstaan. De kinderen die hier werden geboren, werden anders. De kinderen zagen het falen van hun vaders, ze zagen hun vaders als verraders, zeker als die als 'buurtvaders' heulden met de autoriteiten.

In de ogen van de vaders faalden de zonen, omdat ze zich geen fatsoenlijk bestaan wisten te verwerven. Eten en slapen en verder kattenkwaad uithalen met vriendjes. Het levensdoel van de Marokkaanse vaders in Slotervaart of Baarsjes, om hun kinderen een goed leven te bezorgen, is aan diggelen geslagen. De stille woede richt zich regelmatig op hardhandige wijze op de zonen.

Herinneren we ons hoe we reageerden toen we in de jaren zeventig en tachtig

geconfronteerd werden met skinheads en punks? 'Joden moeten we doden', stampen de skinheads met hun legerlaarzen en de punks haalden alle middelen uit de kast om de burgers te shockeren, van veiligheidsspelden door de wangen tot swastika's aan de kleren. We noemden ze jeugdbewegingen of subculturen en we begrepen waar het om ging. Of zoals de onderzoeker Dick Hebdige over ze zei: 'Ze hebben heimwee naar een tijd waarin de buurt nog een echte buurt was, met oma's en ooms en boezemvrienden. Toen je als ongeschoolde arbeider nog aan de slag kon, toen je wist waar je aan toe was en vrouwen nog vrouwen en mannen nog mannen waren. Het is een heimwee naar een droomwereld, maar heimwee vergroot soms de greep op het leven, het geeft mensen troost.'

Wat is het verschil tussen de subculturen van toen en de Marokkaanse jongeren van nu? Ze verheerlijken op dezelfde manier het verleden of een vermeend thuisland, ze benoemen op dezelfde manier hun vijanden, ze weigeren iedere vorm van aanpassing en ze verzinnen hun eigen mythologie. Niemand heeft nog geprobeerd de rituelen van de Marokkaanse jongens serieus in kaart te brengen en de betekenissen van die rituelen te ontleden. We snappen dus niets van hun gedrag.

BRON : NIET BEKEND

Programma 4 mei-herdenking
Het programma begint om 19.00 uur in de Aya Sofya moskee, Baarsjesweg 199.
Om 20.00 uur is het stiltemoment bij het monument (hoek Baarsjesweg/Van Speijkstraat).
Daarna wordt het programma tot 21.00 uur vervolgd in de moskee.

PROGRAMMA DODENHERDENKING DE BAARSJES/4 MEI 2004

VIOOLSPEL

Rudolf Nottrot

WELKOM

Ekrem Karadeniz,
Aya Sofia

TOESPRAAK

Henk van Waveren,
stadsdeelvoorzitter

VIOOLSPEL

Rudolf Notrott

"LEZING UIT KOMPAS 1995"

Jan Voetberg
voorzitter werkgroep 4 mei De Baarsjes

"SURINAME IN DE TWEEDE WERELDOORLOG"

Mickel Tilburg
voorzitter raadsvergaderingen

VIOOLSPEL

Rudolf Nottrot

OPSOMMING NAMEN VAN MAROKKAANSE GESNEUVELDEN IN ZEELAND

2 jongeren van jongerencentrum "La Rainbow"

"GEDICHT"

Jasmina el Aalali
leerlinge van de Joop Westerweelschool

vertrek naar monument

"THE LAST POST"

Daniëlle Egbers
na laatste toon geldt 2 minuten stilte
twee minuten stilte

EERSTE COUPLET "WILHELMUS"

(zie ommezijde)
kranslegging

KOFFIE EN THEE IN AYA SOFIA

FILM JOOP WESTERWEELSCHOOL

"JODEN IN MAROKKO TIJDENS TWEEDE WERELDOORLOG"

Nadia Mabrouk (Euromed)

EVALUATIE DODENHERDENKING 2004

Ekrem Karadeniz

Marokkaans-Nederlandse toneelschrijver/filmregisseur Ahmed Aynan : 'Ik erger me aan mensen die roepen dat ze niks met de moord op van Gogh te maken hebben Dat het de daad van een van een

AMSTERDAM - De verdachte van de moord op Theo van Gogh is een Nederlander en dus “ een product van de Nederlandse samenleving”. Dat vindt de vooraanstaande Marokkaanse sociologe Fatema Mernissi. “De gehele maatschappij moet

Amsterdam, 7 januari 2004, 13.21 uur
De moeder van een baby die op dezelfde dag als prinses Amalia werd geboren, wacht samen met familieleden op het cadeautje dat burgemeester Cohen hun in zijn ambtswoning gaat overhandigen. Er werden op 7 december 2003 29 Amsterdamse baby's geboren van acht verschillende nationaliteiten.

DUNYA EN DESI

De televisie-serie over de vriendschap tussen een Nederlands en een Nederlands-Marokkaans meisje is erg populair onder jongeren.

Maryam Hassouni (actrice, speelt Dunya): 'Ik ben eigenlijk een Nederlands meisje dat heel slecht Marokkaans spreekt.

Sommige dingen zijn waardevol in je eigen cultuur en die neem je dan mee... Mijn favoriete vakantieland is Marokko. Ik heb daar veel familie wonen en de sfeer is er zo heerlijk relaxed. Ik hou helemaal niet van koken, maar wel van lekker eten: voor rijst, pasta en paëlla of zoete spekkies mag je me altijd wakker maken. Maar ook voor

een cd'tje van Lenny Kravitz of een film met Bruce Lee! Zelf zit ik op Tae Kwondo en ik ben nu bezig met mijn blauwe band. Ik vind het leuk om mensen uit hun tent lokken, een beetje te pesten. Ik kijk graag naar Buffy the vampire slayer, en ik hou van voetballen (nog steeds!), basketballen, en alle soorten muziek luisteren. Eén van mijn dromen is om ooit samen met Enrique Iglesias een liedje te schrijven

De 31 jarige marokkaanse schrijver MohammedBenzakour.“Dejeugdigmens van nu staat los van de fysieke werkelijkheid. Marokkaanse (probleem)jongeren staan los van hun gezinssituatie, van de Nederlandse samenleving. Ze zijn in een vacuüm terecht gekomen waarin

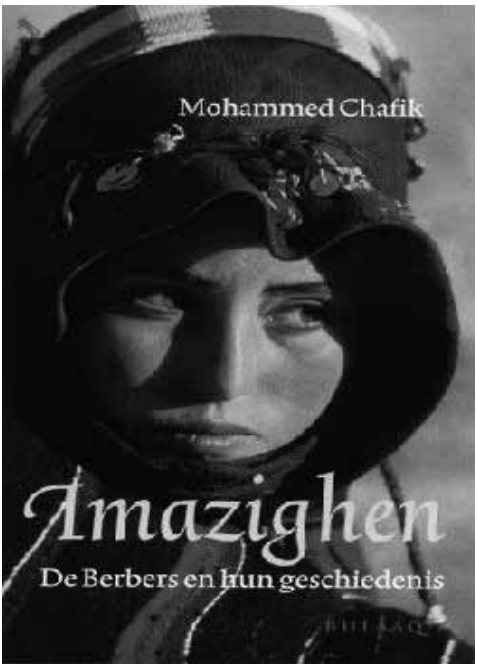
(die zijn altijd zo mooi). Eigenlijk lijkt ik absoluut niet op Dunya uit de serie. Ik ben veel drukker dan Dunya. Zij is een heel intelligent meisje dat eerst nadenkt en dan doet. Ik doe het juist andersom! Ook mijn kleding is totaal anders, Dunya is veel netter dan ik. Maar ergens lijken we ook weer op elkaar... we hebben allebei zo onze dromen.

niemand naar ze omkijkt of nog echte aandacht voor ze heeft. Het probleem is echter niet Marokkaans, het probleem is sociologisch, pedagogisch. Het is een probleem dat je hier in Nederland moet oplossen.”

DE IMAZIGHEN EN HUN GESCHIEDENIS

De Berbers of Imazighen zijn de oudst bekende bewoners van Noord-Afrika. Na handelscontacten met Foeniciërs en Romeinen werd hun woongebied in de zevende eeuw onder de voet gelopen door Arabieren, die het land islamiseerden. De islam is door praktisch alle Berbers overgenomen, maar zij hebben in groten getale hun eigen taal behouden.

Tot voor kort heeft de Marokkaanse overheid de Berber-identiteit ontkend en uitingen daarvan onderdrukt. Er is met name in de laatste jaren in Europa en Marokko een de grote behoefte naar kennis ontstaan over de Berber-cultuur. Het overgrote deel van de 400 000 Marokkanen in Nederland en België is van huis uit Berbertalig.

HET TAMAZIGHT

Berbers zijn de autochtone bewoners van de Maghreb. Vanaf de zevende eeuw is door de Arabisch-islamitische verovering in Marokko een proces van islamisering op gang gekomen dat bijzonder snel voltooid was, en een proces van arabisering dat tot op heden nog niet voltooid is: ongeveer 45 procent van de Marokkaanse bevolking is nog berberofoon of Berbers-sprekend.

Berberofone Marokkanen noemen we Berbers; arabofone – dat wil zeggen Arabisch dialect als moedertaal hebbende – Marokkanen noemen we Arabieren. Afgezien van de stedelijke migratie treft men de Berbers aan in de berg- en woestijngebieden die vroeger bij uitstek tot de Bilaad as-Siba behoorden. Zij vormen de laagste economische klasse binnen de Marokkaanse klassenmaatschappij.

Omdat het Berbers niet of op zeer beperkte schaal geschreven wordt, is de cultuur van de Berbers bij uitstek een vale cultuur van analfabeten. Deze vale cultuur kan bogen op een rijke traditie van onder meer verhalen en poëzie, maar vindt geen genade in de ogen van de stedelijke Arabieren die opgegroeid zijn in de Arabische - of Arabische en Franse - schriftcultuur. Zo worden Berbers vaak door Arabieren met minachting bekeken en gediscrimineerd.

Berbers lijken weinig waarde aan hun taal toe te kennen gegeven het feit dat zij, indien zij naar Arabischtaalgereken streken of steden verhuizen al snel het heersende dialect overnemen ten koste van de eigen

taal. Deze verandering van taal impliceert echter niet onmiddellijk een uitwisseling van de Berberidentiteit. De varianten van het Berbers verschillen, zoals gezegd, in verstaanbaarheid veel van elkaar. Vandaar dat de Berbers vaak gebruik maken van het Marokkaans-Arabisch als 'lingua franca'.

Overigens zijn het doorgaans Berber-vrouwen die in afgelegen streken wonen, die alleen maar Berbers spreken. Door de dominantie van het Arabisch spreekt bijna elke mannelijke Berber, de eerste contactpersoon met de buitenwereld in het gezin, in mindere of meerdere mate wel een vorm van Arabisch.

BRON : FOTOGRAAF WILLIAM COUPON, 1998

December 17, 2004
De relatie tussen Nederland en Marokko is al 400 jaar oud. Het eerste contact stamt uit 1605 en resulteerde in 1610 in een verbond tegen de gemeenschappelijke vijand Spanje. Hollandse schepen konden in de Marokkaanse havens veilig aanleggen en werden beschermd tegen barbaarse kapers. Overigens sloten zich in de loop

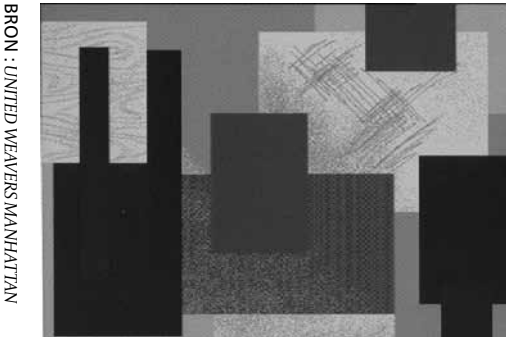
BRON : TELEGRAAF, VRIJDAG, 17-12-2004

16 december 2004
De Marokkaanse minister van Cultuur, Mohammed Achaari, woonde de opening van de tentoonstelling 'Marokko, 5000 Jaar Cultuur' in de Nieuwe Kerk in Amsterdam bij. Ook hij vindt kennis van elkaanders culturen essentieel om tot onderling begrip

BRON : DIVERSE MEDIA, 16 DECEMBER 2004 ANP

van de jaren ook heel wat afvallige Hollanders aan bij de piraten in Salé (vlakbij Rabat). Sommigen bekeerden zich zelfs tot de islam. Twee keer werd Michiel de Ruyter eropuit gestuurd om de kapers te bestrijden en de afvallige christenen (de Renegaaten) te straffen. Zijn praalgraf in de Nieuwe Kerk is dan ook opgenomen in de expositie.

te komen. Achaari: "We dachten dat in de onderlinge relatie tussen Marokkanen en West-Europeanen de economische en sociaal-maatschappelijke aspecten het belangrijkste zouden zijn. Dat blijkt niet helemaal zo te zijn. Misschien hebben we de culturele kant een beetje verwaarloosd."

BRON : UNITED WEAVERS MANHATTAN

Tapijt
Soho Berber

BRON : CATALOCUS MAROKKO 5000 JAAR, NIEUWE KERK TE AMSTERDAM 2004

Fés, 14e eeuw
Geglazuurd aardewerk, polychroom
(...) Dit paneel is afkomstig uit een benedenvertrek van het thans verdwenen huis Dan Swiqet ed-Debban (...) Het wordt bekroond met een fries van uitgesneden aardewerk, met een lofschrift voor de zielenrust.

23 november 2004
AMSTERDAM - Twee grote moskeeën ondertekenen deze week samen met het Amsterdamse stadsdeel De Baarsjes het zogenoemde 'contract met de samenleving'. In de overeenkomst, die volgt na de moord op Theo van Gogh, spreken ze onder meer af signalen van 'extreem gedrag' in de gaten te houden en te melden aan elkaar.

BRON : ANP 23 NOVEMBER 2004

De Marokkaanse moskee Nour, die ook bij de onderhandelingen is betrokken, moet nog overleggen met zijn achterban over het contract. Het bestuur staat wel positief tegenover de overeenkomst. De Pakistaanse moskee Moka Ghousia Masjid en de Turkse Aya Sofia zetten wel een handtekening.

MOSKEE TEKENT CONTRACT MET STADSDEEL NIET

De Marokkaanse moskee Nour in het Amsterdamse De Baarsjes weigert vooralsnog met het stadsdeel een zogeheten Contract met de Samenleving te sluiten. De Turkse en Pakistaanse moskee ondertekenden het contract vorige week.

Na de moord op Theo van Gogh en de brandstichting in diverse moskeeën, wilde stadsdeelvoorzitter Henk van Waveren afspraken maken met de moskeeën in de buurt. De moskeeën moeten onder meer beloven dat zij maatregelen nemen als zij zien dat een moskeebezoeker radicaliseert.

BRON : VOLKSKRANT ZATERDAG, 04-12-2004

Met enig uitstel tekenden twee van de drie gebedshuizen het contract. Het bestuur van de Nour-moskee zegt het wel eens te zijn met de inhoud van het contract, maar toch bezwaren te hebben. Woordvoerder Ahmed Youssef: 'Iedereen in Nederland sluit toch een contract af met de samenleving. Waarom moeten wij dan apart iets ondertekenen?'

Ondanks de bezwaren wil de Nour-moskee toch proberen zover te komen dat het contract getekend kan worden. Youssef: 'We hebben de tekst in het Marokkaans vertaald. Die gaan we aan de leden meegeven. Als de meerderheid voor is, tekenen we.'

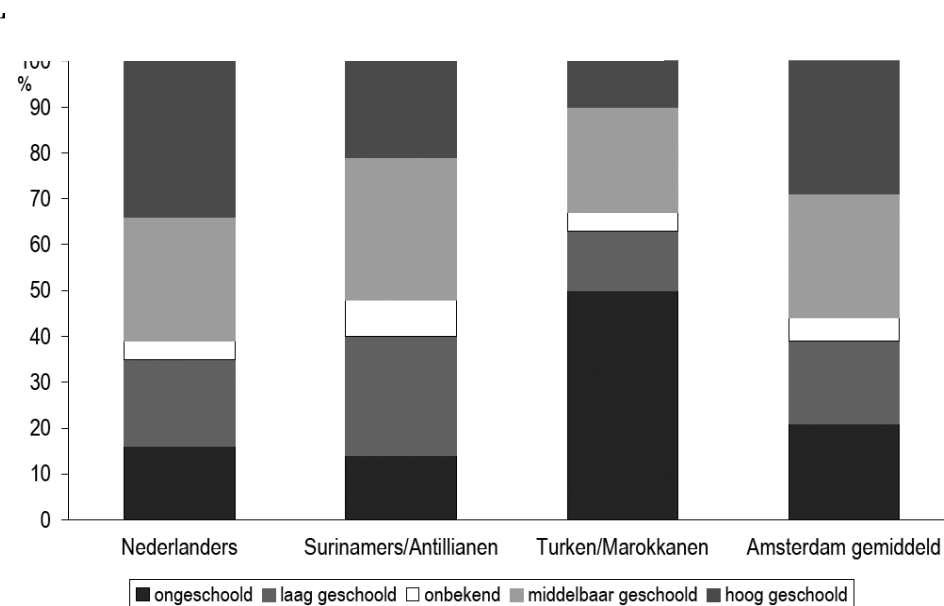
BRON : INTERVIEW MET AHMED LAROUZ, VOORZITTER VAN TANS.*

(...) Ahmed Larouz woonde in zijn kinder-
tijd in een oase in de Marokkaanse woestijn, zijn puberteit bracht hij door in een Marokkaanse stad en sinds elf jaar woont hij in Nederland. 'Misschien zit ik morgen wel in Australië. Je hebt als allochtoon iets extra's in je bagage, je bent multicultureel en kunt makkelijker met verschillende

mensen communiceren. De armoede die ik heb meegemaakt, heeft me bovendien sterk gemaakt.'

*Tans - *Towards a new start* -, een club van ruim duizend hoogopgeleide allochtonen met voornamelijk Marokkanen.

BRON : (O+S), HET AMSTERDAMSE BUREAU VOOR ONDERZOEKEN STATISTIEK

Etnische groepen naar opleidings niveau

BRON : NIET BEKEND

BRON : FORUMS, MAROKKO.NL, ARTIKEL OVER RACHMA EL MOUDEN EN HAAR SUCCESVOLLE MAROKKAANSE ONDERNEMING, HET MAS (MULTICULTUREEL AMSTERDAMS SCHOONMAKEDRIJF)

ONDERNEMERS

De grootste ondernemersdrang is te vinden bij de Turken, dan volgen de Surinamers, de Chinezen, de Marokkanen en de Egyptenaren. Onderzoeker Harry van den Tillaart neemt een snellere groei van het aantal starters onder allochtonen dan onder autochtonen waar. Daarnaast is het aantal faillietverklaringen onder allochtonen ondernemers sterk afgenomen. (...) 'Je moet lef hebben om naar een ander land te vertrekken. Dezelfde soort lef is nodig voor het beginnen van een eigen bedrijf.' Voor veel allochtonen is een eigen bedrijf de enige mogelijkheid om te ontsnappen aan discriminatie en een laag werkniveau (...)

BRON : DEELRAAD DE BAARSJES STEDELIJK VERNIEUWINGSPLAN VAN AANPAK CHASSÉBUURT FEBRUARI 2002

(...) Hoofddoelstelling sociale pijler: Het creëren van kansen voor de bewoners van de Chassébuurt om hun sociaal-economische positie te verbeteren en sociale relaties binnen de buurt te versterken. Het scheppen van mogelijkheden voor bewoners om zich meer te ontplooiën, zich meer te redden en meer te participeren in de samenleving. Maatregelen zijn een ander en beter aanbod van sociaal-maatschappelijke voorzieningen, te

Robert Kloosterman, hoogleraar economische geografie en planologie aan de Universiteit van Amsterdam, ziet een ontwikkeling waarbij kleine ondernemers meer kansen krijgen. Al lijken de verschillende groepen migranten nauwelijks op elkaar, ze hebben toch gemeen dat een eigen bedrijf ze de kans geeft onafhankelijk te zijn en welvaart te creëren. Hij maakt een onderscheid tussen de eerste generatie allochtonen die door werkloosheid gedwongen was zelf goedkope zaken op te zetten en Surinamers en Antillianen die vaak hoger zijn opgeleid en sneller iets nieuws opzetten.

realiseren in de driehoek Chassékerk en speeltuin Plan West/La Rainbow: de Brede School- Breed Buurtcentrum. De invulling van de sociale pijler vindt deels ook plaats in de Edelsmedenschool, die eind 2002 vrijkomt. Daarnaast is het vormen en versterken van netwerken van professionele instellingen noodzakelijk om een gerichte aanpak van de problemen en kansen mogelijk te maken.

BRON : NIET BEKEND

KERNCIJFERS STADSDEEL DE BAARSJES, 2000-2004

BRON : HET AMSTERDAMSE BUREAU
VOOR ONDERZOEK EN STATISTIEK (O+S)

1 januari	DE BAARSJES		AMSTERDAM	
	eenheid	2000	2003	2004
totale bevolking	abs.	34810	34343	34005
	%	50,7	50,7	50,7
w.o. vrouwen				

leeftijdsgroepen

0-3 jaar	%	5,4	5,8	5,7	5,2
4-7 jaar	%	3,9	3,7	3,9	4,2
8-12 jaar	%	3,9	3,9	3,8	4,8
13-17 jaar	%	3,5	3,5	3,4	4,7
18-24 jaar	%	11,6	10,4	10,5	8,8
25-29 jaar	%	16,0	14,3	13,8	9,2
30-39 jaar	%	22,8	24,9	25,2	20,4
40-49 jaar	%	12,0	12,9	13,3	15,6
50-64 jaar	%	12,1	12,4	12,4	15,6
65 jaar e.o.	%	8,9	8,2	8,1	11,4
allochtonen 1e generatie	%	30,9	32,2	31,9	29,2
allochtonen 2e generatie	%	18,5	20,1	20,0	19,5
autochtonen	%	50,6	47,8	48,1	51,3
huishoudens	abs.	20054	19925	19895	404507
gemidd. woonduur op adres	jaar	7,8	7,8	7,8	8,1
woningvoorraad	abs.	18678	18677	18762	375676
w.o. 3 kamers	%	52,4	52,3	52,3	34,6
w.o. 4 kamers	%	18,3	18,3	18,6	24,9
a.b.w. tot 65 jaar (thuisw.)	abs.	2816	2135	2135	39992
werkloosheid *	%	12,9	10,3	11,1	9,7
werkloosheid allochtonen *	%	16,9	13,0	12,1	11,4
potentiële beroepsbevolking *	abs.	26651	26428	26286	534807
vestigingen met werkz. pers.	abs.	1640	1787	1759	57651
werkzame personen	abs.	5765	4990	5053	414003

leerlingen/schooljaar	eenheid	1999/'00	2001/'02	2002/'03	2002/'03
basisonderwijs	abs.	2425	2373	2242	56938
(voortgezet) speciaal onderwijs	abs.	164	165	59	5370
voortgezet onderwijs	abs.	-	-	-	33670
praktijkonderwijs	abs.	-	-	-	1077

* niet-werkende werkzoekenden (nww) als % van de (allochtone) bevolking van 15-64 jaar

** bevolking van 15-64 jaar

BEVOLKING VAN DE BAARSJES NAAR LEEFTIJDGROEPEN EN ETNISCHE GROEPEN, 1 JANUARI 2004

LEEFTIJD LANDEN	SURINAMERS		ANTILLIANEN		TURKEN		MAROKKANEN		ZUID-EUROPEANEN	NIET-GEÏND.	
	GEÏND.	LANDEN	NEDERLANDERS		TOTAAL						
0	37	5	67	125	21	62	25	212	554		
1	32	2	70	104	12	78	29	148	475		
2	20	2	71	113	15	71	29	137	458		
3	36	1	74	94	17	78	22	117	439		
4	35	5	60	101	12	51	19	122	405		
5	32	5	69	69	17	63	20	72	347		
6	33	2	48	64	9	58	13	66	293		
7	19	3	57	67	8	40	9	70	273		
8	28	2	43	59	9	45	12	67	265		
9	30	1	52	57	8	42	14	59	263		
10	24	3	55	59	8	43	12	54	258		
11	27	4	41	65	9	32	9	52	239		
12	27	3	54	57	10	36	9	57	253		
13	31	5	40	56	7	30	10	38	217		
14	30	2	51	58	4	28	8	54	235		
15	16	2	53	56	10	32	6	58	233		
16	27	3	47	58	5	26	5	61	232		
17	29	2	48	54	6	32	7	57	235		
18	37	5	55	73	4	38	11	83	306		
19	33	3	50	88	8	63	12	123	380		
20	42	9	64	80	13	46	28	167	449		
21	39	5	69	86	10	61	24	182	476		
22	36	10	73	94	8	76	37	285	619		
23	50	6	81	87	12	76	36	295	643		
24	41	10	69	107	15	74	57	335	708		
25+	1583	241	1734	1982	898	2403	2322	13387	24750		
Totaal	2374	341	3195	3913	1155	3684	2985	16358	34005		
0-4	160	15	342	537	77	340	124	736	2331		
5-9	142	13	269	316	51	248	68	334	1441		
10-14	139	17	241	295	38	169	48	255	1202		
15-19	142	15	253	329	33	191	41	382	1386		
20-24	208	40	356	454	58	333	182	1264	2895		
25-29	210	49	345	374	152	461	465	2636	4692		
30-34	249	48	290	373	169	503	575	2810	5017		
35-39	232	31	264	331	169	442	411	1685	3565		
40-44	221	25	236	258	90	358	254	1125	2567		
45-49	189	21	157	195	63	275	199	847	1946		
50-54	144	24	160	125	63	178	136	781	1611		
55-59	109	18	96	96	59	76	159	814	1427		
60-64	85	12	99	115	57	40	103	669	1180		
65-69	67	7	54	87	47	30	85	541	918		
70-74	42	3	26	26	19	18	54	445	633		
75-79	23	0	5	2	5	13	26	364	438		
80-84	6	1	2	0	5	4	26	349	393		
85+	6	2	0	0	0	5	29	321	363		
Totaal	2374	341	3195	3913	1155	3684	2985	16358	34005		

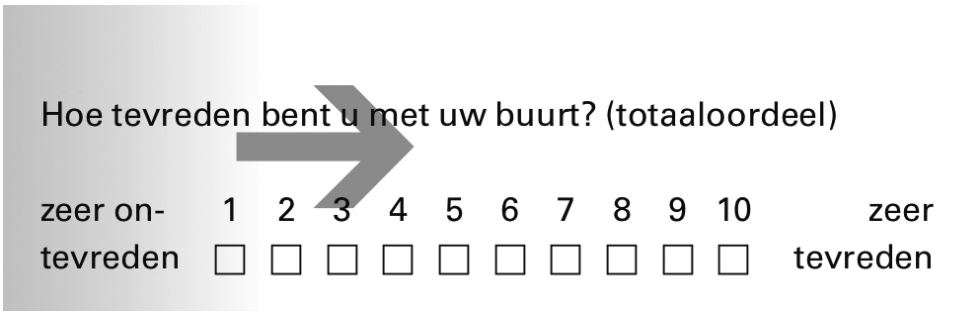
Vooral wijken in stadsdeel Amsterdam-Centrum en in delen van de stadsdelen Amsterdam Oud-Zuid, Westerpark, De Baarsjes en Bos en Lommer verliezen per

saldo starters. Deze bedrijven verhuizen naar de randen van de stad, vooral naar delen van de westelijke tuinsteden en delen van Zeeburg en Oost/Watergraafsmeer.

KORTE BERICHTEN

Amsterdamse wijk proeftuin voor leefbaar groen De Chassébuurt in het Amsterdamse stadsdeel De Baarsjes is proeftuin voor het project ‘Groen in de Wijk’. Metingen moeten de komende jaren uitwijzen of meer openbaar groen vervuiling, verloedering en criminaliteit kan tegengaan. Groen in de Wijk is een project van Groenforum, een alliantie van 33 bedrijven en organisaties die het

maatschappelijkebelang van groen willen benadrukken. Coördinator Piet Steltman van Groenforum vindt De Baarsjes een uitgelezen keus. ‘Het is een wijk met een versteende publieke ruimte. Je kunt laten zien dat groen echt iets toevoegt.’ Volgend voorjaar zal de eerste nieuwe aanplant de wijk groener maken. Meer informatie op www.groenforumnederland.nl.
(Project is niet door gegaan)

[Alle gevonden passages in de Stadsdeelmonitor na het geven van een zoekopdracht met het woord ‘Chassébuurt’]
Blz 30 In de Chassébuurt blijft de tevredenheid van de bewoners over een aantal basisvoorzieningen achter bij de rest van het stadsdeel.
Blz 33 Opvallend is verder dat de relatieve sociale participatie in de Chassébuurt in tegenstelling tot 2001 nu laag is.
Blz 34 Tijdens de vorige meting waren de bewoners van deze buurt in vergelijking met bewoners van andere buurten nog het meest actief. De verschillen tussen de Chassébuurt en de andere buurten is echter in geen van de gevallen significant.
Blz 37 Bewoners is gevraagd hun algemene oordeel over de woonomgeving uit te drukken in een rapportcijfer. (...) De Postjesbuurt krijgt van haar bewoners de hoogste waardering (6,9), de Chassébuurt de laagste (5,9).

Blz 38 De bewoners van de Postjesbuurt vinden hun woonstraten het meest veilig en bewoners van de Chassébuurt het minst.
Blz 46 Vooral bewoners van de Chassébuurt en de Admiralenbuurt Noord en -Zuid zijn ontevreden over het schoonhouden rondom de containers.
Blz 47 Bewoners die niet tevreden waren over het schoonhouden van straten en pleinen kregen de vraag voorgelegd of zij denken dat de situatie zou verbeteren als een groepje buurtbewoners zelf een oogje in het zeil houdt en waar nodig ook zelf af en toe de bezem pakt. (...) In de Geuzen/Doesbuurt en in de Chassébuurt hebben relatief minder mensen vertrouwen in deze aanpak (beide 60% van de bewoners).
Blz 50 Bijna een kwart (24%) van de bewoners in de Chassébuurt noemt de situatie in de woonstraten vaak onveilig en slechts 28% vindt de straten veilig genoeg.

Blz 52 De meest belangrijke oorzaak van verkeersonveiligheid in woonstraten is het te hard rijden door automobilisten. Deze oorzaak wordt vooral vaak genoemd in de Admiralenbuurten en ook in de Chassébuurt.
Blz 53 Bekendheid met de conciërge leidt niet automatisch tot meer contact. In de Chassébuurt weet 59% van de bevolking van zijn bestaan, terwijl het percentage dat contact met hem heeft gehad relatief laag ligt.
Blz 55 Respondenten uit de Chassébuurt voelen zich 's avonds vaker onveilig dan respondenten uit andere buurten.
Blz 56 Bijna een kwart van de respondenten uit de Chassébuurt voelt zich 's avonds vaak onveilig.
Blz 57 Respondenten is ook gevraagd of zij denken dat de kans om slachtoffer te worden van een misdrijf is toegenomen of juist is afgenomen. (...) In de Chassébuurt denken relatief veel mensen dat de kans is toegenomen.
Blz 61 Bewoners van de Chassébuurt is minder verhuisgeneigd dan de bewoners van de andere buurten.
Blz 62 Bewoners van de Chassébuurt denken het vaker dan bewoners uit andere buurten niet te kunnen verhuizen.
Blz 64 In de buurten waar de meeste respondenten in een huis van een woningbouwvereniging wonen (Chassébuurt en de Admiralenbuurten) is het aandeel huisbezitters het laagst.
Blz 67 De bevolking van de Chassébuurt is minder verhuisgeneigd.
Blz 67 Turken en Marokkanen zijn het minst geneigd om te verhuizen. Bewoners van de Chassébuurt zijn relatief het minst verhuisgeneigd, (...)

Blz 68 Bewoners van de Chassébuurt denken het vaakst niet te kunnen verhuizen.
Blz 73 De bewoners van de Chassébuurt gaan vaker minimaal eens in de week naar de markt terwijl Postjesbuurtbewoners minder vaak dan gemiddeld gaan.
Blz 78 Bewoners van de Chassébuurt gaan relatief minder vaak naar de binnenstad en vaker naar de Kinkerstraat dan de bewoners van de andere buurten.
Blz 78 Zo gaat 42% van de bewoners van de Chassébuurt minimaal eens in de week naar de markt terwijl dit percentage voor de Postjesbuurtbewoners slechts 21% is.
Blz 81 In het rapport Buurtprofiel Chassébuurt van O+S zijn er drie groepen bewoners in De Baarsjes onderscheiden.
Blz 81 ...Een groep die relatief arm en oud is. Deze groep komt – hoewel het aantal respondenten zeer klein is – significant vaker voor in de Chassébuurt, de Admiralenbuurt-Noord en de Admiralenbuurt-Zuid.
Blz 85 Vooral over de Admiralenbuurt-Zuid en de Chassébuurt zijn bewoners ontevreden; bijna een kwart is van mening dat het straatbeeld is verslechterd.
Blz 86 De Chassébuurt trekt het gemiddelde echter omlaag.
Blz 86 Vooral de Chassébuurt wordt in dit opzicht negatief gewaardeerd.
Blz 86 Hoewel veel bewoners dus prettig wonen in De Baarsjes, de verhuisgeneigdheden is afgenomen en het buurtoordeel volgens de leefbaarheidsrapportage is verbeterd, blijkt de vervuiling – met name in de Chassébuurt – een serieus probleem te zijn in De Baarsjes.

Bron

(...) Dec 2004. Enkele jaren geleden signaleerde stadsdeel De Baarjes dat er weinig allochtonen bij de vuilnisophalddienst werkzaam waren. Ze startte het Kasbah-project. Doel was om vuilnismannen beter met diversiteit om te leren gaan.

Een groep vuilnismannen vloog voor een stage naar Istanbul om daar samen te werken met Turkse collega's. De Baarsjes maakte een film met bijbehorend cursusmateriaal.

Juni Kunstmaand Kunst/Afval project, langs kunstspoor de Witte Ruijter

DE WITTE RUYTER

Uit de Witte de Withstraat en de Admiraal de Ruijterweg zijn veel winkels verdwenen. Daar kwamen uitzendbureaus en koffiehuisen voor terug, die de etalages van binnen afplakten, met plastic of doe-

ken. En dat ziet er niet gezellig uit.

Vandaar dat het stadsdeelbestuur met een plan is gekomen om een aantal winkelpanden te verbouwen tot galeries met etalages, waar je de kunstenaar aan het werk ziet.

(...) In Europa trekt Amsterdam na Parijs, Londen en Rome de meeste bezoekers. De kunstensector in zijn geheel zorgt voor een fors economisch effect. Om de voorsprong die we op andere steden hebben, zeker internationaal gezien, te behouden, vragen verschillende zaken meer aandacht.

Zo zijn meer vestigingsmogelijkheden nodig voor instellingen, voor kunstenaars en voor kunststudenten. Dat vraagt om meer betaalbare ruimte en om betere bestuurlijke coördinatie. Er is permanent beleidsmatige aandacht nodig voor productiehuisen, ateliervoorzieningen, werkplaatsen en broedplaatsen, zowel voor jong talent als voor gevestigde namen. Verzamelplekken en verzamelgebouwen lijken de aangewezen oplossing voor artistieke samenwerking en een efficiënte inzet van middelen. Er moeten meer presentatiemogelijkheden komen voor kunstenaars en kunstproducten in het zogenaamde middensegment. Dat is

ook van belang voor de cultuurbezoekers van de stad. Het ligt voor de hand niet te denken in monoculturele presentatieplekken, maar aan locaties waar meerdere functies bijeenkomen. Cultureel Amsterdam is volop in ontwikkeling. Naast de binnenstad ontstaan er andere centrale plekken met een eigen karakter. Voorbeelden zijn de Noordelijke IJboer (onderzoek en kleinschalige ontwikkeling), de ontwikkelingen in het Centrumgebied Zuidoost (laagdrempelig populair), de plannen voor de Zuidas (internationale presentatie), het recente atelier- en galerieoffensief van De Baarsjes ('Quartier Chassé') en de aanpak van de Westelijke Tuinsteden. In de culturele sector is er behoefte aan ruimte voor ontplooiing voor sociale en culturele verscheidenheid, aan een goede inrichting van de openbare ruimte, en aan intensieve en gemengde stedelijke milieus.

OP DE CULTURELE TOER

De creative city is een hype. Ook Amsterdamse wijk De Baarsjes wil verslonsde winkelstraat nieuw leven inblazen met galerieën. Kunst als wonderolie.

De Baarsjes was een thuishaven voor kantoorpersoneel en ‘nette’ arbeiders, de Witte de Withstraat een keurige en veelzijdige winkelstraat. Tot het verval toesloeg. Het winkelpubliek werd minder koopkrachtig. Kwaliteitszaken maakten plaats voor coffeeshops, wasserettes en belwinkels. Niet altijd even fraai. En ook niet altijd pluis; geregeld moet een pand de deuren sluiten nadat het is ontmaskerd als witwasgelegenheid voor crimineel geld.

Nu leeft de Witte de Withstraat tussen hoop en vrees, tussen verslonsd en verzorgd. Achter de grauwe vitrages op nummer 123 is een illegaal bordeel gevestigd, dat is een publiek geheim. Maar er zijn ook een paar fraai ogende kapperszaken met voornamelijk Marokkaanse en Turkse clientele. De etalages van hoedenwinkel Hoofdzaak en bloemen- en plantenzaak De Lelie nodigen uit tot stilstaan. Helaas zijn beide het grootste deel van de week gesloten. Achter de ludiek ingerichte etalages van de kunstenaars is al helemaal geen leven te bespeuren. Waar is iedereen?

De culturele ambities van De Baarsjes passen in een nieuwe stroming, die stelt dat mensen in creatieve beroepen de motor zijn van de moderne stedelijke economie. De bedenker van deze creative city-gedachte, de Amerikaan Richard Florida,

reist momenteel de wereld rond om zijn boodschap te verkopen. Stadsbesturen, ook het Amsterdamse, hangen aan zijn lippen.

De harde werkelijkheid in De Baarsjes is vooralsnog dat de kunstenaars zelf nauwelijks droog brood verdienen. Er moet flink wat geld bij. Het stadsdeel geeft 3 miljoen euro uit om 21 panden tot creatieve ruimte om te bouwen. Het grootste deel van het geld gaat op aan huurverlaging voor de kunstenaars, die de normale huur niet kunnen betalen. Ze mogen de ruimte voor vijfjaar huren, en daarna nog eens eenzelfde periode als ze een positieve beoordeling krijgen. Dan is het de bedoeling dat ze op eigen benen staan. Zo moet er een ‘professioneel kunstklimaat’ in De Baarsjes ontstaan.

De Witte de Withstraat bestaat uit twee werelden. De druk pratende Marokkaanse mannen op het bankje voor de moskee hebben geen boodschap aan het gestaag groeiende artistieke gehalte van de straat, de jongeren voor de deur van koffiehuis Tanger evenmin. Stadsdeelbestuurder Witte Goudriaan noemt de tegenstellingen ‘spannend’. Hij hoopt dat de kunstenaars ‘signalen gaan geven over wat er speelt in de buurt’: ‘Kunstenaars kijken op een andere manier naar de werkelijkheid.’

Spannend is het zeker. Kunnen arme kunstenaars een winkelstraat behoeden voor verarming? Over een paar jaar zal blijken of de artistieke ambities van De Baarsjes een gouden greep waren of dat de creative city een valse belofte inhield.

de bewoners in de Chassébuurt heeft blijkens de Stadsdeelmonitor van 1998 belangstelling voor een huur- of koopwoning die duurder is dan f 300.000,-, maar deze woningen zijn in de buurt nauwelijks voorhanden. De woonomgeving wordt gekenmerkt door smalle en volle straten en relatief brede binnenterreinen die door weinig mensen kunnen worden gebruikt. De parkeerdruk is hoog en de verkeersvei-

ligheid laat te wensen over. Vanwege de stedenbouwkundige opzet van de buurt - smalle straten en grote binnentuinen - is er te weinig openbare ruimte. Veel mensen voelen zich onveilig op straat. Het beheer en de kwaliteit van de openbare ruimte wordt als onvoldoende ervaren. De verkeerscirculatie voor auto's is onlogisch en verbindingen voor het langzaam verkeer met de omgeving van de buurt kunnen beter.

Hoofddoelstelling fysieke pijler Het creëren van een duurzaam en wervend woon- en leefmilieu in de Chassébuurt

waardoor bewoners er willen blijven wonen en nieuwe bewoners er graag willen komen wonen. Deze doelstelling wordt bereikt door meer openbare ruimte te creëren, nieuwbouw voor specifieke doelgroepen(ouderen en gehandicapten), voorzieningen voor jongeren en kinderen, verbetering en differentiatie van de bestaande voorraad, een nieuw verkeerscirculatieplan en het herinrichten van alle straten in de buurt op een duurzame en hoogwaardige wijze. Een goed beheer is daarbij van eminent belang...

KUNSTENAARSATELIERS

Schilders als Piet Mondriaan en Karel Appel hadden als beginnende kunstenaars geen geld voor een atelier en zwierven van zolder naar zolder. Een betaalbaar atelier is in Amsterdam nog steeds lastig te

vinden, ondanks het broedplaatsenbeleid. Ons Amsterdam maakt een historische atelierroute.

Marjolijn van Riemsdijk

BRON : MAANDBLAD ONS AMSTERDAM, NR 7/8 FEBRUARI 2002

BRON : BRANCHEORGANISATIE VOOR MAKELAARS IN ONROEREND GOED

Object: **BEDRIJFSRUIMTE ADMIRALENGRACHT 52 HS - DE BAARSJES**
Bedrijfsruimte gelegen op de begane grond zonder tuin. De tuin wordt gebruikt door de bewoners van 1e verdieping. Tot voor kort is deze ruimte in gebruik geweest als werkplaats en opslag. Een onderstuk van circa 60 M2 met grote inrijdeuren. Vraagprijs: € 100.000,- K.K.

FYSIEK

Van de totale woningvoorraad bestaat ongeveer de helft uit bezit van het Woningbedrijf Amsterdam; 70% van de totale voorraad bestaat uit kernvoorraad (plus) woningen. Er zijn relatief veel grote woningen, maar deze bieden toch te weinig wooncomfort voor de veelal grote gezinnen. Veel woningen hebben een opknappbeurt nodig. Een kwart van

BEZOEK AAN GALERIE EN KOPEN VAN KUNST

Drie van iedere tien Amsterdammers (28%) hebben de laatste twaalf maanden een galerie of atelier bezocht. Onder de jeugd is dat twaalf procent. In Nederland bezoekt 19% van de volwassen bevolking jaarlijks één of meer keer een galerie, bij de jeugd is dat 14%.

Tabel 3.1 Bezoek Amsterdammers en Nederlandse bevolking aan galerie laatste 12 maanden (percentages) waarvan aantal keer bezoek

		1	2-3	4-11	12+
volwassenen	28	8	9	8	3
jongeren	12	5	6	1	0
landelijk volwassenen	19	8	8	3	1
jongeren	14	9	3	1	1

Galeries en ateliers worden vaker bezocht door Nederlanders, hoog geschoolden en huishoudens met een inkomen boven het minimuminkomen. Groepen Amsterdammers die minder dan gemiddeld een galerie binnen stappen zijn vaker te vinden onder Surinamers/Antillianen, Turken/Marokkanen, ongeschoolden, laag geschoolden, huishoudens met kinderen en huishoudens met een inkomen op of rond het sociaal minimum.

Tabel 3.2 Bezoek Amsterdamse volwassenen galleries laatste 12 maanden naar achtergrondkenmerken (percentages)

18-34 jaar	*28	
35-54 jaar	*30	
55 jaar en ouder	*25	
Nederlanders	34	
Surinamers/Antillianen	19	
Turken/Marokkanen	4	
ongeschoolden	6	
laag geschoolden	18	
middelbaar geschoolden	29	
hoog geschoolden	51	
huishoudens zonder kinderen	30	
huishoudens met kinderen	22	
minimuminkomen	20	
inkomen boven minimum	39	
Amsterdam gemiddeld	28	(*) verschillen niet significant (p>.05)

KOPEN VAN KUNST

Bijna een vijfde van de Amsterdammers (16%) koopt kunst, bijvoorbeeld een schilderij of sculptuur bij een galerie, op een veiling, bij een atelier, in een antiekwinkel of ergens anders. Acht van iedere tien Amsterdammers (83%) hebben dat de voorafgaande twaalf maanden niet gedaan. Eén procent kan zich het niet herinneren. Nederlanders (19%) kopen vaker dan gemiddeld kunst, Turken/Marokkanen minder vaak (5%). Het opleidingsniveau is niet alleen een goede voorspeller van galeriebezoek, dat geldt ook voor het kopen van beeldende kunst. Van de ongeschoolden heeft 8% een kunstvoorwerp aangeschaft, onder hoog geschoolden is dat 24%. Amsterdammers met een inkomen boven het minimum kopen twee keer zo vaak kunst (23%) als personen met een minimuminkomen (12%).

BEOEFENDE DISCIPLINES

Van de voorgelegde disciplines worden grafische kunsten (tekenen en schilderen) door volwassenen het meest beoefend. Een kwart van de volwassen Amsterdammers (24%) heeft de voorafgaande twaalf maanden wel eens getekend of geschilderd. Vijftien procent doet dat zeer regelmatig: zeker één keer per maand. Andere veel beoefende amateurkunsten zijn het maken van muziek (bespelen van muziek-instrument en zingen) én film en fotografie. Voor Nederland als geheel zien we hetzelfde patroon

Tabel 7.3 Deelname aan creatieve activiteiten Amsterdamse en Nederlandse volwassenen laatste 12 maanden (percentages) waarvan aantal keer:

	landelijk	Amsterdam	1	2-3	4-11	12+
tekenen, schilderen, grafisch werk	14	24	3	3	3	15
beeldhouwen, boetseren, sieraden maken	5	6	1	1	2	2
textiele werkvormen	8	10	1	2	1	5
zingen	13	13	1	1	2	9
muziekinstrument bespelen	12	15	1	2	2	10
toneel, mime, dans	5	.	.	.	.	.
toneel, mime	.	3	1	0	0	2
dans	.	8	1	0	2	5
fotografie, film, video verhalen, gedichten schrijven	9	17	2	2	3	10
muziek maken op computer	.	11	1	2	3	5
websites ontwerpen	.	5	0	1	1	3
andere creatieve bezigheid (kookkunst, tuinontwerp, modelbouw)	.	8	3	1	1	3
(.) niet gevraagd	.	7	1	1	2	3

De deelname aan kunstvakken afzonderlijk naar etnische groepen beschouwd laat zien dat er verschillen optreden. Nederlanders houden zich vaker bezig met grafische vakken, beeldende vakken, zang, muziek spelen en fotografie en film. Surinamers/Antillianen zingen, fotograferen én filmen en dansen vaker. Turken/Marokkanen beoefenen vaker kunstzinnige hobby's die met textiele werkvormen hebben te maken.

Tabel 7.4 Deelname beoefenaren naar etnische groep en discipline laatste 12 maanden, volwassenen (percentages)

	Ned	Sur/Ant	Tur/Mar gemiddeld	Amsterdam
tekenen, schilderen, grafisch werk	26	16	7	24
beeldhouwen, boetseren, sieraden maken	8	7	3	6
textiele werkvormen	11	6	13	10
zingen	15	16	5	13
muziekinstrument bespelen	17	15	4	15
toneel, mime	*	*	*	3
dans	6	11	4	8
fotografie, film, video	19	13	4	17
verhalen, gedichten schrijven	10	12	4	11
muziek maken op computer	3	5	4	5
websites ontwerpen	8	3	5	8

(*) verschillen niet significant (p>0.05)

Wiegbrug (Admiraal De Ruijterweg – De Clercqstraat)
Op vrijdag 4 juni om 18.00 uur zal wethouder Witte Goudriaan het beeld 'Boegbeeld' van kunstenaar Leonie Mijndijck presenteren aan de bewoners van het stadsdeel. Het beeld, gemaakt in opdracht van De Baarsjes, is in overleg met de bewoners gekozen. De onthulling van het beeld is een van de vele activiteiten tijdens Juni Kunstmaand in De Baarsjes.

Er is geen Amsterdamse brug die zo vaak open staat als die tussen de Jan Evertsenstraat en de De Clercqstraat. Als de rinkelende bellen eenmaal tot zwijgen zijn gekomen, groeit de groep wachtende

fietzers, voetgangers en automobilisten aan. Zwijgend kijken ze naar de Nooit Gedacht of de Fortuna, die gelost wegvaren van de Centrale Markthallen, les Halles van Amsterdam.

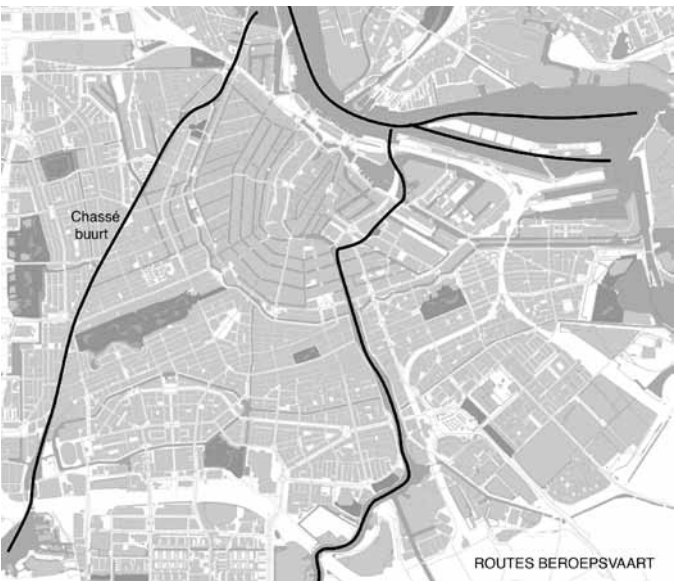
BEROEPSVAART
In 2003 hebben 21.196 beroepsvaart-schepen aangifte voor het binnen-havengeld gedaan bij Binnenwaterbeheer Amsterdam. Dit zijn met name binnen-vaartschepen die door de stad heen varen. Er zijn een drietal grote doorgaande routes voor de beroepsvaart, te weten via de Kostverlorenvaart, de Amstel en het IJ.

BRON : KUNST EN
BOUWEN STAATS-
LIEDENBUURT

'Langs de Kostverlorenvaart zag ik het
schip Ambitie varen...'
Frank Starik

Het winnende gedicht Manifestatie
'Nieuwe domeinen', 2004

BRON : GEMEENTELIJK HAVENBEDRIJF AMSTERDAM

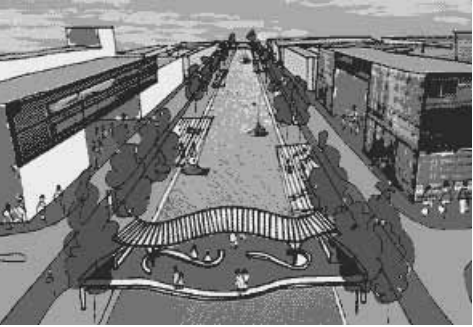

BRON : RUIMTELIJK STRUCTUURBEELD CHASSÉBUURT, AMSTERDAM, 2001; STEDELIJKE VERNIEUWING IN DE GORDEL
20-40 RAPPORTAGE VAN STEDENBOUWKUNDIG BUREAU URBAN DESIGN IN OPDRACHT VAN STADSDEEL DE
BAARSJES EN WONINGBEDRIJF AMSTERDAM

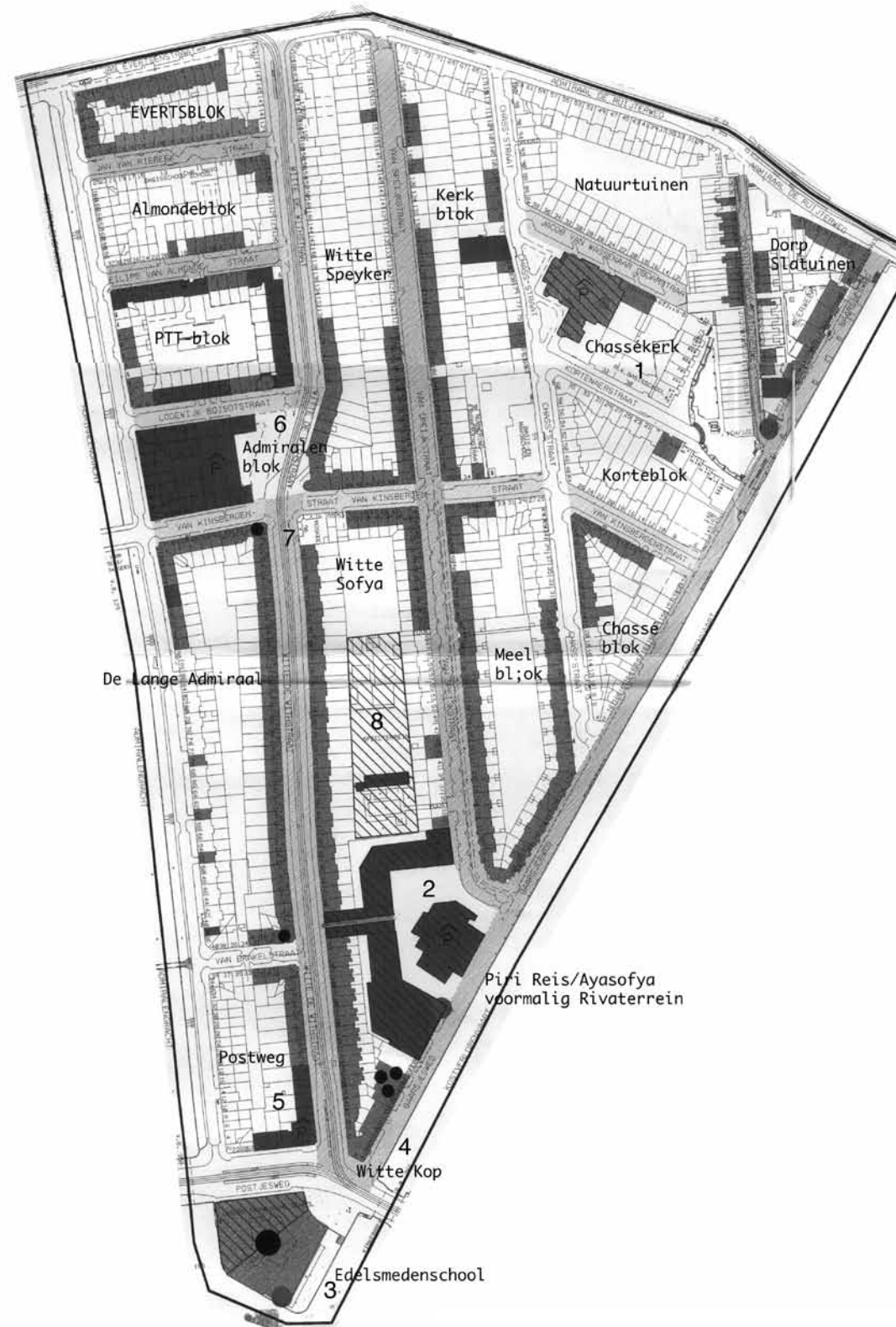
De Chassébuurt is een stedelijke woon-
buurt met een veelkleurige bevolking.
De buurt heeft volop kwaliteiten, zoals
de multiculturele mix, robuuste water-
lopen en de architectuur van de Amster-
damse School. Ondanks deze kwaliteiten
blijkt dat de buurt minder populair is bij
bewoners, ondernemers en potentiële
nieuwkomers. Het stadsdeel heeft daarom
besloten om een stedelijk vernieuwings-
plan voor de buurt te maken. Het Ruim-
telijk Structuurbeeld Chassébuurt is de
stedenbouwkundige vertaling hiervan.
Samen met bewoners is (in de vorm van
Ideeënateliers) geconcludeerd dat de
Chassébuurt volop kansen heeft. Het zoe-

ken is naar een strategie die als het ware
'de schone slaapster wekt'. Die strategie
is gevonden in de vorm van stedenbouw-
kundige 'accupunctuur': de selectieve
ontwikkeling van bijzondere plekken,
functies en ontbrekende verbindingen in
de buurt. Daarmee worden drie doelen
nagestreefd:

- Chassébuurt aan het water: de robuuste
waterlopen als handelsmerk van de
buurt bruikbaar en beleefbaar maken.
- Vernieuwing en transformatie van de
superblokken: nieuwe woningtypolo-
gieën en bijzondere tuinen en parkjes
in de bouwblokken.
- Heroveren van de openbare ruimte:
een structurele oplossing van de par-
keerdruk en aantrekkelijke routes voor
voetgangers en fietsers.

Versterken van de oriëntatie op het water

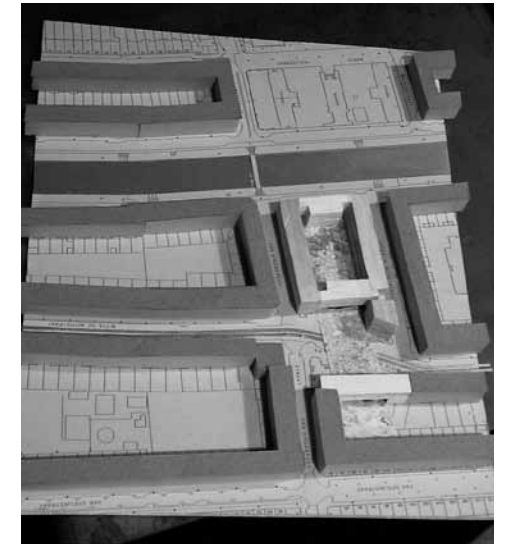

Stadsdeel De Baarsjes Projectkaart

PROJECTEN STADSDEEL DE BAARSJES

- 1 *Chassékerk*
Sloop/nieuwbouw of hergebruik Chassékerk en herinrichting omgeving
- 2 *Ayasofya*
Sloop Riva-garage nieuwbouw Ayasofya-moskee en woningbouw
- 3 *Edelsmedenschool*
Renovatie/verbouwing Edelsmedenschool Multicultureel centrum
- 4 *Witte kop*
Opknappen bloken herinrichting openbare ruimte kruispunt
- 5 *Hoek Postjesweg*
Sloop/nieuwbouw hoek Postjesweg (8 t/m 16) / Witte de Withstraat (1 t/m 9)
- 6 *Sloop/nieuwbouw Admiralenblok*
Aanleg nieuw plein, Witte de Withplein
- 7 *Project de Witte Ruijter*
Stimulering bedrijvigheid en cultureel ondernemerschap. Aantrekken van galleries en ateliers in de Witte de Withstraat.
- 8 *Plan West*
Sloop/ nieuwbouw jongerencentrum la Rainbow, vrijetijdscentrum en speel-terrein
- 9 *Herinrichting alle straten*
Nadruk op de wig
-Baarsjesboulevard
-Admiralengracht
- 10 *Aanpakken verkeerscirculatie wijk*

In het Ruimtelijk Structuurbeeld Chassébuurt van Urhahn cs (januari 2001) is onderzocht hoe de ruimtelijke structuur van de Cassébuurt versterkt en inzichtelijk gemaakt kan worden. Voor het Admiralenblok stelt dit rapport voor een plein in de Witte de Withstraat te maken en de straat bovendien visueel te verkorten door een toren op het plein te plaatsen. In het blok wordt een openbare binnentuin voorgesteld, die tevens een verbinding legt naar de Admiralengracht. Het blok wordt daarmee ruimtelijk een antwoord op de school aan de overzijde van de gracht, of een eventuele nieuwbouw daarvan in een gelijksoortige structuur.

PLAN WEST CHASSÉBUURT

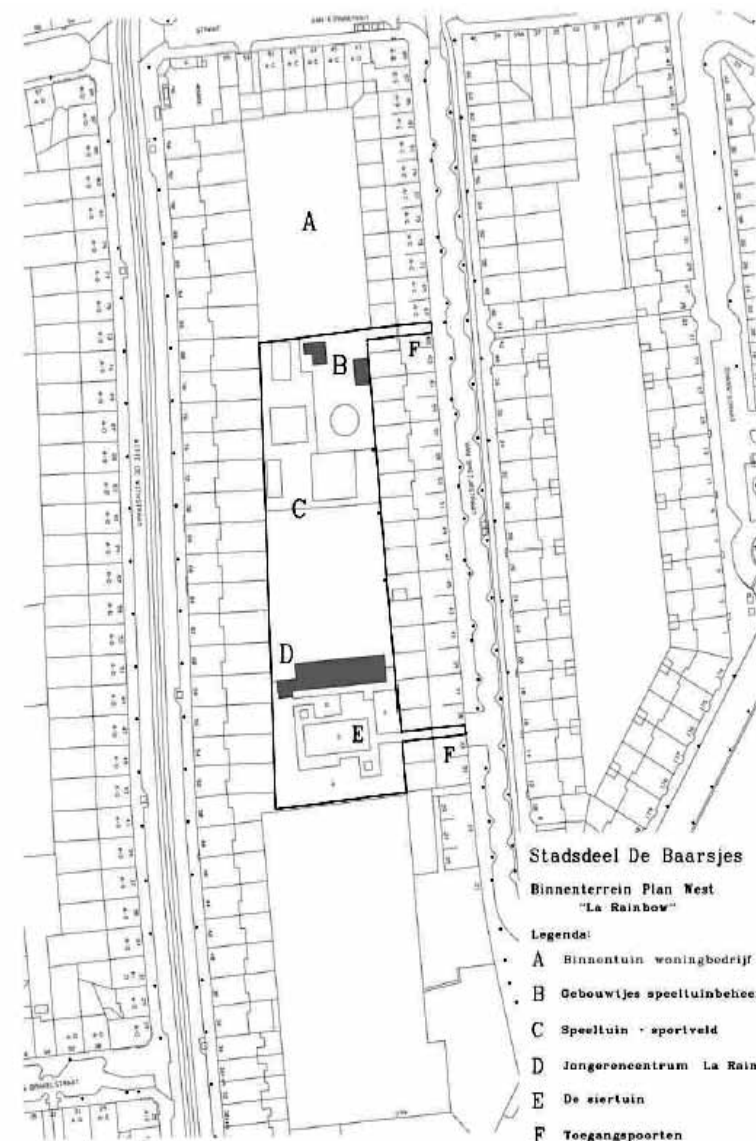
De Chassébuurt heeft iets minder dan 6000 bewoners en is de meest kinderrijke buurt van het stadsdeel. Veel van de kinderen zijn in hun vrije tijd aangewezen op de straat. Echter de Chassébuurt, is de buurt met de minst openbare ruimte en heeft vrijwel geen pleinen en pleintjes. De buurt wordt gekenmerkt door smalle en volle straten en relatief brede binnenterreinen die door weinig mensen kunnen worden gebruikt. Het straatbeeld van de Chassébuurt is smal, saai en somber te noemen. De buurt heeft vooral lange rechte straten met veel verkeer en geparkeerde auto's. Hiermee is de buurt slecht toegerust voor spelende kinderen en jongeren. Rondhangen en het gedrag van met name de jongeren in de buurt wordt door veel buurtbewoners als overlast ervaren en vergroot de onveiligheids gevoelens.

STEDELIJK VERNIEUWINGSPLAN

In het Stedelijk Vernieuwingsplan Chassébuurt (SDDB, februari 2002) is ingezet op

een extra aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen voor kinderen en jongeren tot 23 jaar. Besloten is de buurt te voorzien van een nieuw vrijetijdscentrum. Het binnenterrein aan de Van Speijkstraat met het jongeren centrum La Rainbow en Speeltuin Plan West leent zich bij uitstek voor laagdrempelige opvang en vrijetijdsbesteding. Het nieuwe vrijetijdscentrum wordt gebouwd op dit binnenterrein en zal de huidige voorzieningen vervangen.

De herontwikkeling van het binnenterrein omvat: een nieuw vrijetijdscentrum, een buitenterrein bestaande uit een sportveld, speeltuin & buurtterras. De doelgroepen van de nieuwe voorziening zijn kinderen, tieners en jongeren van 0 tot 23 jaar. Met het besluit van het College van B&W (2 september 2003) van de gemeente Amsterdam om vanuit de ISV middelen Stenen voor Sociaal 2003, bij te dragen aan het subsidieverzoek van stadsdeel De Baarsjes, is ook de financiële haalbaarheid voor het project gegarandeerd.

SPEELRUIMTE CHASSÉBUURT

Ook al is de Chassébuurt de meest kinderrijke buurt van de Baarsjes, er zijn er niet voldoende speelvoorzieningen en maar weinig ontmoetingsruimten. De parkeerdruk is hoog. Het is een buurt met zeer lange smalle straten, grote binnenterreinen en weinig openbare ruimte.

Bestaande speelplekken:

- Kortenaerplein 0-12 (met tijd bepalingen)
- Dorp Slatuinen (regelmatige tijden geopend)

- driehoek Chassékerk, pastorie (geen voorzieningen)
- Van Brakelstraat 0-8
- Postjesweg aan de vaart
- Speeltuin Plan West (regelmatige tijden geopend)
- Schoolplein Basisschool Al Siddieq (afgesloten voor de buurt)
- Schoolplein Basisschool St. Jan (afgesloten voor de buurt)
- Schoolplein Basisschool De Meidoorn (afgesloten voor de buurt)

Chassékerk gekraakt (21 september 2004)
Zondag 19 september heeft Kraakgroep West de Chassékerk gekraakt. Dit hebben zij, naar eigen zeggen gedaan voor kunstenaars die de kerk gaan gebruiken als atelier.

Het parochie-bestuur en het Bisdom hebben in 2003 een sloopvergunning aangevraagd voor de kerk, maar de kerk is door het stadsdeelbestuur op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. Hierdoor blijft de kerk noodgedwongen behouden.

De Parochie gebruikt de kerk niet meer voor Ere-diensten (de zogenaamde

Het voormalige Riva-terrein, waar onder meer Aya Sofia is gevestigd, heet voortaan Piri Reisplein. Het plein is vernoemd naar de Turkse cartograaf en admiraal Piri Reis. De nieuwe naam sluit aan bij de andere straatnamen in De Baarsjes, waar het merendeel van de straten en pleinen is vernoemd naar ontdekkingsreizigers, zeehelden en cartografen. Het Piri Reis-

(...) Een oude zeekaart uit begin 16e eeuw is al decennialang inzet van een heftig debat over een technologische hoogstaande beschaving in de oertijd. Hoe kon iemand Antartica als een ijsvrij continent tekenen, terwijl er al duizenden jaren een dik pak sneeuw en ijs ligt? Over raadsels en de dunne lijn tussen wetenschap en fantasie.

'Kom hieereens kijken!' Destem moethen getrild van opwindning, die dag in 1929, toen het Topkapi-paleis in Constantinopel – het tegenwoordige Istanbul – grondig werd verbouwd tot een museum. Meer

diensten op zondag) maar wel enkele malen per week voor vrijwilligerswerk (o.a. De Zonnebloem) en voor bezoekers die er een kaars willen opsteken en bidden.

Tevens is de Chassékerk de doorgang naar de kapel. Ook deze is sinds de kraak niet meer te bereiken voor de kerkgangers.

De kerk is nog niet ontwijd.

AT5 was aanwezig bij het daadwerkelijk kraken van de kerk. Op de beelden is te zien dat er op het altaar wordt gedanst en dat er bier wordt gedronken. Tevens worden de beelden van heiligen rondgereden.

plein ontstaat na het slopen van de oude Riva-garage. Het plein wordt straks aan de achterkant begrensd door twee nieuwe gebouwen met in totaal tachtig grotere koopwoningen. Midden op het plein komt de Aya Sofya-moskee te staan.

Piri Reis ('Pierie Ree-ies') maakte aan het begin van de zestiende eeuw maar liefst 215 zeekaarten.

dan vierhonderd jaar vormde dit paleis de zetel van de Osmaanse sultan, die er honderden concubines streng liet bewaken. Een groep historici bezocht uit nieuwsgierigheid de haremvertrekken en verwonderde zich over het doolhof aan kamertjes. Dan, uit een hoop puin, haast achteloos neergegoot in een hoek, trok een van hen een vergeeld stuk perkament tevoorschijn. Een stokoud hertenvel, vol met lijnen, tekeningen, stukjes tekst en contouren van wat continenten leken.

Thema 2

vrijdagen 7, 14, 21 en 28 januari 2005 10.00 - 16.00 uur
donderdag 6 januari openingsprogramma 10.00 uur

gespreksleiding en begeleiding: Jan Ruijter en Sylvia Deen

Solidariteit

Solidariteit lijkt momenteel een ondergesneeuwd begrip. Veel mensen lijken meer oog te hebben voor individualiteit. Dat is ook belangrijk, maar de wereld en de medemens kan niet zonder ons mededogen, onze interesse, aandacht en hulp. Immers ook zelf leven we mede door de inzet van anderen. De geachte inleiders gunnen ons inzake solidariteit een inkijkje in hun persoonlijke levensgeschiedenis en maken ons deelgenoot van bijzondere projecten. Zij luisteren hun toelichtingen op met exposities, literatuur en cultuur, theater en zang en openen gastvrij hun deuren voor enkele excursies. Dit alles vermag ons te raken en meer solidair te maken.

Donderdag 6 januari

10.00 uur

Gezamenlijk openingsprogramma**Vrijdag 7 januari**

10.00 uur

De hemelbestorming van Katholieken en Moslims

Over het bouwen van moskeeën is veel te doen. Bijval en opwindning.

Wouter Prins is conservator van het Museum voor Religieuze Kunst in Uden. Met dit Brabantse museum nam hij het initiatief tot een bijzonder tentoonstellingsproject. Hij onderzocht het huidige debat en de discussie zoals die gevoerd werd in de negentiende-, begin twintigste eeuw toen katholieken de godsdienstvrijheid aangrepen om

grote neogotische kerken te bouwen. Wouter Prins vertelt over dit initiatief, de expositie en de reacties daarop en over enkele panorama foto's van *Hans Wilschut* van nieuwe moskeeën in het stedelijk landschap.

De Stichting Arabesk en de Turks Islamitische Federatie zijn de samenwerkingspartners voor deze tentoonstelling. **Luc Pruijn** van *Cultuuronderdak* in Amersfoort verhaalt over Arabesk en voert ons langs de ontwikkeling van moskeeën in garages en verbouwde kerken, de eerste kleinschalige nieuwbouw, de imposante *heimweemoskeeën* en de huidige pogingen om de Islamitische gebedshuizen te integreren in het Nederlandse landschap en de stedenbouw.

De Wester Moskee

Uzeyir Kabaktepe en **Haci Karacaer**, resp. vice-voorzitter en directeur van de Federatie Milli Görüs Noord Nederland, zijn de drijvende krachten achter de bouw van de Wester Moskee op het voormalige Riva terrein in Amsterdam-West. Zij spreken over de sloop van het oude gebouw, de gang van zaken in hun tijdelijk onderkomen en hun opvattingen en visioenen achter de nieuwbouw. Met een virtuele presentatie maken ze ons deelgenoten van hun toekomstdroom.

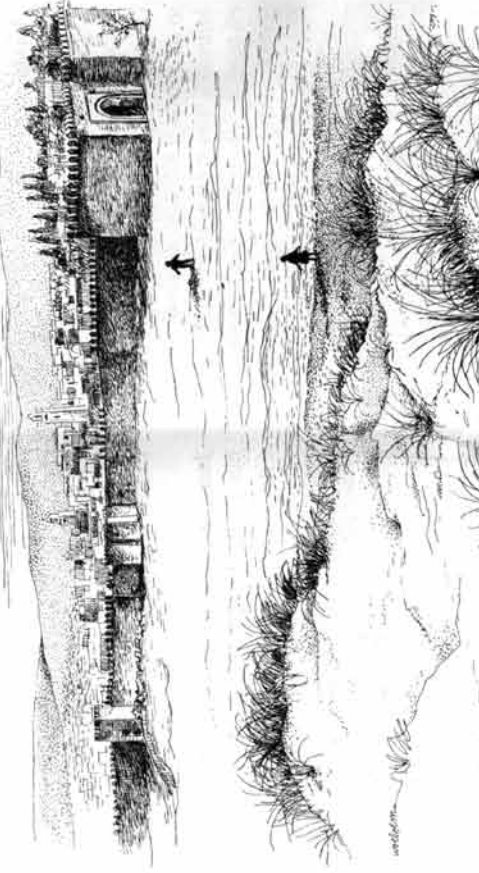
Vrijdag 7 januari

13.30 uur

In het midden kom je elkaar tegen

Mohammed Idrissi verblijft in 1980 met twee honderd buitenlandse werknemers dag en nacht in de Mozes & Aäronkerk in de hoop op een verblijfsvergunning. Na twee maanden wordt de groep over vijftien kerken verdeeld. Mohammed komt bij de Kritische Gemeente IJmond terecht. **Henriëtte Dekkers** is onderwijzeres en lid van die Gemeente en trekt op met de groep buitenlandse werknemers. In 1982 trouwen de moslim Mohammed en de christin Henriëtte binnen die

BRON : FOLDEERTJE MOZESHUIS/MOZES EN AÄRONKERK
MOZESHUIS/WINTERACADEMIE 2005
PROGRAMMA/BOEKE SOLIDARITEIT EN SAAMHÖRIGHEID

'In het midden kom je elkaar tegen'. Tekening Wim Hessels bij het huwelijk van Mohammed Idrissi en Henriëtte Dekkers.

THE PIRI REIS MAP OF 1513

(...) Voor diegenen die de 'kaart' niet kennen: Piri Reis was een belangrijk Otto- maans admiraal aan het einde van de vijf- tiende en begin zestiende eeuw. Zijn erva- ringen beschreef hij in de Kitab-i Bahriye (Boek over zeevaartkundige zaken, 1521) en in twee wereldkaarten, respectievelijk in 1513 en 1528. Van beide wereldkaarten is slechts een fragment bewaard gebleven. Het is het bewaard gebleven deel van de

kaart van 1513 die we als dé kaart van Piri Reis kunnen beschouwen. Dit fragment toont de zuidelijke Atlantische Oceaan met de kusten van Amerika (en ook Spanje en West-Afrika). Hapgood en zijn adepten zien de kustlijn die van de Rio de la Plata naar het zuiden en westen verloopt als een deel van Antarctica en dat moet dan gekar- teerd zijn voor het met ijs bedekt was, dus tienduizenden jaren geleden en bij voor- keur door middel van luchtkartering.

(...) On 6th July 1960 the U. S. Air Force responded to Prof. Charles H. Hapgood of Keene College, specifically to his request for an evaluation of the ancient Piri Reis Map:

6, July, 1960

Subject: Admiral Piri Reis Map

To: Prof. Charles H. Hapgood

Keene College, Keene, New Hampshire

Dear Professor Hapgood,

Your request of evaluation of certain unus- ual features of the Piri Reis map of 1513 by this organization has been reviewed.

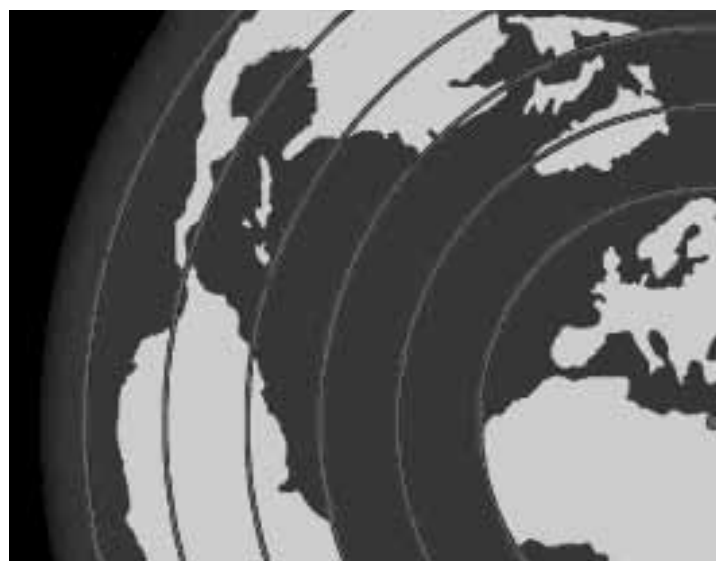
The claim that the lower part of the map por- trays the Princess Martha Coast of Queen Maud Land, Antarctic, and the Palmer Pen-

insular, is reasonable. We find that this is the most logical and in all probability the cor- rect interpretation of the map.

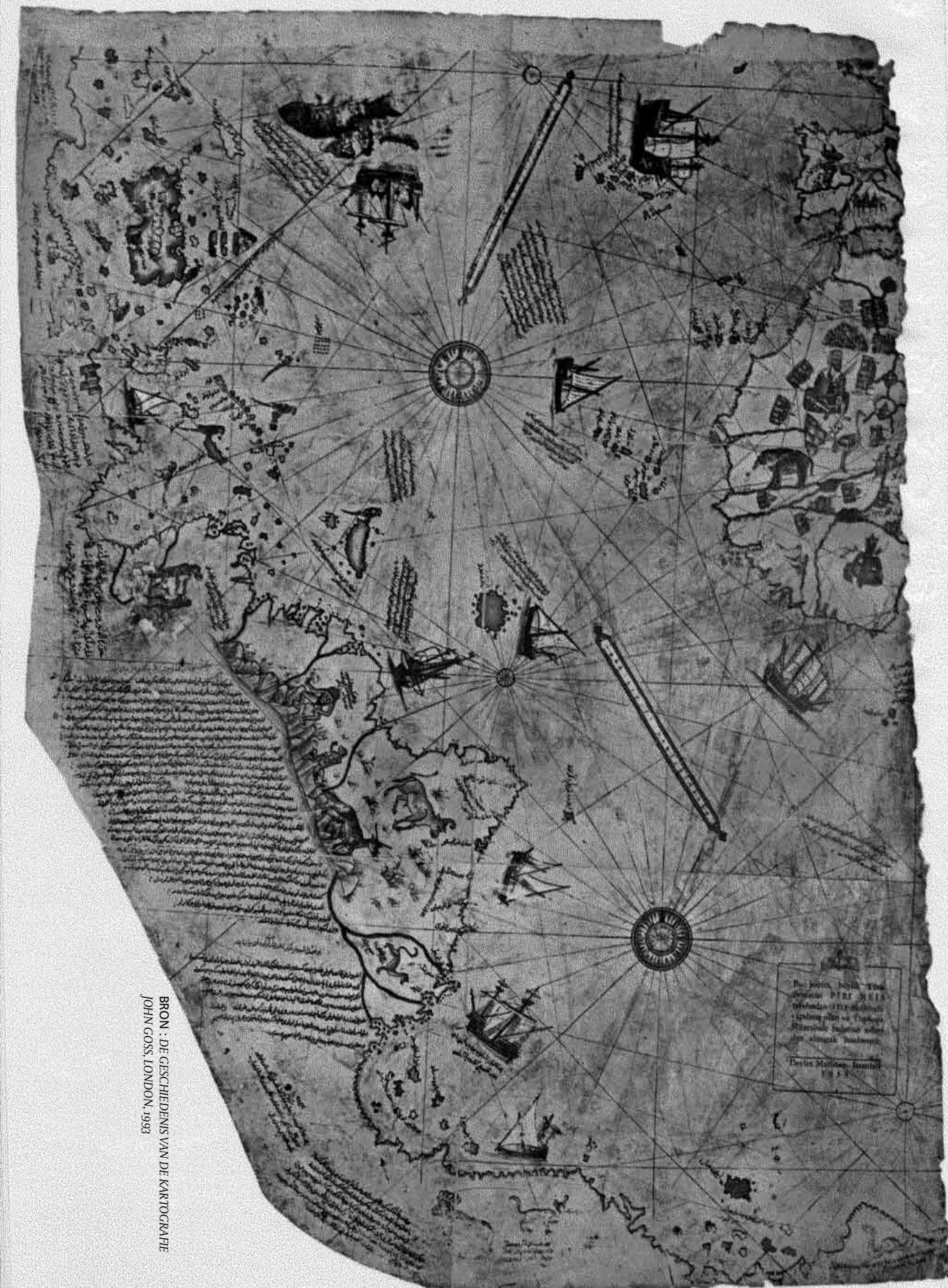
The geographical detail shown in the lower part of the map agrees very remarkably with the results of the seismic profile made across the top of the ice-cap by the Swedish-British Antarctic Expedition of 1949.

This indicates the coastline had been map- ped before it was covered by the ice-cap. he ice-cap in this region is now about a mile thick. We have no idea how the data on this map can be reconciled with the supposed state of geographical knowledge in 1513.

Harold Z. Ohlmeyer Lt. Colonel, USAF
Commander

(See similar map, based on spherical projection and used for air flights originating in Cairo to determine distances and fuel consumption. This map was generated using sherical trigonometry – a science unknown to scholars until its discovery by the math- ematician Hipparcus).

COLOFON

De culturele analyse 'De Chasséebuurt in Volumes' is ontstaan in opdracht van Stadsdeel De Baarsjes en Het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

'Verkenningen, de papieren stad' is Volume 1.

Samenstelling: *Atelier Veldwerk*
(*Onno Dirker / Rudy Luijters*)
Grafisch ontwerp: *Annelys de Vet,*
Maaike Molenkamp, Myrthe Veeneman